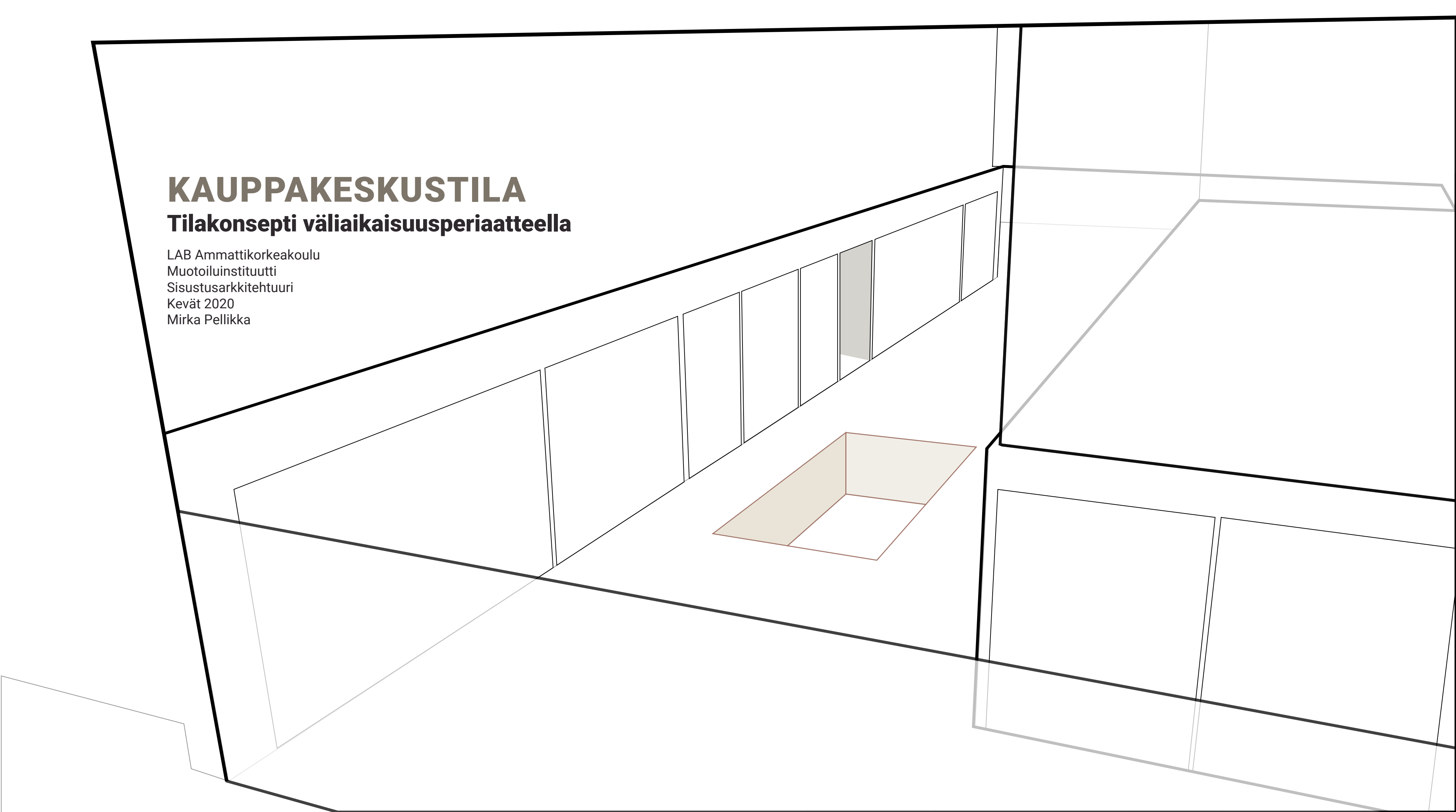


KAUPPAKESKUSTILA

Tilakonsepti väliaikaisuusperiaatteella

LAB Ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Sisustusarkkitehtuuri
Kevät 2020
Mirka Pellikka



Tiivistelmä

LAB Ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Sisustusarkkitehtuuri
Mirka Pellikka
Kauppakeskustila
Opinnäytetyö
125 sivua
Kevät 2020

Tämän opinnäytetyön aiheena on sisustusarkkitehtuurin hyödyntäminen väliaikaisessa julkisessa tilassa. Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella väliaikaisuuden periaatteita hyödyntäen sisätilaan konseptitasoinen tila, joka osana julkista tilaa vastaa nykyaikaisen kaupallisen tilan haasteisiin.

Aiheeseen päätymiseen johti kauppakeskusten ympärillä olevan julkisen keskustelun kasvaminen. Työn tietoperustan laatimisen lähtökohtana on selvittää, kuinka tilassa tapahtuvaa toimintaa voidaan ohjata suunnittelun avulla.

Opinnäytetyön luonne on tutkimuksellinen ja taiteellinen eikä sille ole haettu toimeksiantajaa. Toimeksiannon sijaan opinnäytetyö perustuu opiskelijan oman taiteellisen ja ammatillisen identiteetin edistämiseen.

Taustoitusosuus käsittelee kauppakeskuksen ja julkisen tilan fyysisten ominaisuuksien lisäksi esteettisyyteen perustuvaa tilakokemusta. Tilan ja palvelun kokemus perustuu yksinomaan käyttäjän henkilökohtaisiin mieltymyksiin. Tietoperustan avulla määritetään tilan aineettomia vaatimuksia ja miten käyttäjät luovat tilakokemuksellista arvoa julkisessa tilassa.

Suunnitteluprosessi esittelee konseptitilan, jossa on tietoperustaa hyväksikäyttäen tuotu kohdetilaan käyttäjien tilakokemusta parantavia elementtejä. Suunnittelutyön lähtökohtana on ajatus siitä, että investoimalla sisustusarkkitehtuuriin voidaan lisätä tilassa käyttöastetta, viihtyisyyttä, elämyksellisyyttä ja edistää kaupunkikuvallisia toimintoja ja palveluita.

Asiasanat: kauppakeskus, tilakonsepti, elämyksellisyys

Abstract

LAB University of Applied Sciences
Bachelor of Design
Interior Architecture
Mirka Pellikka
Space in a shopping centre
Bachelor's Degree
125 pages
Spring 2020

The topic of this thesis is the utilization of interior architecture in a temporary public space. The aim is to conceptualize and design a space in a pop-up commercial building with the intention of responding to the challenges of a modern commercial space.

The topic had come up as the public debate around big commercial projects that incorporate public services and traffic hubs increased. Thus, the starting point for compiling the knowledge base of the work was to find out how the activities taking place in the space can be controlled by means of design.

The nature of the thesis is based on research and personal artistic application therefore no client was applied for. Instead of an assignment, the thesis is based on the promotion of the student's own artistic and professional identity.

The theoretical basis and research part of the thesis is based on examining not only the physical public space but the aesthetical spatial experience as well. While the experiences had in public space are based on personal preferences, there are requirements for the space that can determine the ways users can create value for public space and its services.

The design process integrates concepts from the theoretical basis to improve and develop the introduced target space, a pop-up shopping centre. The premise of design process is that investing into interior architectural planning of temporary space improves the commercial and occupational aspects of the space while increasing the value for the community as a whole.

Keywords: shopping centre, spatial concept, experiences



SISÄLLYSLUETTELO

TIETOPERUSTA

1. JOHDANTO

- 1.1 Aihe ja taustat
- 1.2 Tutkimusasetelma

2. KOHDE

- 2.1 Alueen esittely
- 2.2 Kohteen esittely
- 2.3 Suunnittelutehtävä

3. KAUPPAKESKUS

- 3.1 Esittely
- 3.2 Haasteet
- 3.3 Kauppakeskukset ja toimijat
- 3.4 Palvelumuotoilu

4. JULKISEN TILAN KALUSTE

- 4.1 Kalusteet tilassa
- 4.2 Tilan kaluste
- 4.3 Materiaalit
- 4.4 Valaistus

5. TILA-ANALYYSI

- 5.1 Benchmarking
- 5.2 Kohteen nykytila

SUUNNITTELUPROSESSI

6. SUUNNITTELUTEHTÄVÄN ESITTELY

- 6.1 Rajaus
- 6.2 Toiminnalliset tavoitteet
- 6.3 Visuaaliset tavoitteet

7. SUUNNITTELUPROSESSI

- 7.1 Tilankäytön rajaus
- 7.2 Toiminnot ja tilaohjelma
- 7.3 Visuaalinen konsepti
- 7.4 Tilakonsepti
- 7.5 Valaistus
- 7.6 Jatkokäyttö

8. SUUNNITELMA

- 8.1 Värit ja materiaalit
- 8.2 Kalliopenkki
- 8.3 Jakava istuin
- 8.4 Tunnelmallinen alakatto
- 8.5 Pohjat
- 8.6 Havainnekuva

9. ARVIOINTI

10. LÄHTEET

1. JOHDANTO

1.1 AIHE JA TAUSTAT

Kauppakeskukset ja liikenteen solmukohtien rakennushankkeet ovat yleistyneet viime vuosina. Tuotteiden lisäksi kauppakeskusten tuottamat palvelut ovat muuttuneet ja lisääntyneet. Erilaiset kaupalliset toiminnot tulevat sinne missä ihmiset kulkevat.

Ilmastonmuutoksen torjuntatoimet ovat myös saaneet jalansijaa yhteiskunnassa. Uudet kestävä kehityksen ja kiertotalouden toiminnot vaativat uudenlaisia, avoimia puitteita. Rakennusten energiatehokkuusvaatimukset takaavat elinkaaren tehokkuuden. Rakentaminen on silti suurin päästöjen tuottaja maailmassa.

Kunnissa vanhentuneet rakennukset ja palvelut edistävät kaupunkirakenteen uudistumista. Julkisen liikenteen solmukohtiin sijoittuvat kauppakeskukset ovat antaneet julkisille palveluille mahdollisuuden tulla yhä lähemmäksi kaupunkilaisia.

Rakennushankkeiden aikana on turvattava liikennemuotojen sujuva vaihtaminen ja palveluiden saanti. Rakentamalla väistötilat voidaan turvata työmaa-aikainen liikenne ja reittien pysyvyys. Materiaalien ja rakenteiden tarkka suunnittelu mahdollistaa helposti rakennettavan, kestävä ja purettavan rakenteen työmaan ajaksi.

Tällaiset rakenteet erottuvat kaupunkikuvasta. Tilat ovat usein viimeistelemättömiä ja muodot geometrisiä. Purettuun rakennukseen tuttu estetiikka on vaihdettu kylmään ja riisuttuun.

Opinnäytetyössä pohditaan väistötiloja sisustusarkkitehtuurin kautta. Julkisen tilana väliaikaisrakennuksella on mahdollisuudet edistää kaupunkikuvaa. Onnistuneen väistötilan merkinä voidaan pitää sitä, että uuteen tilaan siirtyminen on kaupunkilaisten mielissä vaivalloista tai jopa ei-toivottua. Onnistuneelle väliaikaisrakennukselle löytyy jatkokäyttö kiertotalouden mallin mukaan ja se jää pitkäksi aikaa kaupunkilaisten muistoihin.



Kuva 2. Kauppakeskus Mall of Tripla, Helsinki.

1.2 TUTKIMUSASETELMA

Tutkimuksen lähtökohteeksi on valittu jo valmistunut kauppakeskuksen väistötila, johon liittyy omatoiminen pohdinta. Tietoperustan kautta lähdetäänkin ymmärtämään tilan toimintaperusteita ja löytämään uusia tarpeita ja mahdollisuuksia tilan kehittämiseen.

Suurten projektien julkisuus nostaa esiin kommunikoinnin tärkeyden kuntalaisten kanssa. Lähtökohtana onkin kaupunkivaikuttamiselle annetun tilan tutkiminen ja keinojen esille nostaminen. Julkisuuteen annettujen kommenttien avulla jaetaan tietoa ympärillä tapahtuvista rakennusprojekteista ja vahvistetaan edustetun organisaation brändiä. Julkinen keskustelu kuvastaa myös nykypäivän arvoja kauppakeskusrakentamisessa.

Kirjallisuuskatsaus syventää kohteen ja edustajien puheenvuorojen yhteyden palveluihin. Tietokirjallisuuden, tutkimusten, julkaisujen ja raporttien kautta löydetään taustakonseptit. Tausta-aineistosta poimitaan ja siinä esitellään periaatteet joihin suunnitteluprosessi perustuu.

Fyysisen ja koetun tilan jako perustuu tietoperustaan ja havainnointiin. Kauppakeskuksen kokonaisuus puretaan osiin joihin suunnittelu voi opinnäytetyön tasolla kohdistua. Tilojen toimivuudessa otetaan huomioon ohjeistusten ja erilaisten määriteltyjen kauppakeskusten toimijoiden tarpeita.



Benchmarking-analyysi keskittyy suomalaisiin kauppakeskuksiin. Tutkimuksen keinona tilallisen ymmärtämisen saavuttamiseen käytetään havainnointia. Tilaa tilassa tutkitaan valokuvaamisen ja muistiinpanojen kautta. Palvelumuotoilun tietämyksen avulla yhdistetään toiminnot ja kokemukset yhtenäiseksi konseptiksi.

Suunnitteluprosessi oli kohteen tyyppin takia jatkuva. Ideointi on alkanut jo ennen varsinaista opinnäytetyöprosessia luonnostelun ja ideoinnin keinoin. Suunnitteluprosessin lopputulokseen tähdätään olevan osa taiteellista opinnäytetyötä.

Konseptitasoisen tilan suunnittelemisen antaa tilaa heittäytyä ja etsiä uudenlaisia toteuttamistapoja ja -materiaaleja. Konseptin loppuvaiheessa pohditaan toteuttamiskelpoisimmat materiaalit tilaan sen ominaisuuksien kautta. Lopputulokseen valitaan sisustusarkkitehtuurin opintojen kautta tutuimmaksi tulleet ja konseptin toiminnallisuuden mahdollistavat materiaalit.

KESKEISET KÄSITTEET

TILA TILASSA

Aineettomien ominaisuuksien kautta käyttökokemukseltaan ja -tunnelmaltaan selkeästi erottuva osa toisen tilan sisällä.

PALVELUMUOTOILU

Palveluiden kehittämiseen käyttäjälähtöisesti erikoistuneet työkalut ja -tavat.

KESTÄVÄ KEHITYS

Uuden materiaalin käytön ja käytetyn materiaalin arvon laskun vähentämiseen perustuva kehitystyö ilmastonmuutoksen hidastamiseksi.

POP-UP

Lyhytikäinen kaupallinen tila. Käytetään esimerkiksi uuden konseptin testaamiseen ja markkinointiin tai brändäämiseen.

VÄISTÖTILA

Olemassa olevalle palvelulle tarkoitettu väliaikaiseen käyttöön rakennettu tila, esimerkiksi uuden rakennuksen rakentamisen tai remontin ajaksi.

YKSITYISYYS

Tässä opinnäytetyössä, ellei toisin mainita, käytetään yksityisyyttä kuvaamaan puolijulkista tilaa julkisella paikalla.



2. KOHDE

2.1 ALUEEN ESITTELY

Kohteena Espoon kunta on vähintäänkin mielenkiintoinen. Itse pitkäaikaisena espoolaisena olen päässyt katsomaan miten Espoon kaupunki hoitaa kuntalaisiaan. Yhtenä pääkaupunkiseudun kunnista Espoolla on samankaltaisia haasteita kuin muilla: väestönkasvu ja vanheneminen.

Senkin vuoksi Espoon tavoitteena on olla kuntapalvelujen kehittämisen edelläkävijä ja siksi kaupungilla on kehitetty oma palvelustrategia. Yhdessäkehittäminen on brändätty #makewithespoo. (Espoon Kaupunki 2020a.)

Kaupungin kehittämiseen on valittu Kaupunki palveluna -malli. Espoo on ollut mukana hankkeissa yhtenä Suomen suurimmista kunnista tutkimassa kehitystyötä. Hankkeiden kautta on kehitetty erilaisia työkaluja, viitekehyksiä ja käsikirjoja palvelujen kehittämiseen. Yhteisenä tavoitteena on synnyttää Suomeen uutta osaamista, liiketoimintaa ja työpaikkoja. (Espoon Kaupunki 2020b.)

Työtä tehdään yhteiskehittämisen kautta. Kaikki sidosryhmät on kutsuttu mukaan: kuntalaiset, yritykset, yhdistykset ja tutkimuslaitokset. Espoon kaupunki tukee testaamista joka perustuu kokeilukulttuuriin. Perinteisten ja sähköisten palveluiden yhdistäminen on yksi tapa jolla palveluita kehitetään. Tähtäimenä ovat kaikille espoolaisille sujuvat ja arkea helpottavat palvelut. (Espoon Kaupunki 2020a.)



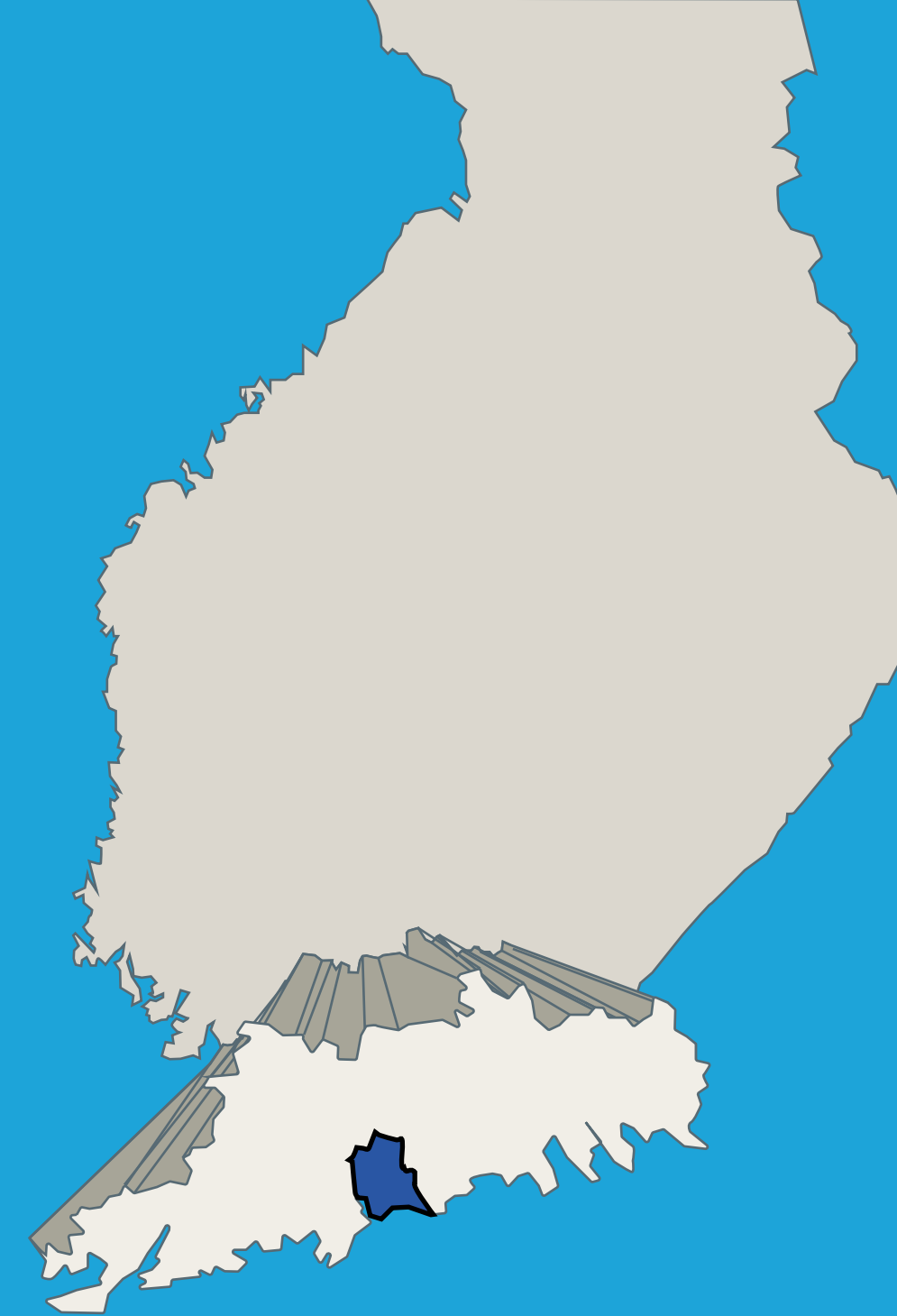
Kuva 5. MakeWithEspoo-logo (Espoon Kaupunki 2020.)

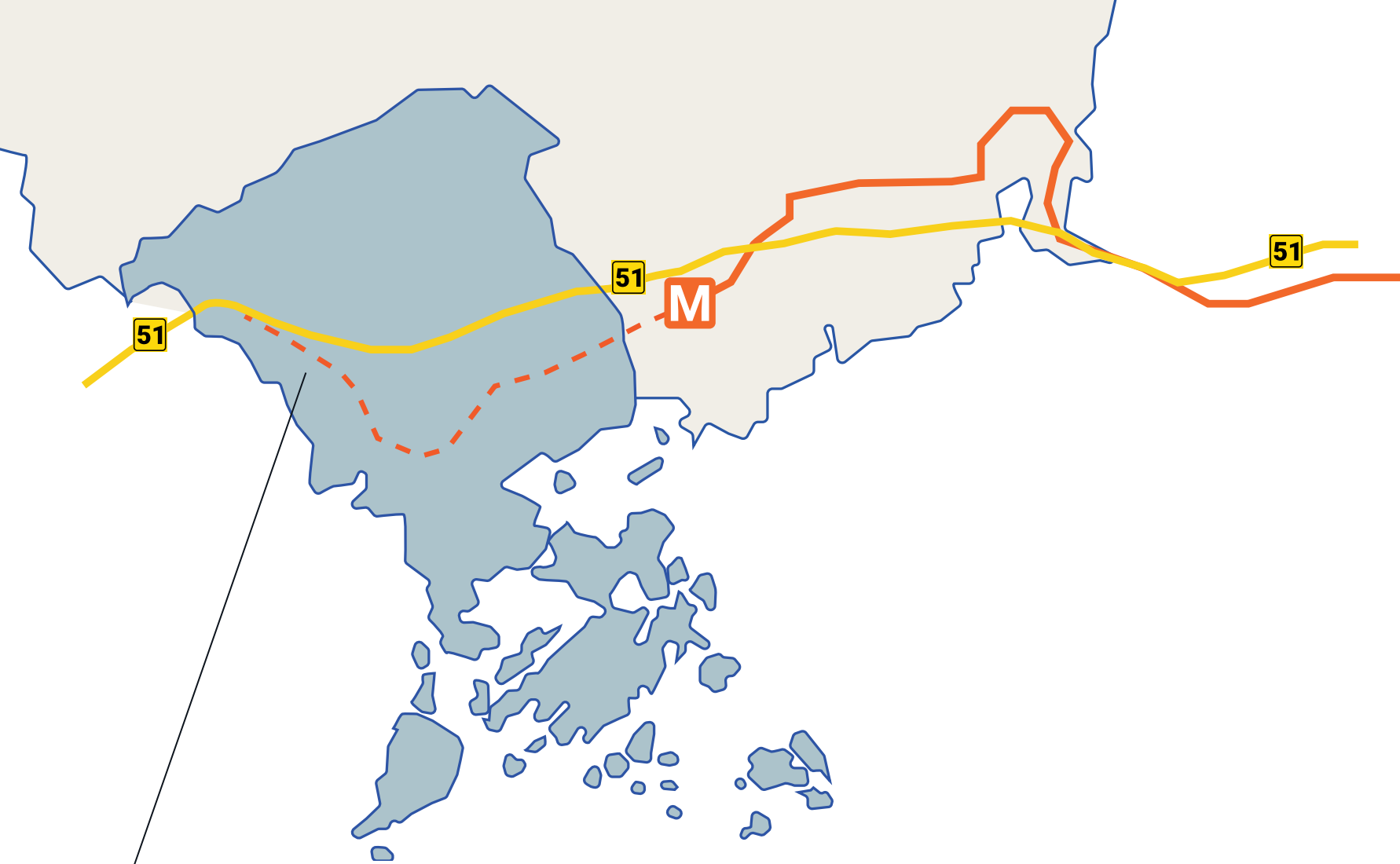
Esboota on vaikea kuvailla vain muutamalla sanalla. Enemmän kaupunkia voisi kuvailla sillä, mitä siellä on ja mitä siellä ei ole.

Yhdellä bussilla siellä ei ainakaan pääse mihinkään, paitsi jos menee Helsinkiin.

Lisäksi Espoolta puuttuu oma keskusta, tai voidaan sanoa että Espoolla on viisi keskustaa.

Parasta Espoossa on luontokokemus ja arjen helppous. Kehitys on löytänyt tiensä uusille asuinalueille jotka laajenevat kunnan rajoja kohti.





ESPOONLAHTI

Espoonlahti on vielä toistakseen syrjäisehkö asuinalue Espoon länsirajan tietämissä. 1970-luvulla tulleen pienkerrostaloalueen tukena ovat alueelle rakennetut palvelut ja luonto. Ulkoilualueita edustaa Espoon Rantaraitti kauniissa kallio- ja metsämaisemissa Itämeren rannalla.

Espoon Kaupungin Suur-Espoonlahden kehittämistyön projektijohtaja Kimmo Leivo kertoo (Länsiväylä 2018.) alueen kasvavan vajaalla tuhannella asukkaalla vuosittain. Espoonlahden keskustaan rakentuu uusi kauppakeskus jonka avulla alueen palvelut pääsevät jo paljon kaivatulle tasolle. Suunnitteilla on myös asuintornitaloja Espoonlahteen sekä Business Campus -alue viereiseen Kivenlahteen.

Suur-Espoonlahden alue on Espoon Kaupungin yksi merkittävimmistä kehityskohteista. Kasvavan alueen keskustaan rakennetaan tulevaisuuden tiivistä ja eläväistä kaupunkikeskusta. Urbaani asuminen ja runsaat palvelut yhdistyvät keskustan kauppakeskus Lippulaivaan jossa sijaitsevat Länsimetron asema ja bussiterminaali. (Espoon Kaupunki 2020c.)

Espoon kasvukäytävät perustuvat toimiviin yhteyksiin. länsimetro on kaupungin suurin investointikohde jonka avulla uudistetaan kaupunkirakennetta ja tehdään kaupunkikeskuksista houkuttelevia alueita ja laadullisesti omaleimaisia. Lähiöistä rakennetaan kaupunkikeskuksia. (Espoon Kaupunki 2020d, 3.)

Työmaan aikana alueen pääkatu muuttuu työmaa-alueeksi. Julkinen liikenne ja jalankulku tapahtuvat väliaikaisten reittien kautta. Alueen kunnallistekniikkaa uudistetaan ja kauppakeskuksen alle rakennetaan paljon maanalaisia tiloja. (Espoon Kaupunki 2020e.)



Kuva 6. Ilmakuva Kivenlahdesta (Fagerström 2018.)



Kuva 7. Vanha kauppakeskus Lippulaiva (TeroH67 2015.)

KAUPPAKESKUS LIPPULAIVA

Espoonlahteen rakennettiin vuonna 1993 kauppakeskus Lippulaiva vastaamaan kasvavan alueen tarpeita. Kymmenen vuotta sitten kauppakeskukselle haettiin laajennusta mutta hanke kaatui laman alla valitukseen. (Nurmi, Länsiväylä 2017.)

Ympäröivän alueen kasvaessa tuli kuitenkin selväksi että vanha kauppakeskus ei tulisi vastaamaan tarpeita. Senkin vuoksi suht nuori kauppakeskus Lippulaiva sai purkutuomion joka pantiin toteen vuonna 2017 uuden kaavan hyväksymisen sen mahdollistettua.

Citycon Oyj:n hankekehityspäällikkö ja uuden kauppakeskus Lippulaivan projektijohtaja Heikki Alén mainitsee haastattelussa (Länsiväylä, 2017.), että mikäli laajennusosa kauppakeskukseen olisi onnistunut, Metroasema olisi rakennettu eri tiloihin. Erillinen maanalainen osuus olisi vaatinut liikaa kompromissejä.

Tekniikaltaan vanha kauppakeskus oli vielä käyttökelpoinen. Citycon Oyj kiinteistöpäällikkö Thomas Stenius kertoo (Länsiväylä 2017.), että vanhan kauppakeskuksen talotekniikkaa saatiin käyttöön muualla. Irtaimistoa jaettiin paikallisille yhdistyksille ja yksityishenkilöille. Myös rakennusmateriaalia saatiin kierrätettyä ja myytyä purkuyrityksen kautta.

Väistötilat rakennetaan siksi aikaa, kun varsinaisen kauppakeskus Lippulaivan remontti ja laajennus kestävät eli kolmeksi vuodeksi. Vaihtoehtona oli jonkinlainen *parakkiversio*, mutta siitä luovuttiin pitkälti sen takia, että *ruokakaupan toiminta sellaisessa olisi ollut hankalaa*. Kauppakeskusyhtiö Citycon rakennuttaa Espoonlahdessa nykyisen Lippulaivan paikalle uuden entistä isomman keskuksen. Jotta *rakennustyömaa ei karkottaisi asiakkaita*, syntyi päätös väliaikaisen kauppakeskuksen rakentamisesta. Jujuna on rakenteiden purettavuus. Syyskuussa saapuivat kaivinkoneet, lokakuussa paikalla olleen homekoulun purkajat ja marraskuussa ensimmäiset runkoelementit. Tekniikka on helposti siirrettävissä toiseen kohteeseen sen jälkeen, kun *Pikkulaivaksi* nimettyä väliaikaista kauppakeskusta ei vuoden 2020 jälkeen enää tarvita. (Koskinen, YLE 2016.)



Kuva 8. Länsimetro, Espoonlahden työmaa (Mikola 2019.)



Kuva 9. Uusi kauppakeskus Lippulaiva (Citycon Oyj 2020.)



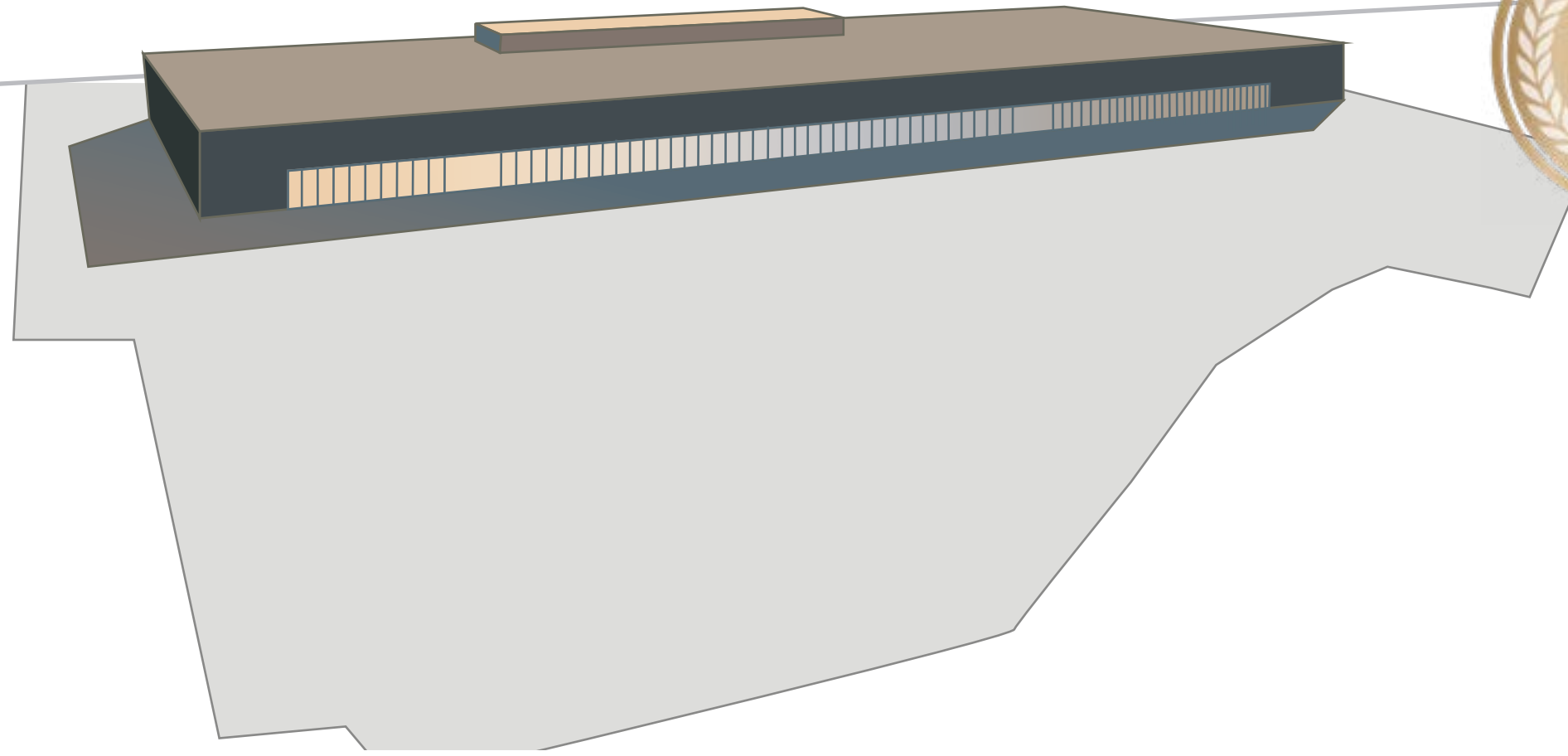
Kuva 10. Länsimetro, Espoonlahden terminaali. ALA Arkkitehdit. (Rosenström 2019.)

Vanhan Lippulaivan paikalle nousee uusi kauppakeskus joka suunniteltiin yhteistyössä arkkitehtien, Länsimetro Oy:n ja Espoon kaupungin teknisen keskuksen sekä sivistystoimen kanssa.

Uusi Lippulaiva tulee olemaan merkittävästi suurempi kuin edeltäjänsä. Kauppakeskuksen ja metroaseman yhteyteen on rakennettu uutta teknologiaa hyödyntävä geoenergialaitos joka täyttää kauppakeskuksen tarpeet täysin. Tämän ansiosta tavallisesti talotekniikalle varattua tilaa voidaan ottaa esimerkiksi virkistyskäyttöön. (Citycon Oyj 2020a.)

	Avautuu 2022	
Joukkoliikenteen solmukohta Kauppakeskus Metroasema	44 000 m² Vuokrattava pinta-ala 80+ Vähittäismyymälää ja palvelua	Geoenergialaitos yli 3 500 m² viherkattoa n. 2 500 m² aurinkopaneeleita Lähes nollaenergiarakennus
Liityntäliikenteen bussiterminaali	14 000 matkustajaa/päivä 8 milj. asiakasta/vuosi	
		
1 300	1 300	250

2.2 KOHTEEN ESITTELY



Kuva 11. NSCS (2020.)

Nordic Council of Shopping Centers valitsi Pikkulaivan Suomen parhaaksi kauppakeskusinnovaatioksi 2018.

Erityisesti raati kiittää rohkeasta ja esimerkillisestä toimintamallista. Kohteessa on yhdistetty kannattavuuteen tekniset, kaupalliset ja markkinoinnin näkökulmat. Onnistunut innovaatio on saanut näkyvyyttä alalla ja ottanut asiakkaat sekä sidosryhmät huomioon. (NSCS Nordic 2018.)

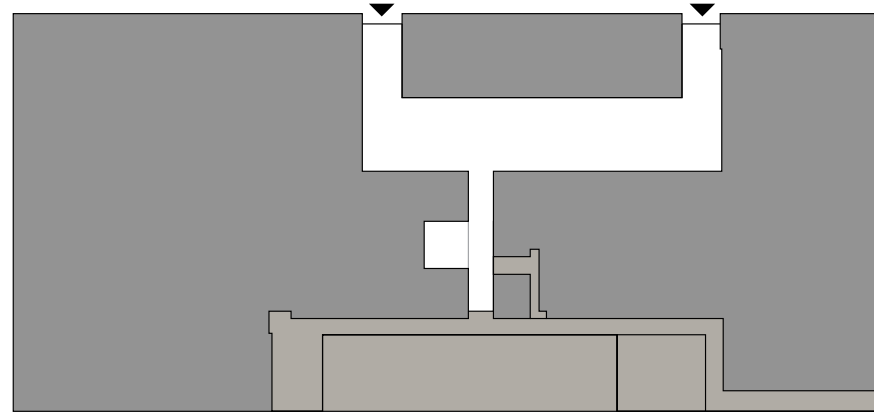
KAUPPAKESKUS PIKKULAIVA

Opinnäytetyön suunnitteluosuuden pohjana toimii Espoonlahteen rakentuvan kauppakeskusmetroaseman työmaan viereisellä tontilla sijaitseva kauppakeskus Pikkulaiva. Pikkulaivan innovaatio on pop-up liiketilakonseptin ja kauppakeskuksen yhdistäminen.

Kauppakeskus Pikkulaiva on pystytetty paikalleen 2016. Vanhassa kauppakeskuksessa toimineet yritykset saavat tilat siksi aikaa kun uusi rakennus valmistuu. Sijainti rakennustyömaan vieressä takaa lähialueen asukkaiden palvelujen pysyvyyden ja turvallisuuden. (Citycon Oyj 2020b.)

Rakennus on Suomen ensimmäinen pop-up kauppakeskus. Rakenteet ovat moduuleita jotka liittyvät yhteen helposti irrotettavilla puutappiliitoksilla. Palat soveltuvat rekka-auton lavalla kuljetettavaksi jatkokäyttöön tai kierrätettäväksi. (Citycon Oyj 2018.)

Lippulaivan Hankekehityspäällikkö Heikki Alén muistuttaa (Länsiväylä 2016.), että rakenne ei ole tarkoitettu pysyväksi osaksi kaupunkirakennetta.



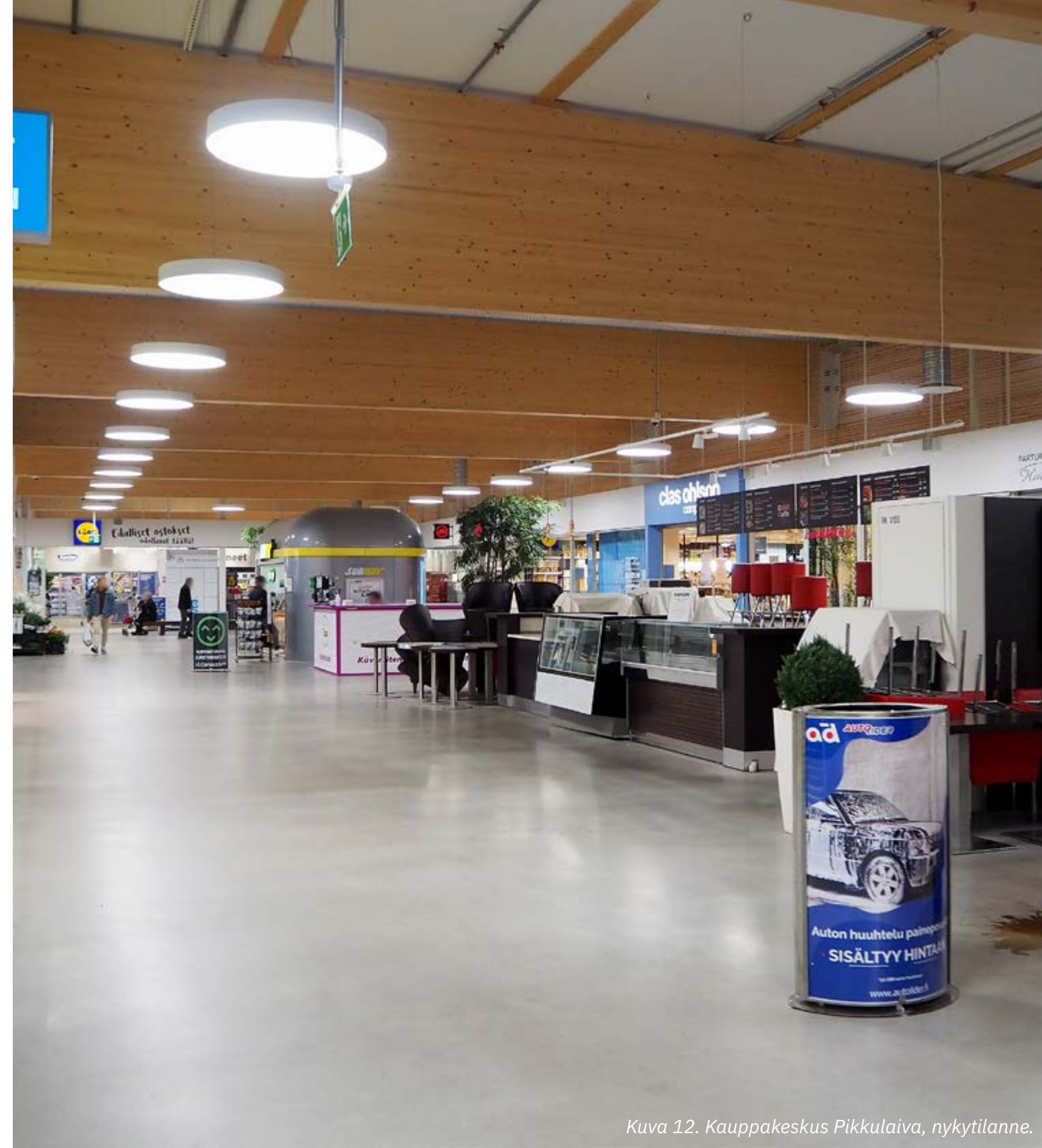
Kohteeseen päädyin todettuani kuinka tärkeä tila minulle Espoonlahden asukkaana oli. Paikan päällä silmissäni avautuu tila josta saisi ammennettua potentiaalia vaikka mihin.

Pop-up tilana kohteessa kiinnostivat kiertotalous ja materiaalitehokkuus erityisesti tilan markkinoinnissa. Tärkeänä koen myös väliaikaisen tilan mieleenpainuvuuden kehittäminen sisustusarkkitehtuurin keinoin.

Pikkulaivan sisätiloja leimaa niiden yksinkertaisuus, kuin tyhjä kangas johon voi sisustusarkkitehdin siveltimellä maalata. Tilan valitsin tuodakseni taiteellisen näkökulman lisäksi työhön realistisen ankkurin. Tilan toimintojen havainnoinnin ja määrittämisen kautta saadaan informaatiota johon suunnitteluprosessin voi perustaa.

Kauppakeskuksen yhteinen keskitila on suorakulmio jonka molemmissa päissä sijaitsevat sisääntulot. Leveän keskikäytävän keskiosa on varattu vanhan kauppakeskuksen ravitsemustoimijoille ja näiden asiakkaille. Päädyissä sijaitsevat kauppakeskuksen suuret päivittäistavaraliikkeet. Pienemmät yritykset sijaitsevat käytävän reunojen liiketiloissa.

Kun kauppakeskus alkujaan avautui, olivat tilat vielä tyhjemmät. Ajan saatossa ovat eri toimijat tuoneet tilaan omia ratkaisujaan. Esimerkkinä tästä ovat penkit, viherkasvit ja kahvilayritysten asiakaskalusteet. Kohteen esittelyssä huomioidaan miten tilaan tuodut kalusteet ovat parantaneet tilan ongelmia.



2.3 SUUNNITTELUTEHTÄVÄ

Mielenkiintoisen kohteen hyväksytyttyäni perustin suunnittelutehtävän omaan pyrkimykseeni parantaa kohdetilaa. Suunniteltavan tilan tulee perustua kauppakeskuskonseptiin, sen sidosryhmien ja palveluiden käyttäjien tarpeisiin.

Suunniteltavan tilan tulisi toistaa kaupungin ja kohteen arvoja sekä rakennuksen alkuperäistä ideaa ja pyrkimystä.

Tilakonseptin osat määriytyvät rakennuksen vastuullisten vaatimusten ja tavoitteiden mukaan. Väliaikaisuus ja kestävän kehityksen arvot todentuvat konseptissa.

Sisustusarkkitehtuurillisesti suunnitelma kehittää kohdetta ja edistää viihtymistä, tunnelmaa ja elämyksellisyyttä tilassa. Suunnitelmassa hyödynnetään kohderakenteen periaatteita ja tekniikoita eli modulaarisuutta ja liikuteltavuutta.



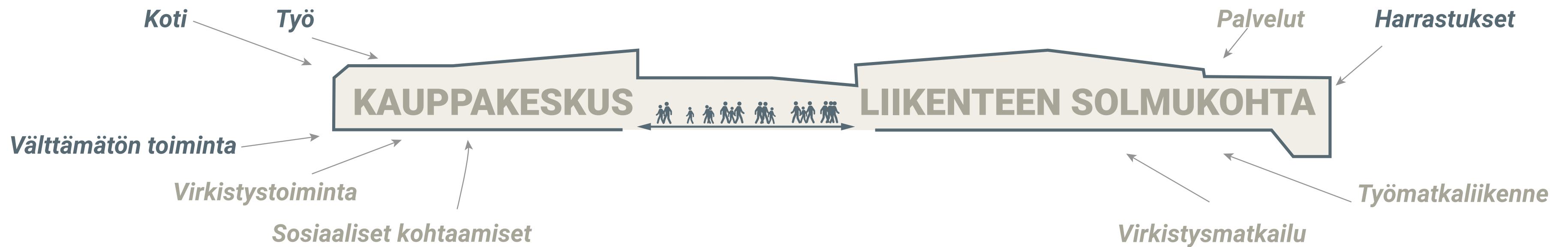
Kuva 13. Kauppakeskus Iso Omena, Espoo. HKP Arkkitehdit (2020.)

3. KAUPPAKESKUS

Sijaitsee yhdessä liikerakennuksessa
Yhteinen sisätila, johto ja markkinointi
Vuokrattava pinta-ala yli 5000 h-m²
Yksi tai useampi ankkuriyrittäjä
Vähintään 10 liikettä
Liikkeiden koot alle puolet kokonaispinta-alasta
(Suomen Kauppakeskusyhdistys KKY ry 2020.)



Kuva 14. Kauppakeskus Iso Omena, Espoo.



3.1 ESITTELY

Modernin kauppakeskuksen isäksi voidaan kutsua Victor Gruenia joka oli suunnittelemassa ensimmäisen kauppakeskuksen (shopping mall) Amerikkaan, Detroitin Northland Centerin, vuonna 1954. Gruenin (1964, 200.) mukaan uusi tapa rakentaa pohjautui kaupunkitilan yhdistämiseen. Tilat rakennettiin “kolmanneksi tilaksi” työpaikan ja kodin rinnalle, sosiaalisen ja kulttuurillisen kohtaamisen yhdistämiseksi kaupankäyntiin.

Suomessa kauppakeskukset ovat kasvaneet osaksi nykykaupankäyntiä ja nämä noin sata kauppakeskusta ovat vähittäiskaupan muutoksesta huolimatta edelleen elinvoimaisia. Muutospaineet ovat muokanneet kauppakeskuksista alati muuttuvia palvelukonsepteja. Saman, helposti saavutettavan, katon alta löytyvät kaikki palvelut. (KKY ry 2020.)

Julkisen tilan määritelmä on kaikille vapaa tila käyttää jossa toteutuvat myös kansalaisoikeudet. Poistumisen puolijulkiselle alueelle rajaa tilassa tapahtuva valvonta ja siitä seuraava turvallisuuden tunne käyttäjälle. Yksityisomisteiset kauppakeskukset luetaan kaupallisiksi puolijulkisiksi tiloiksi. Kauppakeskuksesta ja sen ympäristöstä löytyvät kuitenkin kaikki erilaiset julkisen ja yksityisen tilan tasot. Kaupallisena tilana kauppakeskukset ovat riippuvaisia kuluttamisesta ja ostovoimasta. Tähän vaikuttaa käyttökokemus joka riippuu yksinomaan tilan käyttäjästä johon rakennuksen omistaja voi suorasti vaikuttaa. (Neuvonen 2017, 205–208.)

Julkisen tilan toimintojen kautta voimme eritellä käyttäjille tärkeitä tilan funktioita. Gehl (2011, 9.) jakaa nämä kolmeen kategoriaan. Ensimmäisenä ovat tilan käyttäjän kannalta välttämättömät yhteiskunnan toiminnot, kuten työssäkäynti ja ostokset jotka vaativat julkista tilaa puitteikseen. Väلتtämättömien toimintojen mahdollistajia ovat helppous ja turvallisuus. Tällöin tilan visuaaliset ominaisuudet jäävät pienempään arvoon.

Väلتtämättömistä toiminnoista erillään tapahtuvat vapaaehtoiset virkistymistoiminnot ja sosiaaliset aktiviteetit. Nämä kaksi kategoriaa perustuvat henkilön tarpeeseen virkistyä ja saada mielihyvää. Tilakokemuksella on näissä toiminnoissa suuri merkitys sillä epämiellyttävän tila on raskas kokea. (Gehl 2011, 9–10.)

Vallitseva kaupunkiympäristön rakentamistrendi on kauppakeskusten rakentuminen yhä keskeisimmille paikoille. Keskeisellä paikalla kauppakeskuksiin saadaan keskustojen valtavat liikennemäärät. Myös palveluiden määrä ja kirjo kauppakeskuksissa kasvaa. Julkiset palvelut, juna- ja linja-autoasemat, toimistot ja hotellit ovat kasvaneet osaksi kauppakeskuskokonaisuuksia. (Auvinen & Äijö 2019.)

Matkanteon ollessa suuressa asemassa yhteiskunnassa, kauppakeskuksen saavutettavuus ja elämyksellisyys ovat tärkeitä. Nykyajan kauppakeskukset toimivat merkityksellisinä yhteisöllisinä kohtaamispaikkoina. Kauppakeskukset ovat keskeisiä vetureita elinvoimaisille kaupunkikeskuksille joissa on hyvä asua, käydä töissä ja elää. (KKY ry 2020.)



Kuva 15. Kauppakeskus Mall of Tripla, Helsinki.

Uusien kauppakeskusten valmistuessa jatkuvasti on myös yhteiskunnallinen keskustelu näiden tilojen ympärillä kasvanut.

Espoon kaupunki (2020b.) on tuonut kaupungin palvelut keskustojensa kauppakeskuksiin kaupunkilaisten “yhteisinä olohuoneina”. Tavoite on tukea kaupungin avointa osallistumiseen kannustavaa kehittämistyötä.

Auvinen ja Äijö (2019.) pohtivat että toteutuneiden kokonaisuuksien kaupunkikuvallinen ja -kokemuksellinen merkitys tulee kasvamaan yhä suuremmaksi. Vaikka julkisten palveluiden saatavuus paranee, käyttäjät kokevat tilat hankaliksi.

Ympäristöministeriö (2009, 14-15.) selvitti että nykyajan kauppakeskukset mitoitetaan ylisuuriksi.

Jacobs (1965.) kuvailee kaupunkialueiden taipumusta ylikehittää ‘itsensä tuhoamiseksi monimuotoisuudella’. Kun paikallisesti kestävä raja tulee vastaan, kaupunkialueiden kehittyminen pysähtyy. (Dovey 2013, 26.)

3.2 HAASTEET

Kauppakeskuskonseptin kestävyys mitataan yhteiskuntaa koskevien muutosten tuulussa. Kauppakeskusten välinen kilpailu ajaa toimijat erikoistumaan ja suunnitteluun investoidaan sekä uusia konsepteja kehitetään koko elinkaarien ajan.

Yhteiskuntaa muokkaavat megatrendit vaikuttavat luonnollisesti myös kauppakeskuksiin. Erityisesti kaupungistuminen, väestörakenteen muutos ja energiatehokkuuden vaatimukset ajavat yritykset suunnittelemaan uusia konsepteja. Alusta- ja jakamistalous vaikuttavat asiakkaiden kuluttamiseen kaupallisissa tiloissa. Uudet teknologiat ja työnteon toimintamallit tukevat kauppakeskustoimintaa. (Dufva 2020.)

Kaupan alan lisäksi kauppakeskusten toimintaympäristöt muuttuvat jatkuvasti. Asiakkaiden tarpeet ovat muuttuneet ja se ajaa kauppakeskuksia erikoistumaan ja hiomaan palvelukonseptejaan. Kauppakeskusten välinen kilpailu kovenee ja asiakkaiden houkuttelemisessa tulee ottaa käyttöön uusia työkaluja. (KKY ry 2019.)

Palveluistuminen tarkoittaa palveluiden merkityksen kasvua. Palveluita kulutetaan enemmän ja erilaisten toimijoiden tulee tehdä yhteistyötä kehittääkseen kokonaisratkaisuja asiakkaille. Ihminen etsii elämää helpoittavia ratkaisuja tuotteiden sijaan. (Tuulaniemi, 2011.)

Muuttuva toimiala ja kauppakeskuksien kyvyt muuntautua uusiin tarpeisiin määrittelevät menestymistä. Alalla kilpaillaan uusilla konsepteilla ja asiakkaita houkutellaan toisista kauppakeskuksista.

KKY ry (2019.) tuokin esille aineettomien hyötyjen tuomisen markkinoille aineellisten lisäksi.

Fyysisen tuotteen ja aineettoman palvelun raja hämärtyy jolloin tarvitaan uudenlaista osaamista. Palveluosaaminen on palvelumuotoilun hyödyntämistä jolloin mahdollistetaan uusien aineettomien markkinoiden käyttöönotto. Yritysten ansaintamallit laajenevat kun teknologia sekoittuu tuotteisiin ja palveluihin. (Tuulaniemi 2011.)

Kaupunkilaisille on tärkeää arvokas ja viihtyisä ympäristö sekä palvelujen saatavuus. Saatavuutta lisää keskitetty kokonaisuus, johon palvelut sijoittuvat. Palvelunkäyttäjillä on kuitenkin tarve 'äänestää jaloillaan', joka jää palveluiden keskittyessä yleensä huomiotta. (Auvinen & Äijö 2019.)

Raskaana koettu ympäristö ja mielikuva kauppakeskuksesta vie palvelunkäyttäjät mielekkäämpien tilojen etsintään. Jos asiakkaiden välttämättömät ja virkistävät toiminnot tapahtuvat jo paremmin muualla, kauppakeskus hiljenee hitaasti. Liikkeiden lopettaessa kannattamattomina viihtyisyys vähenee entisestään jolloin yhä harvempi käyttää tiloja. Kauppakeskuksien tulee uudistua selvittääkseen hiljentymiseltä ja ennenaikaiselta purkutuomiolta.

TOIMINTAA TUKEE

**KAUPUNGIŠTUMINEN
TIIVISTYVÄ KAUPUNKIRAKENNE
MYYNTI- JA KÄVIJÄMÄÄRIEN NOUSU
VIIHDE- JA VAPAA-AJAN PALVELUIDEN KASVU
POP-UP TILAT JA PALVELUTILAT
YHTEISET TYÖSKENTELYTILAT**

TOIMINNAN HAASTEET

**OSTOKÄYTTÄYTYMISEN MUUTOS
VERKKOKAUPAN KASVU
TALOUSTILANTEEN ARVAAMATTOMUUS
KAUPPAGESKUKSIEN KASVAVAT EROT
KÄYTTÖASTEEN VÄHENEMINEN**



Kuva 16. Viherlaakson yläasteen kuvataidepainotelinjan lopputyönäyttely Sellon kirjastossa, Espoossa. (Hernandez 2011.)

Kirjastossa sijaitsevien näyttelytilojen hyödyntäminen kaupungin taidekoulujen kanssa antaa kirjaston käyttäjille tietoa paikallisista harrastus- ja koulutusmahdollisuuksista. Koululaisille ja taidepajalaisille on erityisesti kokemusta ja aineellista arvoa tuottavaa järjestää näyttely yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja tutustua halutessaan paikallisiin taiteesta kiinnostuneisiin.

Käyttäjien innovaatioilla on etenkin julkisten palveluiden kehittämisessä merkittävä potentiaali. Pitkään vain 'kuntalaiseksi' mielletty palvelun käyttäjä on jäänyt vastaanottajan rooliin. Kehittämisen prosessin kuntalainen on nykyään muuttunut 'asiakkaaksi' mutta palvelun käyttäjille on jo syntynyt negatiivinen näkemys kehittämisprosessista. (Kuusisto & Kuusisto 2015.)



Kuva 17. Pikkulaivan kirjasto (2020).

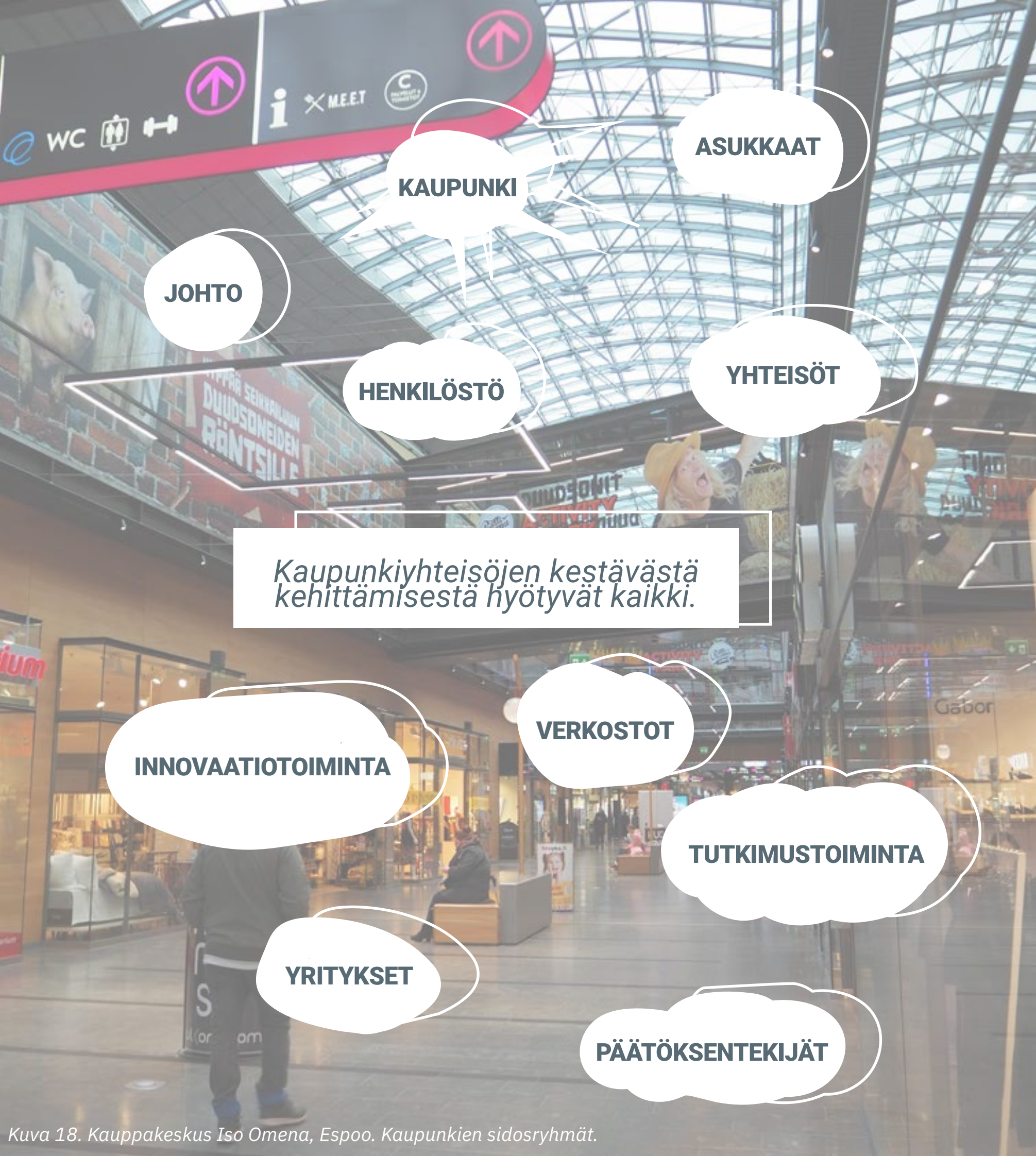
3.3 KAUPPAKESKUKSET JA TOIMIJAT

Kauppakeskusten sijoittuminen liikenteen solmukohtiin vaatii yhteistyötä alusta saakka. Konseptia tukevat kauppakeskukseen sijoittuvat yritykset ja palveluntarjoajat. Alkuvaiheessa sidosryhmien ottaminen osaksi suunnitteluprosessia parantaa tulevaisuuden näkymiä jolloin kauppakeskuksen tuote- ja palvelukokonaisuuden arvot ovat myös brändäämisen tukena.

Kaupungit ja kunnat pystyvät yhteistyön kautta tukemaan yksityisiä toimijoita. Kauppakeskuksissa kunnan roolina on turvata laissa säädetyn yhdenvertaisuuden toteutuminen. Tämä tarkoittaa resurssien tasaista jakautumista, julkisten palveluiden saatavuutta ja turvallisuutta. (Ympäristöministeriö 2020.)

Muutospaineet saavat organisaatiot muuttamaan strategioitaan ja liiketoimintamallejaan. Suunnittelu yhdessä sidosryhmien kanssa ottaa asiakkaat mukaan innovaatiotoimintaan. Uudistamalla innovaatioprosesseja ja rakenteita mahdollistetaan jatkuva kehittäminen ja toiminnan mittaaminen. (Tuulaniemi 2011.)

Kunnan mahdollisuudet kauppakeskuksissa ovat suunnittelijana, tilaajana, asiakkaana, rakennuttajana ja lupaviranomaisena. Julkisten hankintojen kautta kunnat edistävät kiertotaloutta ja mahdollistavat testialustoja yrityksille. Yhteiskäytön avulla julkisia tiloja saadaan optimoituksi sidosryhmien käyttöön. (Sitra 2020.)



KAUPPAKESKUS KIERTOTALOUDEN AJURINA

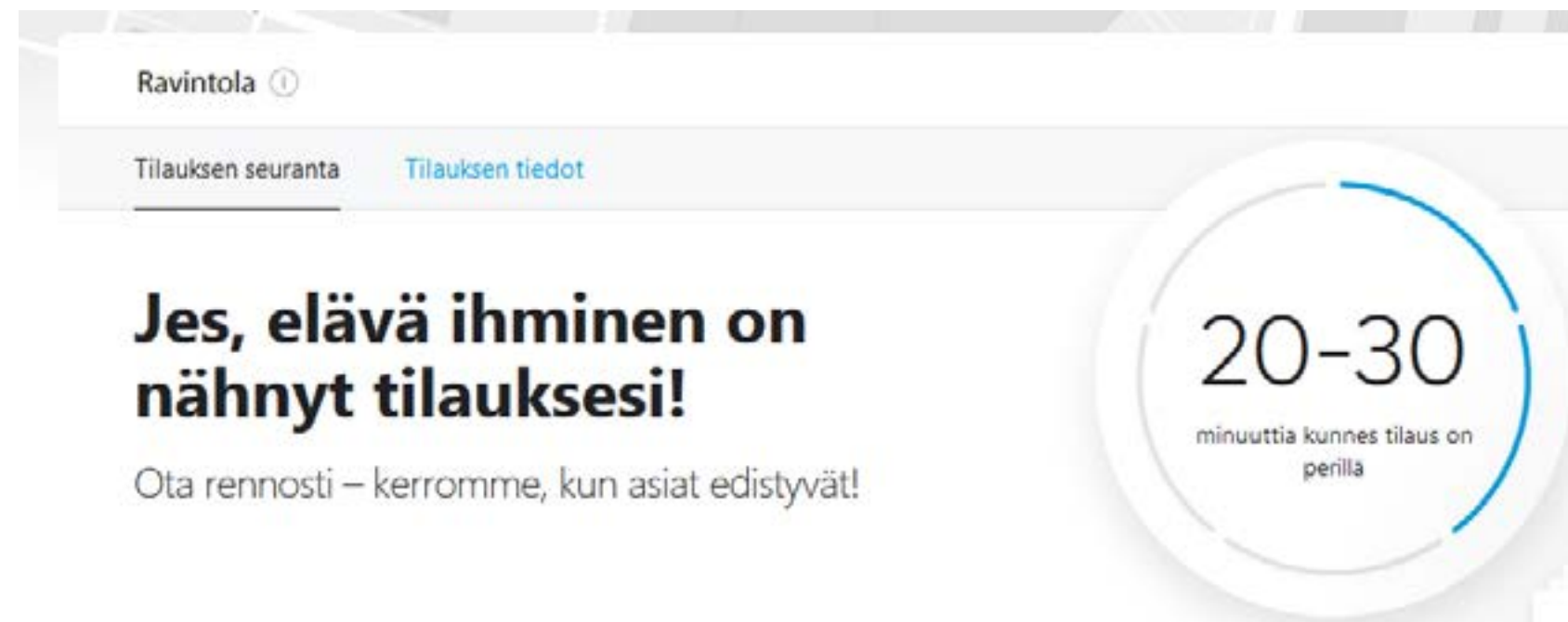
Suomen valtio on sitoutunut ilmastolaissa (609/2015.) toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. Kauppakeskusten rakentaminen on kiertotalouden näyttämö. Materiaalien resurssiviisas käyttö ja paikallisten toimijoiden yhteistyö ovat merkittäviä kiertotalouden toimia.

Kuntien tavoitteet talouden elinvoimaisuudesta ja kuntalaisten hyvästä arjesta edistyvät ilmastotyön kautta. Hiilineutraaliutta kohti mennään erilaisten kiertotalouden- ja resurssitehokkuuskokonaisuuksien kautta. Näiden toteuttaminen on aloitettu sähkönkulutuksen vähentämisellä ja energiatehokkaiden ratkaisujen valitsemisella. Kaupungeilla on luonteva paikka kiertotalouden keinojen kehittämisessä erilaisten yritysten ja yhteisöjen kanssa. Ratkaisut määrittelevät koko yhteiskunnan valmistautumista ilmastomuutokseen ja tulevat näin tarpeellisiksi joka tapauksessa. (Ympäristöministeriö 2017a, 104-108.)

Ympäristöministeriön (2020.) Reilu Kiertotalous -hanke kartoittaa kuntien kiertotaloutta tukevia käytäntöjä. Niiden kautta hyötyvät teeman parissa toimivat asiantuntijat, yritykset ja järjestöt.

Kiertotalouden strategiaa onkin lähdetty ajamaan kuntien päättävältä taholta asti. Kehitysalustat mahdollistavat uusien ratkaisujen ja innovaatioiden syntymisen sekä paikalliset kiertotalousringit. Tämä tarkoittaa kuntien alueella jo olemassa olevan infrastruktuurin käyttöönottoa yritystoiminnan tukemiseen (Sitra 2020.)

Toteutuakseen kiertotaloustrategian tulee läpileikata koko yhteiskunta. Kiertotalouden mahdollisuudet ovat valtavat ja talouden kiertotalouden nostaminen keskiöön on tavoitteiden kannalta tärkeää. (Järvinen, Sinervo, Laita & Määttä/Deloitte, 2020.)



Kuva 19. Ruutukaappaus.

Ruoanvälityspalvelu Wolt on tuonut kontaktipisteeseen mukaan vuorovaikutuksen vaikka tilauksen tekijä ja vastaanottava henkilö eivät tapaa kasvoitusten.

Kun palvelun asiakas on ymmärtänyt saavansa vastineen tai hyödykkeen, on hänen edukseen olla seuraamassa prosessin edistymistä. Kun palvelun käyttäjä tietää missä vaiheessa prosessi on, hänellä on mahdollisuus suhteuttaa odotuksensa palvelun toteutumiseen.

Vuorovaikutuksen puuttuessa palvelun käyttäjä joutuu tukeutumaan omiin henkisiin voimavaroihinsa. Puutteellinen luottamus vähentää palvelun arvoa.

Palvelun kehittämiseen lähdetään määrittelemällä palvelutarve ja siihen vastaamisen strategia. Asiakaslähtöisen arvoajattelun ohjaamana organisaatioiden sisäiset prosessit muuttuvat ja mahdollistavat laajemmat lähestymistavat. Asiakkaan tarpeet, arvot ja motiivit ovat syvällisen ymmärryksen perusta. Niitä seuraavat erilaisten yhteyksien etsiminen havainnoimalla. (Tuulaniemi 2011, 45.)

Palveluiden kehittämistyössä yksityiset toimijat ovat omaksuneet käyttäjälähtöisen suunnittelun hyvin. Palvelun käyttäjät ovat saaneet tuoda oman näkökulmansa esiin ja kehittää palvelua ideoiden yhdessä palvelutuottajien kanssa. Suurimmat palvelumuotoilun riskit liittyvät huonoon toteutukseen. Jos koko käyttäjäkirjoa ei oteta kehittämisprosessissa huomioon, voi ihmisryhmiä jäädä palvelun ulkopuolelle. (Kuusisto & Kuusisto 2015, 173-175, 189.)

Kauppakeskuksille kehitetään erilaisia palvelukokonaisuuksia tukemaan brändiä ja edistämään liiketoimintaa. Konsepteissa pyritään huomioimaan vuokralaisten ala ja alueen tarpeet.

Palvelumuotoilun käsikirja (Tuulaniemi 2011, 45.) kertoo asiakasymmärryksen tutkimisen syiksi brändin arvon nostamisen. Brändillä tarkoitetaan miten asiakas näkee palvelutuottajan. Brändin ja asiakkaan välisissä kontaktipisteissä tapahtuu vuorovaikutusta jolla on suora yhteys brändin arvoon. Asiakasymmärryksen kehittämisen jälkeen palvelupolkua tutkimalla karsitaan arvoa tuottamattomat osat palveluympäristöstä. Palvelussa kontaktipisteiden luominen ja vuorovaikutuksen kehittäminen ovat tärkeä arvon nostamisen työkalu.

Kaupunkien luopuminen ylhäältä-alas tuottajamallista mahdollistaa omanvaraisen kehityksen. Esimerkiksi jatkuvan innovaatiotoiminnan työkalut voidaan kehittää yhdessä käyttäjä- ja hyödyntäjäryhmien kanssa edistäen demokratiaa ja auttaen palveluiden kehittämisessä kaikille osapuolille. (Kuusisto & Kuusisto 2015, 179-187.)



KAUPUNKIAKTIVISMI

Monella kaupunkilaisella on suuri epäluottamus kuntien kehitystyötä kohtaan. Vanhat toimintamallit ovat jättäneet kaupunkilaisiin syvän trauman. Epäluottamusta kehitysprosessiin puretaan hitaasti muuttamalla palautejärjestelmät läpinäkyvämmiksi ja asukkaita tunnustavammiksi. (Kuusisto ym. 2015, 179-187.)

Läpinäkyvyys ja löyhämpi julkinen politiikka ovat antaneet tilaa kaupunkiaktivismin kasvulle. Alueen toimijat tutkivat tasa-arvoistunutta kaupunkitilaa ja käyttävät sitä edistääkseen paikallista hyvinvointia. Vaikka osallistava suunnittelu on tullut osaksi kaupunkien kehitystä, hyväksi havaittuja vakiintuneita käytäntöjä ei tule poistaa uuden suunnittelun tieltä. (Kling 2018.)

Kaupunkiaktivismi, jota kutsutaan myös neljänneksi sektoriksi, koostuu pienistä paikallisista toimijoista. Liikkeen tavoitteena on tuoda verkostokehittäminen hitaasti syntyvien julkisten päätösten rinnalle. Verkostokehittämisessä määritellään uudelleen kaupungin ja asukkaan suhde. Sopimusten sijaan ajetaan vuorovaikutukseen perustuvaa ns. hybridihallintoa joka tuo kaupunkitoimijat osaksi kaupungin toimintoja. Kaupungin toimivaltaa jaetaan näin erilaisten paikallisten toimijoiden kesken. (Mäenpää, Faehnle & Schulman 2017, 239-241.)

Kaupunkiaktivismilla on runsaasti keinoja vaikuttaa. Erityisesti tilaa muokkaavat keinot nähdään joidenkin kuntalaisten mielestä epäsovivana. Kaupunkitilan haltuunotossa onkin tärkeitä osallistaa kaikki tilan käyttäjät.

Uutena ilmiönä kaupunkitilaan on saapunut väliaikainen arkkitehtuurikohde tai installaatio. Kertaluontoiset rakenteet on otettu osaksi kaupunkien kehittämisen suurempaa kokonaisuutta, eräänlaiseksi kaupunkilaisten voimavaraksi. Installaationa toteutetut työt mahdollistavat uusien rakentamisen teknologioiden testaamisen käytännössä ja projektiluontoisesti. Toimivien ja vastuullisten kokeilujen kautta tuotetaan arvokasta tietoa julkisen tilan uusista käyttömahdollisuuksista ja vaatimuksista. (Kling 2018.)

‘Julkisen tilan kuolema’ kuvaa puolijulkisissa tiloissa lisääntyntä valvontaa. Kokoon tumista voidaan rajoittaa tai jopa kieltää yksityisomistuksessa tilassa omaisuuteen kohdistuvan vaaran vuoksi. Tilan käytöstä päättää yksityinen taho jolloin toiminta tilassa on luvanvaraista. (Neuvonen 2017, 209-211.)

Kauppakeskustilassa kaupunkiaktivismin toteutuminen tukeutuu vahvasti toimijoiden luotettavuuteen. Kokeilujen ja osallistamisen kautta kaupunkitoimijat ovat saaneet luottamusta ja mahdollisuuksia vaikuttaa kauppakeskuskokonaisuuksien suunnitteluun.

Mäenpää ym. (2017, 241-242.) tunnistavat aktivismin eri muotoja. Yhteisöllistämiseen pyrkivät esimerkiksi sosiaalisen vertaistuen ja julkisen palvelun parantamisen toimijat sekä ekoliikkeet. Vertaisvuorovaikutukseen perustuvat kansalaistaloudspalvelut kuten vertaiskauppa ja -vuokraus.



Kuva 21. Keskustakirjasto Oodi, Helsinki. ALA Arkkitehdit (Uusheimo, 2020.)

Helsingin keskustakirjasto Oodin lastenosastolla on hyödynnetty kalusteita ja arkkitehtuuria joista syntyy eritasoisia tila tilassa -alueita.

Pehmeällä tuolilla voi istua pitkään.
Tilan reunassa kaluste kutsuu istumaan.
Varjoinen tila antaa yksityisyyden tuntua.
Tasainen kaluste mahdollistaa nopean pysähtymisen.
Avoin tila kehottaa sosiaaliseen kanssakäyntiin.

4. JULKISEN TILAN KALUSTE

4.1 KALUSTEET TILASSA

Kauppakeskus ei kokonaisuudeltaan ole julkinen tila vaan sen alueet jaetaan toimintoihin. Erilaiset huoltohenkilöstön tilat ovat eristetty muista.

Dovey (2010, 13-31.) ei määrittele julkista tilaa pelkkänä yksikkönä, vaan kokoelmana erillisiä muuttuvia palasia. Tilaan tuodut kalusteet, opasteet ja ihmiset luovat julkisuuden tunnelman. Itse tilasta tekee julkisen eritasoisten tilojen väliset yhteydet: liikkuminen, ihmisvirrat, liiketilat tuotteineen ja kalusteineen. Kauppakeskuksen ihmisvirta jakautuu 'juurakkomaisesti' eli intensiteetti pienenee tasaisesti rakennuksessa.

Julkiset tilat kauppakeskuksessa määrittyvät ihmisten, esineiden ja yhteyksien kohtaamistilana. Siirtymä- ja oleskelutilojen julkisuusaste on verrattavissa muihin vapaasti käytettäviin julkisiin tiloihin joissa saa oleskella.

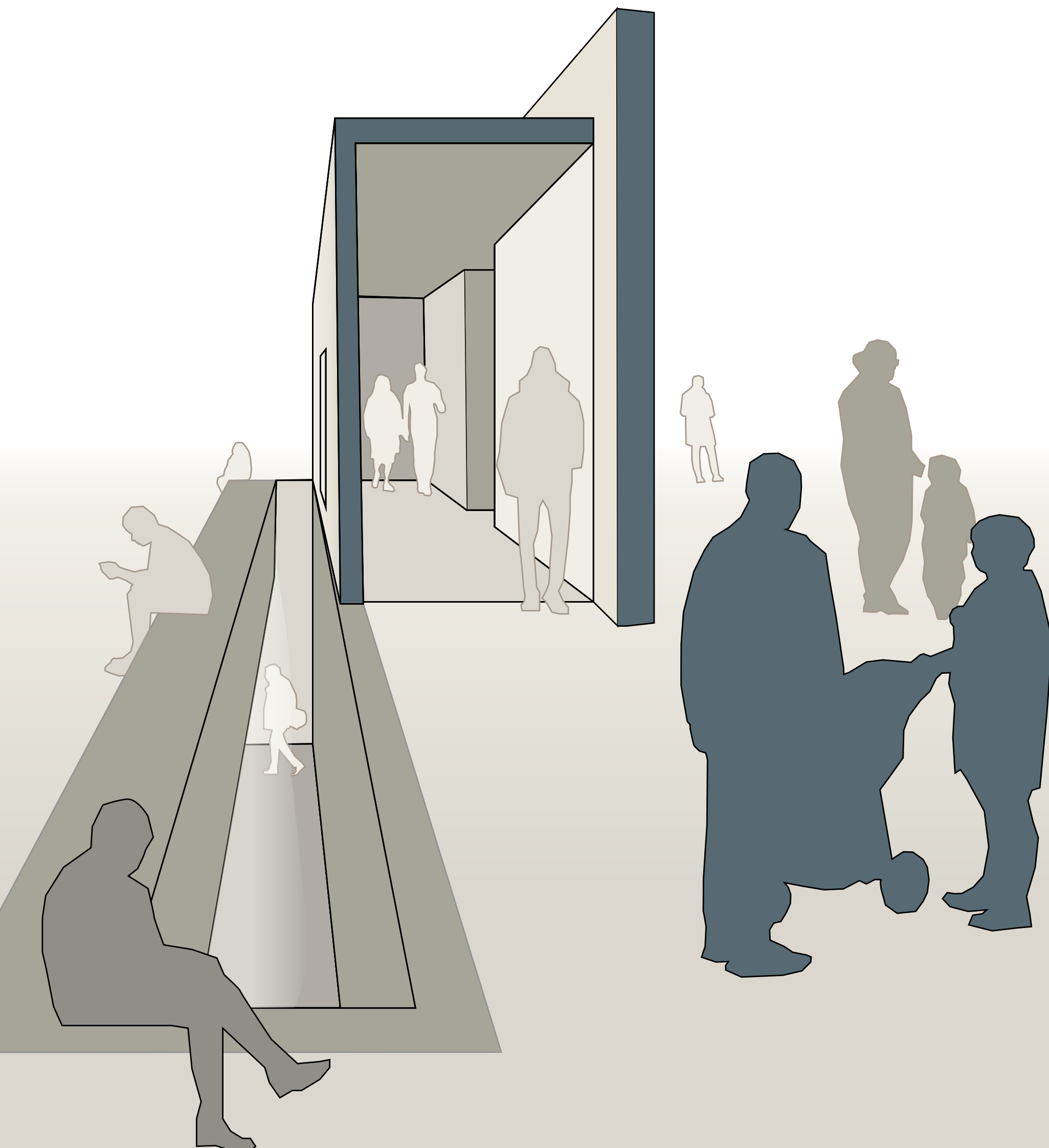
Poikkeuksena tästä ovat kauppakeskuksen keskialueilla sijaitsevat liiketilat jotka määrittellen yksityisiksi kaupallisiksi tiloiksi. Keskitiloista usein puuttuvat seinät ja muut fyysiset rajat, joten liiketilan valvominen jää tilan omistajan tai vuokralaisen kontolle.

Gehl (2011, 63.) määrittelee aistihavaintoihin perustuvan julkinen-yksityinen tasovaihtelun. Julkisuuden tason kokemukseen vaikuttaa kuinka avoin ja keskeinen jokin tila on. Yksityisempänä koettu tila nauttii suuremmasta käyttöasteesta. Aistikokemus suosii mieluisinta paikkaa.

Liikkuminen tilassa ja tilojen välillä voidaan jakaa siirtymiseen tai oleskeluun. Liike on lähtökohtaisesti kehoa rasittava toiminto ja tilassa tapahtuvan liikkumisen tueksi tulee olla mahdollisuus pysähtyä lepäämään.

Julkisen tilan kalusteet edesauttavat miellyttävän kokemuksen muotoutumista. Erimuotoiset ja -kokoiset tilaa jakavat elementit ohjaavat sekä mahdollistavat että estävät kontaktien syntymistä. Muodon kautta kaluste viestii myös käyttötarkoituksestaan. Kalusteesta tulee näkyä sen käyttämisen helppous tai vaativuus.

Tilassa asettumiseen ohjaavat pääasiassa näkö- ja kuuloaisti. Aistihavainnon ja henkilökohtaisen mieltymyksen perusteella henkilö valitsee mieluisimman reitin ja paikan. (Gehl 2011, 64-69.)



ASETTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT TILASSA

Vaikka tilakokemus on yksilöllinen, sen muotoutumiseen voidaan vaikuttaa tilallisin keinoin. Gehl (2011, 171.) määrittelee tilankäytön mahdollistamiseksi liikkumiseen liittyvän enimmäismäärä etuja ja minimimäärä haittoja. Miellyttävä paikka suojaa vaaroilta.

Doveyn (2010, 13-31.) mukaan oleellista on, että tilan kokemusta, "sense of place", ei voi tiivistää yhdellä sanalla olemukseksi tai sosiaaliseksi rakenteeksi. Tilakokemuksien rajoina toimivat erilaiset koetut voimasuhteet, ja näiden puuttuminen tekee tilasta julkisen. Aineettomien konseptien huomioon ottaminen mahdollistaa tilan näkemisen jokapäiväisen kokemuksen kautta. Näin erityistä tilakokemusta tai ydinolemusta ei tarvitse etsiä.

Tilassa asettumiseen vaikuttavat tekijät voitaisiin visualisoida kahdella liukuväripalkilla. Näitä kahta puolta mukauttamalla voidaan sisätilassa määritellä ihmisten käytöstä ja mahdollistaa tai estää erilaisia sosiaalisia kohtaamisia.

Henkisen yksityisyyden tunnetta lisäävät esimerkiksi selän kääntäminen toisista pois päin ja melun sekä häiritsevän käytöksen puuttuminen tilasta. Tilan fyysisiä keinoja yksityisyyden tuomiseen ovat seinät ja niiden sijoittelu, tasovaihtelut ja pitkät välimatkat.

Kokemukseen vaikuttavat elementit värikoodataan työssä. Avoimuutta ja sosiaalisuutta tukeva keino vaaleammalla ruskealla ja vetäytymistä tukeva tummemmalla sinisellä värillä.

VÄLIMATKAT, SEINÄT, TASOVAIHTELUT
SELÄTTÄIN/KASVOTTAIN ASETTUMINEN, VAUHTI
TILAN HENKINEN KOKEMUS, TURVALLISUUDEN TUNNE



Kuva 22. Kauppakeskus Ainoa, Espoo. (Launea 2020.)

“Aina ei tarvitse olla suurin ollakseen vetovoimainen ja kilpailukykyinen. Ainoassa on keskitytty todella paljon kauppakeskuksen viihtyisyyteen ja siihen, että ihmisten on oikeasti mukava viettää siellä aikaa. Esimerkiksi sisustuksessa on käytetty paljon vaaleaa puuta sekä viherseiniä ja -kattoja, joiden tarkoituksena on tuoda esille puutarhakaupungin henkeä ja luontoa sisälle kauppakeskukseen.”

Kauppakeskus Ainoan kauppakeskuspäällikkö Juha Mäkelä (HS 2019.)

4.2 TILAN KALUSTE

Siirtymisen tueksi julkisessa tilassa on tarjottava kalusteita. Läpikulku tilassa tapahtuu lyhyimmän ja suorimman reitin kautta. Näiden tilojen palvelukokonaisuuksien asiakkaiksi lasketaan kaikki mahdolliset käyttäjäryhmät, joille mahdollistetaan tilan vapaa käyttö. Julkisen palvelun määritelmän kautta todetaankin, että jokaisella ihmisellä on oltava mahdollisuus käyttää tilaa.

Kauppakeskuksessa liikkuminen tapahtuu yleisten tilojen lisäksi liiketilojen välillä. Kalusteet sijoittuvat omille alueilleen, eivätkä ne saa tulla ihmisen reitille. Rajatuissa tiloissa yksityisyyden tunteen luominen korostuu jolla voidaan tavoittaa myös virkistäytymisen laajempi mahdollistaminen.

Julkisessa tilassa vaaditaan ehdotonta turvallisuutta ja kestävyyttä. Kalusteen tulee olla tukeva ja luistamaton sekä sopiva tilan käyttöasteeseen suhteutettuna. Esteettömyydellä tuetaan liikuntarajoitteisten henkilöiden turvallisen liikkumista kalusteiden ympäri, käytön helppouden lisäksi. Aistiesteettömyys takaa turvallisen pinnan ja kertoo henkilölle missä sijaitsee sopivin paikka.

Kalustealueet sijoittuvat keskeisten kulkuväylien ympäristöön. Näin saatu kontrasti ympäröivään tilaan takaa turvallisen siirtymisen ohi ja joskus lävitse. Ympäröivästä tilasta lähestymiseen vaikutetaan kalusteen muodoilla ja tilan jakamisella. Käyttämiseen vaikuttavat koetaanko tila avoimeksi vai yksityisemmäksi.

Kalusteilla haetaan myös elämyksellisyyttä joka houkuttelee käyttämään kalustetta. Erityisen näköinen ja esteettinen kaluste jopa kutsuu kokeilemaan ja käyttämään sekä yllättää mukavuudellaan. Onnistuneen käyttökokemuksen tukena ovat ergonomisuus ja tilassa tapahtuvan toiminnan tukeminen.

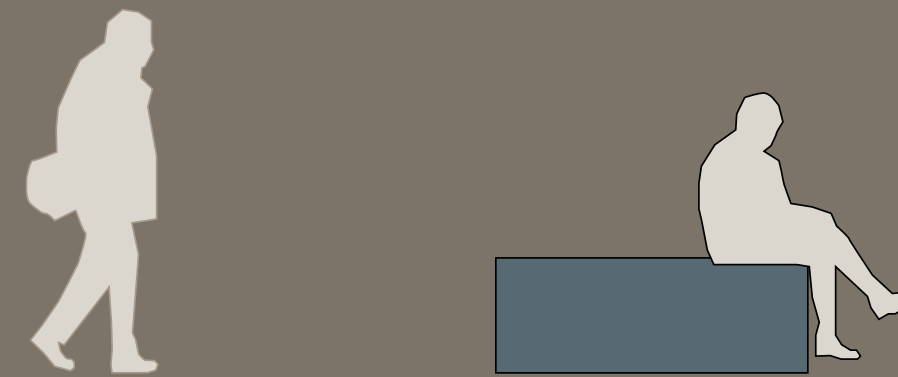
Henkilön saamasta kokemuksesta haetaan, että tilat tilassa ovat ympäristöön nähden miellyttävät ja viihtyisät. Viihtyisyys rakentuu harmonisesta tilasta jolloin kalusteen osuus on toiminnan mahdollistaja. Kalusteet tukevat “poistumista” avoimesta julkisesta tilasta, esimerkiksi nauttimaan virvoikkeita tai levähtämään.



Kuva 23. Kauppakeskus Ainoa, Espoo. (Immonen 2017, muokattu.)

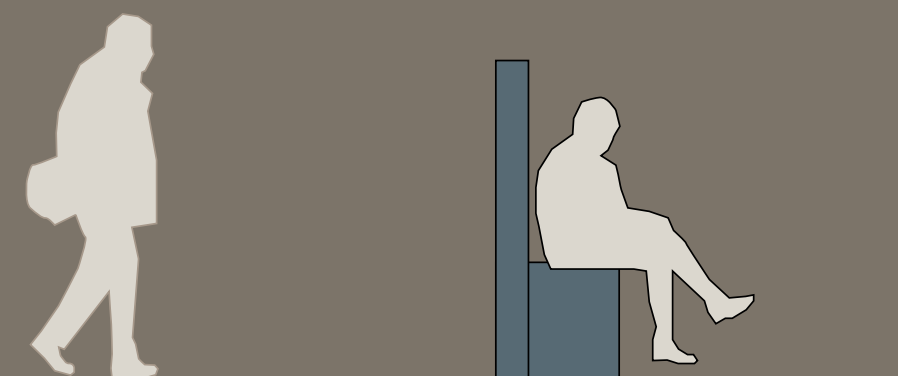


Kuva 24. Simonkenttä, Helsinki. (Pellikka 2019, muokattu.)



Tämä istuinkaluste sijaitsee kulkuväylän vieressä.
 Pyöreä muoto mahdollistaa monipuolisen istumisen
 Myös sosiaalinen kohtaaminen helpottuu
 Irtokalusteiden kokonaisuus on kuitenkin epäergonominen
 Soveltuu lyhyeen pysähtymiseen

KEINOT



Tällä alueella on rajattu kahvilayritys aukiomaisessa tilassa
 Seinä lukitsee ohitse kävelijän ulkopuolelle
 Pyöristetty kulma avarta liikkumista.
 Sisäpuolella sijaitseva penkki ei näy ulkopuolelle
 Kahvilan asiakkaalle taataan rauhaisa kokemus



Kuva 25. Metallinen sohva. Kauppakeskus Mall of Tripla, Helsinki.

4.3 MATERIAALIT

Kauppakeskuskalusteiden materiaalivalinnat perustuvat kiinteisiin tai irtokalusteisiin. Materiaaleilla myötäillään tai poiketaan rakennuksen visuaalisesta ilmeestä. Valinnat yhdessä muodon kanssa viestivät kalusteen käyttökokemuksesta: kovien pintojen avulla saadaan aikaan epämukavia kalusteita ja pehmeillä pinnoilla mahdollistetaan pidempiaikainen oleskelu.

Materiaaleilta vaaditaan turvallisuutta ja kestävyyttä sekä ekologisuutta. Tilaan valitaan ympäristöystävällisesti valmistettuja materiaaleja jotka ovat helposti puhdistettavissa eivätkä päästä ilmaan pienhiukkasia. (RT103141, 2.)

Materiaalitehokkuus on yksi kiertotalouden toimista. Euroopan Unioni on ottanut asiakseen edistää ja tukea kiertotalouden laajenemista mahdollistamalla rakennustuotteiden uudelleenkäytön ja kierrättämisen markkinoilla (Ympäristöministeriö 2019, SYKE 2014 mukaan.)

Lukuisten materiaalien avulla kehitetään julkisia tiloja eteenpäin myös Suomi-brändin edistämiseksi. Valitsemalla kestäviä ja paikallisia materiaaleja mahdollistetaan innovaatioita.



Kuva 26. Alakatto.

MATERIAALIEN OMINAISUUKSIA JA YLEISET KÄYTTÖTAVAT

LEVYIT

Muodokkaat ja kaarevat seinät, rimakatot ja -seinät
Tunnelmaltaan yleensä pelkistetty ja kylmä

Erilaisista materiaaleista lasit sekä
himmeät tai akustoivat pinnat



Kuva 27. Istuin. (LAB 2020.)

MUOVIT

Hyvin muotoutuva
Omanlaisensa tunnelma, tunteeton materiaali

Kalusteet hauskanpitoon, kevyet ja siirrettävät
kalusteet

Teknologian kehittyessä erilaiset muotoiltavat
materiaalit ja biomuovit



Kuva 28. Istuin. (Ketola 2019.)

BETONI

Sisätiloissa uusi materiaali ja kehitettävä
Jykevä ja geometrinen sekä pinnaltaan neutraali

Neiiömäiset kalusteet, penkit ja tilanjakajat
Yhdistetään usein muihin materiaaleihin

PUU

Suomalaisen muotoilun kivijalkamateriaali, kestävä
ja ekologinen
Muotoiltava ja tunnelmaltaan lämmittävä

Jykevä moneen käyttöön, arkkitehtuurista istuimiin
ja erilaisiin pintoihin.



Kuva 29. Istuin. (Immonen 2017.)

VERHOILUT

Tekstiilit ja nahkat tekevät kotoisuutta
ja ylellisyyttä. Värvaihtoehdot ja
kuviointimahdollisuudet osana yleistä ilmettä.

Lisäävät istumismukavuutta mutta sotkeutuvat
käytössä helposti.



Kuva 30. Istuimet.

METALLI

Kylmä ja teollinen materiaali jolla laajat
käyttömahdollisuudet sisätilan osana.

Levyypinnat, rakenteet ja kiinnikkeet



Kuva 31. Valaisimia.

4.4 VALAISTUS

Julkisen tilan yleisvalaistuksen lisäksi tilassa on mahdollisuudet muuttaa tunnelmaa valaistuksen keinoin. Valo on säteilyä jonka ihmisen silmä havaitsee ja se mahdollistaa tilan hahmottamisen näköaistin kautta. Valon ja varjon muodostamat alueet sekä niiden väliset muutokset vaikuttavat ohjaamalla katsetta ja huomiota, jonka avulla ihmisen liikkumiseen tilassa vaikutetaan.

EU:n asettama ekologisen suunnittelun asetus (2019/2020) takaa, että valaistus tapahtuu energiatehokkaasti.

Valaisimia on lukuisia ja niiden keinot valaista tilaa ja ohjata valoa moninaiset. LED-teknologia on mahdollistanut uudenlaisten ja laajempien valaistuskokonaisuuksien toteuttamisen tilassa.

Yleisvalaisimet valaisevat ylhäältä alaspäin laajasti ja tasaisesti. Julkisen tilan yleisvalaistus on yleisesti ottaen kylmä ja sinertävä. Viileät värit energisoivat nostamalla henkilön vireystilaa.

Kohdevalaisimet tuottavat kapean ja kirkkaan valon, jonka avulla saadaan kontrastieroja. Kohdevalaistuksessa tulee ottaa huomioon esteettömyys jotta valo ei häiritse tilan käyttäjää.



Kuva 32. Kauppakeskus Ainoa, Espoo. (Lainea 2020.)

VALON OMINAISUUDET

Lumen (Lm) kuvaa valaisimen tuottaman valon määrän tilaan ja sen kautta määrittelee valaistusalueella tapahtuvaa toimintaa. Suurempaa valaistusvoimakkuutta vaativat mm. pitkäaikainen keskittyminen ja työskentely. (Valaistustieto 2020.)

Koska valonlähteen sijainti valaistavasta pinnasta on vaihteleva, valaistuksen voimakkuus mitataan valaistavalta pinnalta. Pinnan valovoimakkuus (lx) määrittelee kuinka helppo pinnalla on toimia. (Lampputieto 2020.)

LED-valaisinten avulla värilämpötilan vaihtelut on mahdollista tuoda tilaan käyttäen hyväksi vakiintuneita ideoita värilämpötilasta. Funktionaalisuutta ja tunteettomuutta tukee kylmä valo joka herättää mielikuvia sairaaloista ja muista työympäristöistä.

Tunnelmallisuutta voimistaa lämmin ja hämärä valaistus, jonka avulla ravintoloita ja muita oleskelutiloja voidaan valaista.

Kalusteiden todellinen värimaailma tilassa vaikuttaa myös tilakokemukseen, jolloin huomioidaan valaisimen värintoistokyky (Ra-arvo). Suurempi arvo toistaa väriä luonnollisemmin. (Valaistustieto 2020.)

Valaistuksen värilämpötila vaikuttaa valaistavan tilan tunnelmaan. K-arvoltaan pienempi valo on väriltään lämmin ja oranssi. Hehkulampun lämmin (2700K) luo kodikkaan ja miellyttävän tunnelman. K-arvoltaan suurempia eli kylmempiä ja sinertäviä suositaan julkisessa tiloissa. (Valaistustieto, 2020.)

PERUSKÄSITTEET

lumen, Lm Valon määrä

luxi, lx Valon voimakkuus pinnalla

Ra-arvo Värintoisto-ominaisuus

Kelvin, K Värilämpötila



Kuva 33. Kauppakeskus Redi, Helsinki.

Uudet teknologiat mahdollistavat häikäisemättömän yleisvalon kohdevalaisintyyppien avulla ja värikkään valon tunnelman luomiseen.

Värivaloa käytetään esimerkiksi brändäämisen työkaluna.

VALO JA ESTEETTÖMYYS

Turvallisen ja esteettömän yleisvalaistuksen avulla taataan tilan turvallinen hahmottaminen. Laadukas valaistus mahdollistaa tilan pintojen, kalusteiden, rakenteiden ja opasteiden erottamisen toisistaan kontrastin avulla. Tasainen näkeminen edellyttää häikäisemättömyyttä. Valaisimen asennon lisäksi valon heijastuminen pinnoista tulee ottaa huomioon. (RT103141, 23.)

Häikäisy on epämiellyttävä tunne joka syntyy kun näkökenttään osuu kirkas valonlähde. Henkilön näkökyky ja valaisimen sijainti ja valon suunta vaikuttavat häikäisyn kokemiseen. Ikääntyminen lisää ja silmäsairaudet vähentävät valon määrän tarvetta. (SIT 63610044, 2.)

Ohjeistuskortti (SIT 63610044, 2.) määrittelee tärkeimmät häikäisytyypit: Kiusahäikäisy aiheuttaa epämiellyttävän tunteen, kun taas estohäikäisy heikentää hetkellisesti näkökykyä.

Suora häikäisy tulee uhrin näkökenttään ja heijastushäikäisissä valonlähde kuvastuu silmään jonkin peilimäisen pinnan kautta.



Kuva 34. Iltä. Kauppakeskus Redi, Helsinki.

Luonnonvaloa ja yleisvalaistusta yhdistelemällä saadaan laadukas ja energiatehokas valaistus. Sisätilan valaistuksessa otetaan huomioon Suomen olot eli luonnonvaloa ei ole ympärivuorokautisesti saatavilla.



Kuva 35. Ison Omena palvelutori, Espoo. (Espoon Kaupunki 2020.)



Kuva 36. Lähipalvelukeskus Hertsi, Helsinki. (2018.)

5. TILA-ANALYYSI

5.1 BENCHMARKING

Kauppakeskusten välinen kilpailu on Suomessa kovaa, erityisesti erilaiset kaupunkikeskukset houkuttelevat alueelta kävijöitä uusilla ja innovatiivisilla konsepteilla sekä kokonaisuuksilla.

Tärkeänä kohteena nousivat esille erilaiset oleskelu- ja palvelutilat joiden kautta lisäsin ymmärrystä lepo- ja virkistymismahdollisuuksista näissä suurissa tiloissa.

Erityisesti tilojen keskelle on lisätty toimintoja. Vanhojen, tilan sivussa sijaitsevien, penkkien rinnalle ovat tulleet keskellä sijaitsevat, monelle käyttäjälle sopivat monitoimilevähdyspisteet. Erityisesti julkisia palveluita tuottavissa tiloissa nousee esiin työnteen mahdollisuus pöydän päällä tai kauppakeskuksen brändätyn lastenalueen muovikalusteet hauskanpitoon siihen uskaltuville.



Kuva 37. Kauppakeskus Ainoa, Espoo. (Immonen 2017.)

MIELENKIINTOISIA TILOJA

Benchmarking osiota varten kiersin kameran kanssa pääkaupunkiseudulla sijaitsevia kauppakeskuksia ja liikenteen solmukohtia. Valokuvaamalla ja havainnoimalla tiloja dokumentoin tilassa käytettäviä ohjaamisen ja elämyksellistämisen keinoja.

Lyhyeen levähtämiseen ja sosiaalisiin toimintoihin on tiloissa sijoitettu avoimia istuimia käytävien keskelle tai kohtaamisaukioille. Istumiskalusteet ovat joko matalia, kiinteitä ja laakeita tai pieniä siirrettäviä pehmeitä sohvia ilman tukea. Näissä tiloissa viihtyvät erityisesti nuoret ja yksinäiset ostoksilla olijat.

Pidempään pysymiseen on kauppakeskusten tiloista eristettyjä alueita joiden akustiikkaa ja viihtymistä tukee muuta aluetta tummempi rajattu matto tai alaslaskettu kattorakennelma. Myös erilaisia tilaa rajaavia esitelineitä, roska-asioita ja viherkasveja käytetään näiden alueiden ympärillä.

Valaistuksessa käytetään paljon LED-nauhaa korostamaan seinärakenteita ja kaiteita. Yleisin käyttö onkin taustavalo, jolloin tilasta erottuvat valon edessä sijaitsevat rakenteet ja elementit. Alakattoja ei rakenneta tiiviiksi vaan talotekniikan annetaan näkyä välistä. Tämä tukee kokemusta korkeammasta tilasta, joka luo julkiseen tilaan selkeän, arvostettavan tunnelman.



Kuva 38.



Kuva 39.



Kuva 40.



Kuva 41.



Kuva 42.



Kuva 43. Kivenlahden ranta (Judin 2017).

5.2 KOHTEEN NYKYTILA

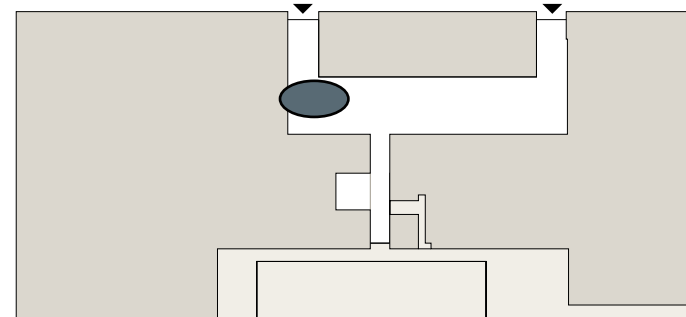
Kohteen tunnelmaa määrittelee sen väliaikaisuus. Kylmät ja harmaansävyiset värit, lasipinnat, geometriset muodot sekä oksaiset liimapuurakenteet saavat aikaan viimeistelemättömän tunnelman. Avoimessa tilassa katse kohdistuu suuriin ja toistuviin elementteihin.

Kylmän sävyinen yleisvalaistus antaa tilalle jopa pirteän valaistuksen mutta valitettavasti se myös pahentaa ns. sairaalatunnelmaa. Tilan värinpilkahdukset tulevatkin liiketilojen sisältä ja kylteistä. Liiketiloiissa toimivat vuokralaiset ovat täysin vastuussa kauppakeskuksen tunnelmassa.

Palveluita löytyykin tilasta runsaasti, kuten päivittäis- ja elintarvikekaupat ja kahvilat. Myös yhteiset julkiset palvelut on tilassa huomioitu kirjaston ja postin sekä pihan taksi- ja bussiyhteyksien osalta.

Sisätila on otettu hyvin käyttöön muutamaa poikkeusta huomioon ottamatta. Kahvilayritysten asiakaspaikkoja on niukasti, eikä avoimiin päätyihin ole tuotu kalusteita.

Kauppakeskus toimii tapaamispaikkana alueen ihmisille. Keskeiset tapaamispaikat sijaitsevat keskitilan päädyissä ja keskellä. Avoin tila tekee sosiaalisen kontaktin luomisesta helppoa, mutta kauppakeskuksesta itsestään ei löydy vetäytymiseen sopivaa paikkaa.



Kuva 44. Kahvilat ilman asiakaspaikkoja.

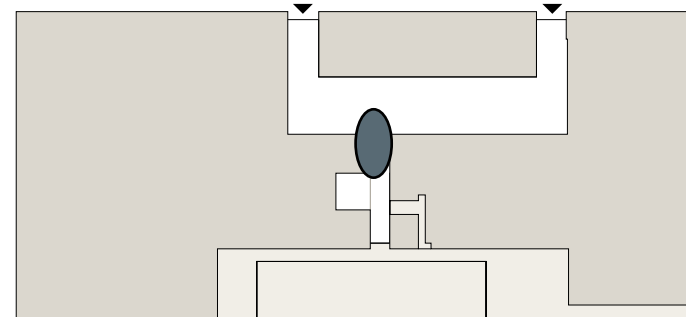


Kuva 45. Tilava keskialue.



Kuva 46. Tungosta kahvilan asiakaspaikoilla.

Tilassa toimiva kahvilayrittäjä on tuonut erilliset suojaavat tuolit asiakaspaikoilleen. Korkeat selkänojat ja pehmeät kalusteet antavat enemmän suojaa ja eristävät keskeisimmän kahvila-alueen omaksi viihtyisämmäksi tilakseen.



Kuva 47. Sivukäytävä WC- ja huoltotiloihin.

Päädyissä sijaitsevat päivittäistavarakaupat ovatkin rakennuksen käytetyimpiä. Käytävän päädyt ovat nopeimman vaihtuvuuden levähdyspisteitä.

Tilan toimintojen ja toimijoiden väliin jää selkeästi tiloja joilla on pienempi käyttöaste. Vaikka huolto- ja wc-tiloihin vievälle käytävälle asetettiin myöhemmin viherkasveja vähentämään kylmää tunnelmaa, ei tilaan ole syntynyt pääasiallista toimintoa.



Kuva 48. Uloskäynti.

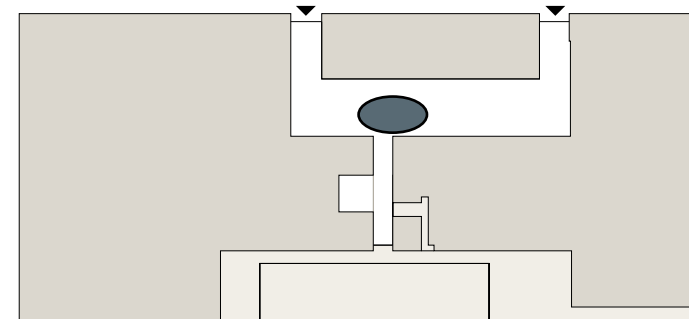


Kuva 49. Keskialue.

HARMAA TAKASEINÄ TYHJÄÄ TILAA
SUORA NÄKÖYHTEYS KALUSTEET KESKELLÄ

Keskeisellä paikalla asetetaan selin ohi menevään kulkuväylään nähden.
Näin tavoitetaan avoimessa tilassa suojaisampi tilakokemus.

Asiakkaiden käyttämää tilaa valtaavat kuitenkin kahvilan toiminta ja kylmäkalusteet.



Kuva 50. Käytävän keskellä penkki ei saa suosiota osakseen.

Tilassa sijaitsee avoimet penkit käytävän päissä ja keskellä. Viherkasvit ja roska-astiat vieressä antavat käyttäjälle hieman suojaa. Käytävät ovat hyvin rajattu, mutta tunnelma jää puuttumaan.

Kahviloiden ja asiakaspaikkojen välissä on paljon tyhjää tilaa. Tilan toimijat ovat hyvin eristäneet omat kalusteensa asiakkaiden ulottuvilta.

Tyhjää tilaa tekevät myös tyhjät paikat, suojaisuuden puuttuessa tilasta poistutaan liikkeisiin. Ostoksilla olevat ihmiset kääntävät selkensä rakennuksen pääväyliä päin.

A 3D architectural rendering of a modern interior space. The scene features a large, light-colored wooden wall with a prominent, three-dimensional grey question mark mounted on it. The floor is a light, neutral color, and the ceiling is a darker shade of wood. The lighting is soft and even, highlighting the textures of the wood and the form of the question mark.

6. SUUNNITTELU TEHTÄVÄN ESITTELY

6.1 RAJAUS

Koska suunnittelutehtävä toteutetaan itsenäisesti, suunnittelusta rajataan pois kohteen omistajat ja sidosryhmät, eikä lopullinen suunnitelma ota kantaa näiden tahojen liiketoimintaan tai muuhun toimintaan. Kohteen liiketiloihin ei oteta kantaa, eikä liiketilojen käyttäjien visuaalisiin ilmeisiin. Kaupallisessa ympäristössä kuitenkin huomioidaan markkinoinnin osuus.

Tilasuunnitelma jätetään konseptitasolle jolloin sen tarkemmat toteutusmahdollisuudet jäävät auki. Jatkokehitykseen voidaan ottaa mukaan erilaiset materiaalit tai brändäyksen keinot, jolla tilaa voidaan muokata erilaisten asiakkaiden tarpeiden ja vaatimusten mukaan.

6.2 TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Kohteen havainnoinnin ja ominaisuuksien pohjalta on saatu tavoitteet tilakonseptille, joka rakentuu erilaisista istuinkalusteista tukemaan tilan puutteita.

Tilakonseptin toiminta sopii kauppakeskusympäristöön tietoperustassa esiteltyjen konseptien mukaisesti. Osana julkista tilaa kalustekokonaisuus palvelee koko julkisen tilan ja julkisten palveluiden käyttäjäryhmää.

Yksityisenä kaupallisena tilana konseptissa korostuvat kauppakeskuksen keskenäisen kilpailun ja kaupanalan haasteisiin vastaaminen sisustusarkkitehtuurin keinoin.

Yhteiskunnallisella tasolla suunnittelu ottaa huomioon kiertotalouden asettamat tavoitteet ja niiden ajamisen tilakonseptin keinoin. Valmiissa konseptissa esitellään muunneltavuuden, korjattavuuden ja uudelleenkäytön tavoitteet.

Tietoperustassa esitellyn kaupunkitilan käyttäjän tarpeiden huomioiminen on suunnittelun keskiö. Esittelemällä erilaisia materiaaleja ja värejä etsitään mahdollisuuksia kiertotalousperiaatteiden toteuttamiseen sisätilassa.

Toiminnalliset tavoitteet ohjaavat suunnitteluprosessin lopputulokseen joka on sisustusarkkitehtuurillisesti merkityksellinen ja kuvastaa alan mahdollisuuksia kaupunkiympäristöjen kehittämisessä.

6.3 VISUAALISET TAVOITTEET

Tilakonseptin visuaalisilla ratkaisuilla pyritään erottamaan aineeton alue, tila tilassa, kauppakeskuksen muusta sisätilasta. Visuaaliset ratkaisut käyttävät hyväkseen tietoperustan esille tuomia aistihavaintojen ohjaamista ja sen perustella käytöksen ohjaamista.

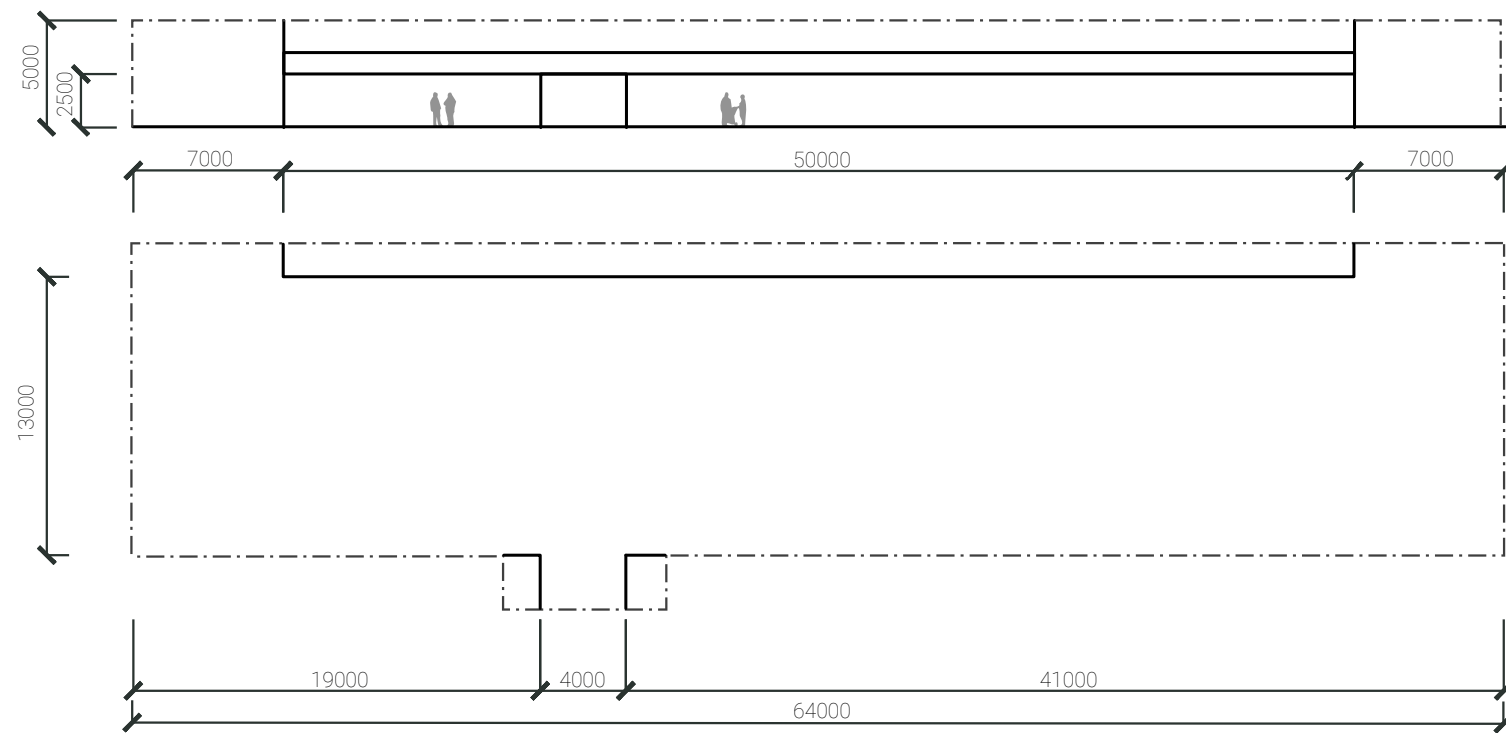
Tärkeimmäksi visuaaliseksi tavoitteeksi otetaan kohdetilan viihtyisyyden parantaminen. Toimintojen ohjaamisen lisäksi konsepti ottaa hellän, luonnonläheisen ja lämpimän tavoitteeksi kontrastina kauppakeskuksen kylmään sisätilaa. Tilakonseptilta vaaditaan myös visuaalista itsenäisyyttä jolloin se on erilainen muista kilpailevista konsepteista.

Konsepti yhdistää tilataiteseen taustoitukseen perustuvat toiminnot ja visuaalisen tunnelman käyttäen luonnon muotoja, värejä ja tekstuuria.



7. SUUNNITTELUPROSESSI

7.1 TILANKÄYTÖN RAJAUS

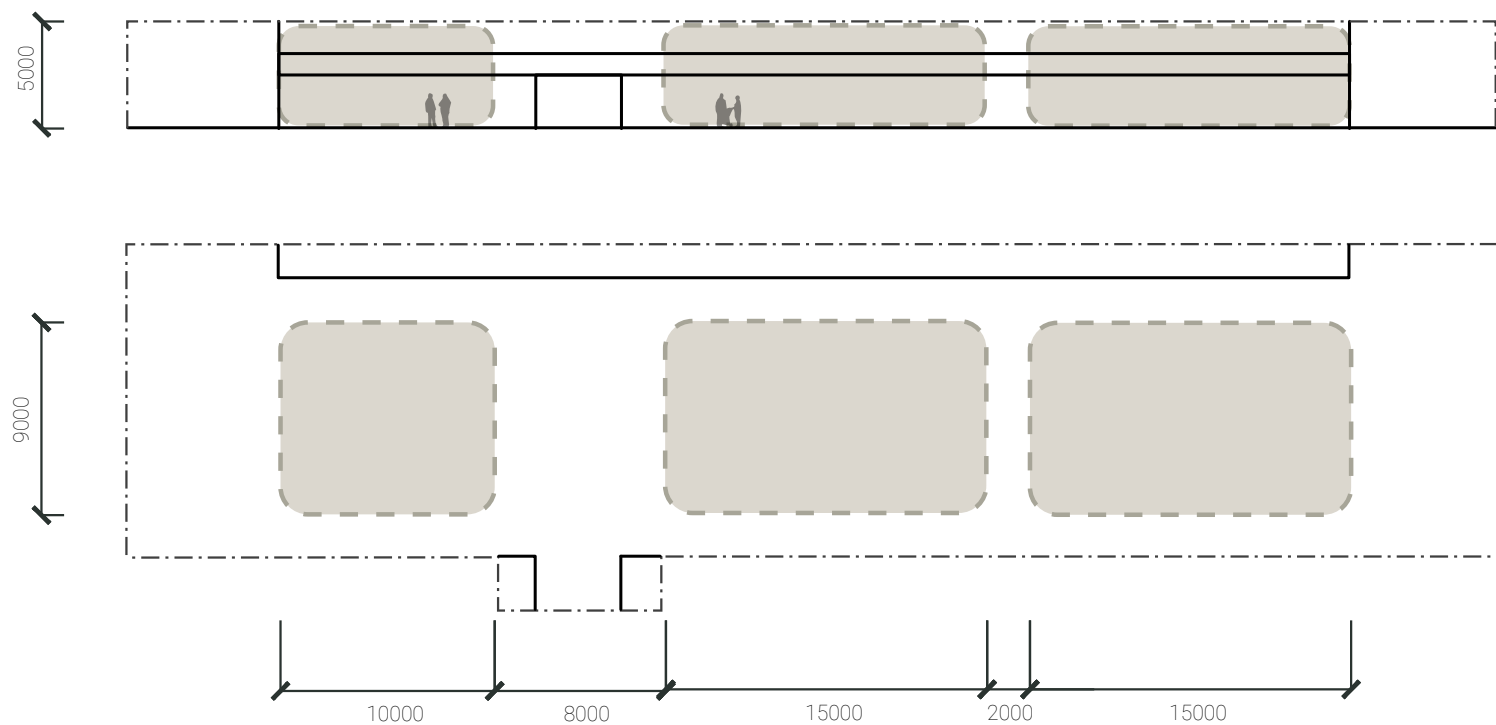


Suunniteltavaksi tilaksi rajataan kohderakennuksen keskellä sijaitseva avoin tila. Tämän keskikäytävän ympärille sijoittuvat rakennuksen erilaiset palvelut joihin mahdollistetaan vapaa pääsy. Tilasta rajataan pois siinä sijaitsevat yritykset. Se ei kuitenkaan tarkoita, etteikö tilaan voisi sisällyttää erilaisten toimijoiden palveluita tai palvelupisteitä.

Suunnitteluprosessissa ei oteta kantaa kauppakeskuksen rakenteisiin tai tekniikkaan, joten korkeus rajataan 5 metriin. Yleisvalaistuksen sijainnin huomioon ottaen erillinen tunnelmavalaisusratkaisu sijoitetaan tilan keskelle.

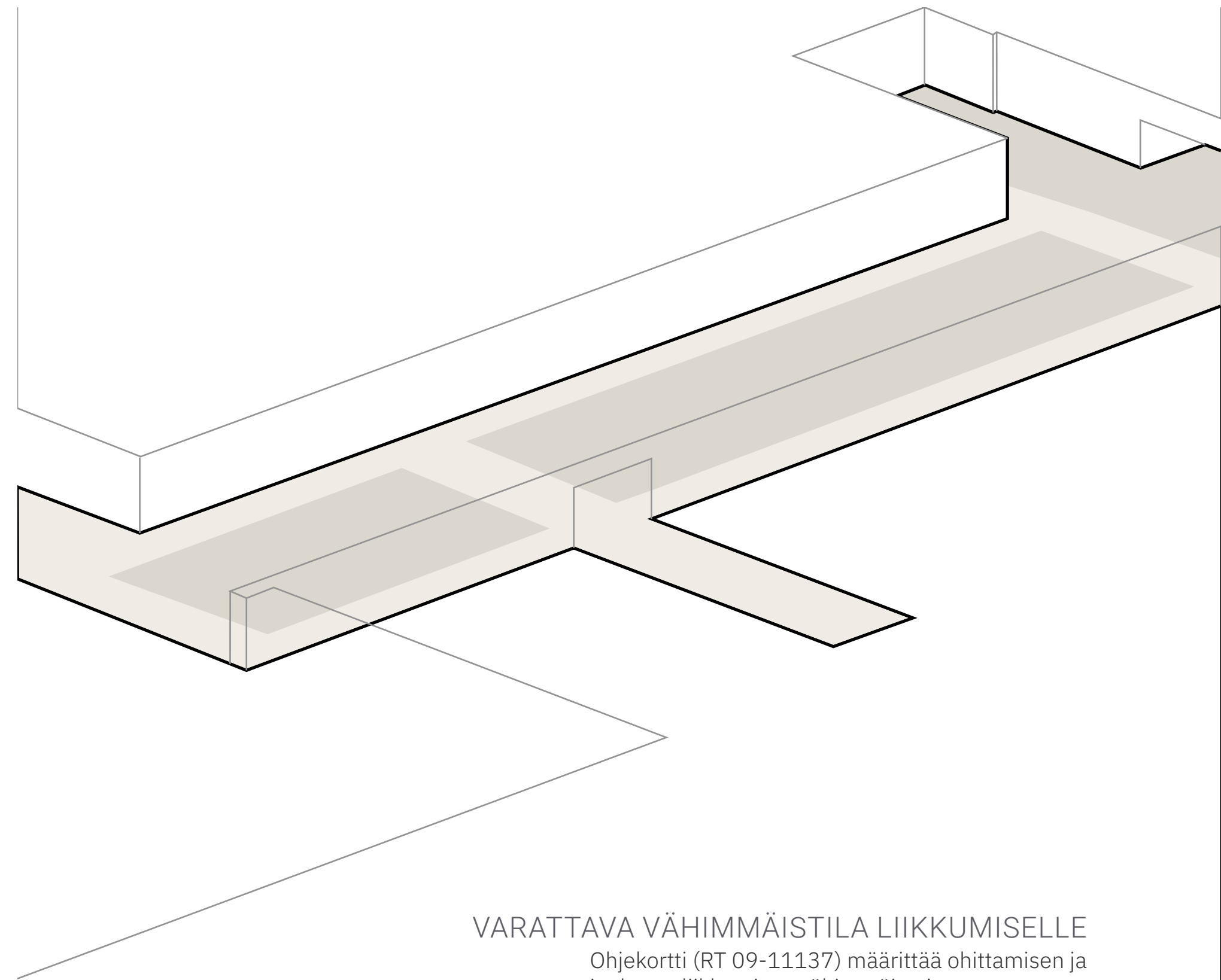
Avoimeen tilaan suunniteltaessa otetaan huomioon ihmisten liikkuminen tilassa. Tilan käyttäjille mahdollistetaan kävely suoraan palvelusta toiseen ilman raskaita kiertoreittejä.

Keskitilan parhaimman käyttökokemuksen mahdollistaa helppo liikkuminen tilassa.



Varsinaisen tilan rajaus perustuu tilan läpi- ja poikkisuuntaisen liikkumiseen. Tämän lisäksi voidaan rajattujen tilojen sisällä mahdollistaa poikittainen kulkeminen, jolloin henkilö voi oikaista tilan läpi.

Tämä tukee kauppakeskuksen julkisen tilan ideaa, jolloin pysähtyminen tilassa ei muutu täysin yksityiseksi. Rajatun tilan läpi tulee päästä kulkemaan jotta tilan käyttäjät vaihtuvat ja keskikäytävään voidaan lisätä yritysten toimintoja.



VARATTAVA VÄHIMMÄISTILA LIIKKUMISELLE

Ohjekortti (RT 09-11137) määrittää ohittamisen ja joukossa liikkumisen vähimmäismitat.

Tilassa sijoitetaan näin ollen vähimmäistila, 2 metriä, liikkumiselle keskialueen ympärillä. Liikkeiden ovien edustat pysyvät avoimina ja mahdollistavat asiakkaiden liikkumisen liiketiloihin. 4 metriä leveä keskiväylä mahdollistaa huoltoliikenteen koko kauppakeskuksen alueella.

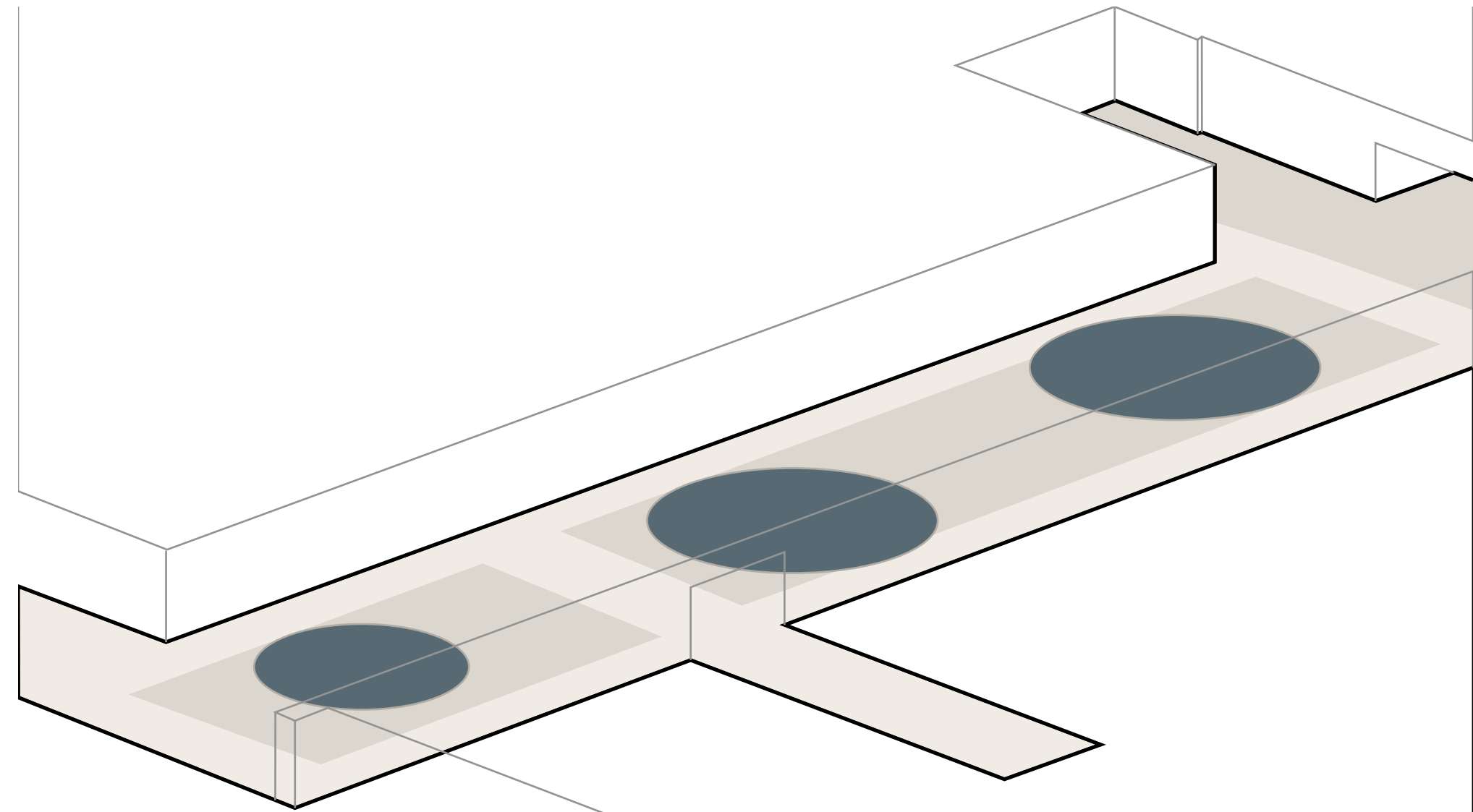
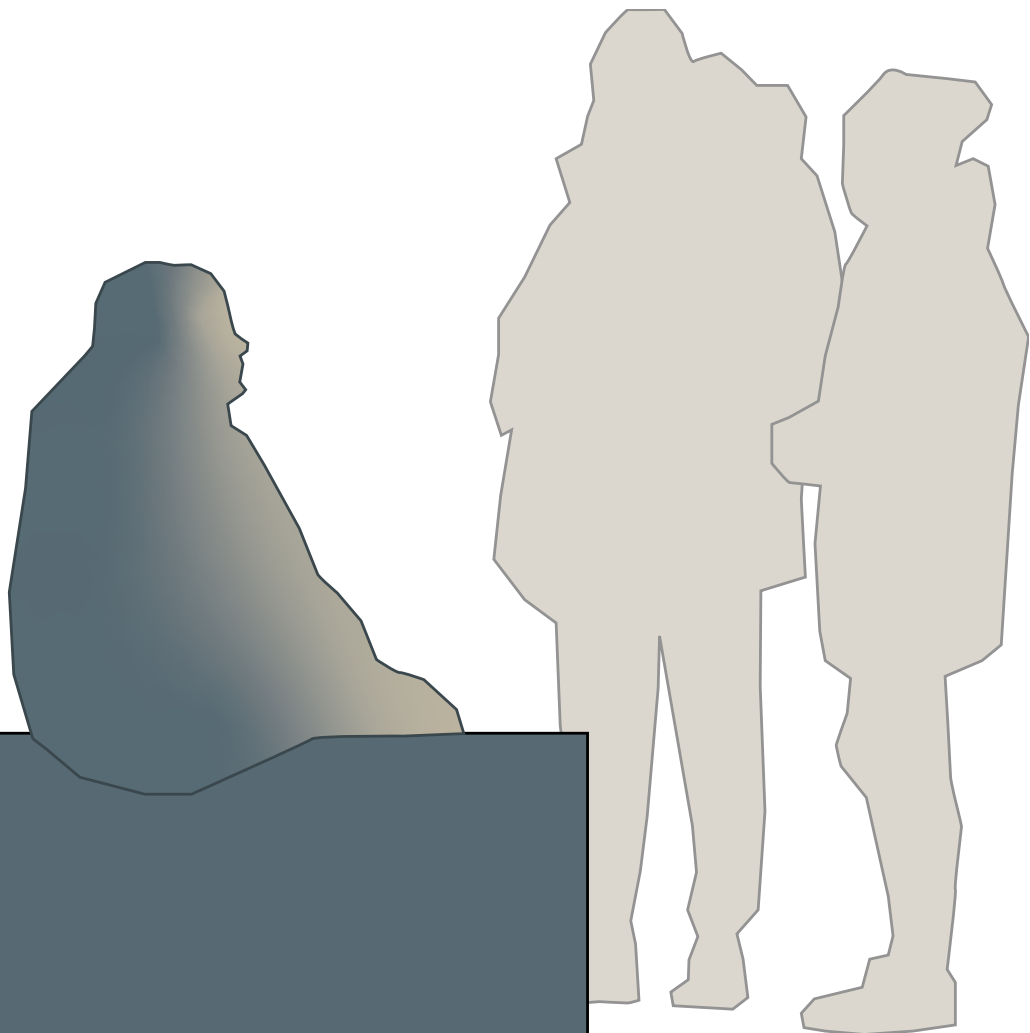
7.2 TOIMINNOT JA TILAOHJELMA

SIIRTYMINEN

LIKKUMINEN
TAPAAMINEN
SUUNNISTAMINEN

LEPÄÄMINEN

ISTUMINEN
VÄLIAIKAINEN SÄILYTYSPIINTA
LATAUSPISTOKKEET
SOSIAALINEN KOHTAAMINEN



KESKEISIMMÄT LEPÄÄMISTILAT

Keskeisimpien levähtämistilojen sijainti on kulkuväylien ympärillä ja siitä muodostuvien tilojen sisällä.

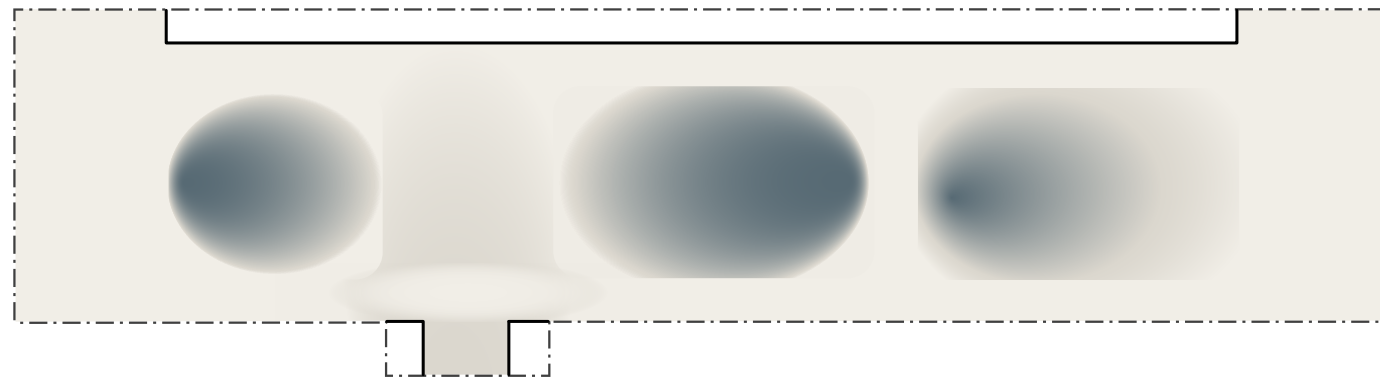
Liikkuminen tilojen ympäri mahdollistaa yhdessä ohjaavien ja rajaavien kaluste-elementtien kanssa rauhallisen levähtämipaikan kauppakeskusympäristössä.

TILAOHJELMA JA JATKOLUONNOKSET

Tilaohjelmassa pyritään mahdollistamaan pidemmän pysymisen alueella parhaiten sopiva yksityisyyden tilakokemus kauppakeskusympäristössä.

Ohjaavat pinnat tukevat yksityisen tilan ohi siirtymistä jolloin kokemuksesta tulee suojaisempi. Pintaan lisätty pyöristetty muoto helpottaa liikkumisen kokemista suoraan ja vähentää kiertämistä.

Kauppakeskusympäristössä on otettava huomioon myös ihmisten lisäksi myös heidän mukana kuljettamat tavaransa. Pysähtymispinnat eli istuimet ja väliaikaiset laskupinnat sijoitetaan tilassa ohjaavien pintojen ja siirtymistilojen väliin. Näiden kautta tuetaan lyhyen pysähtymisen ja sujuvan siirtymisen toimintoja.



Tilaohjelma, koettu tila.

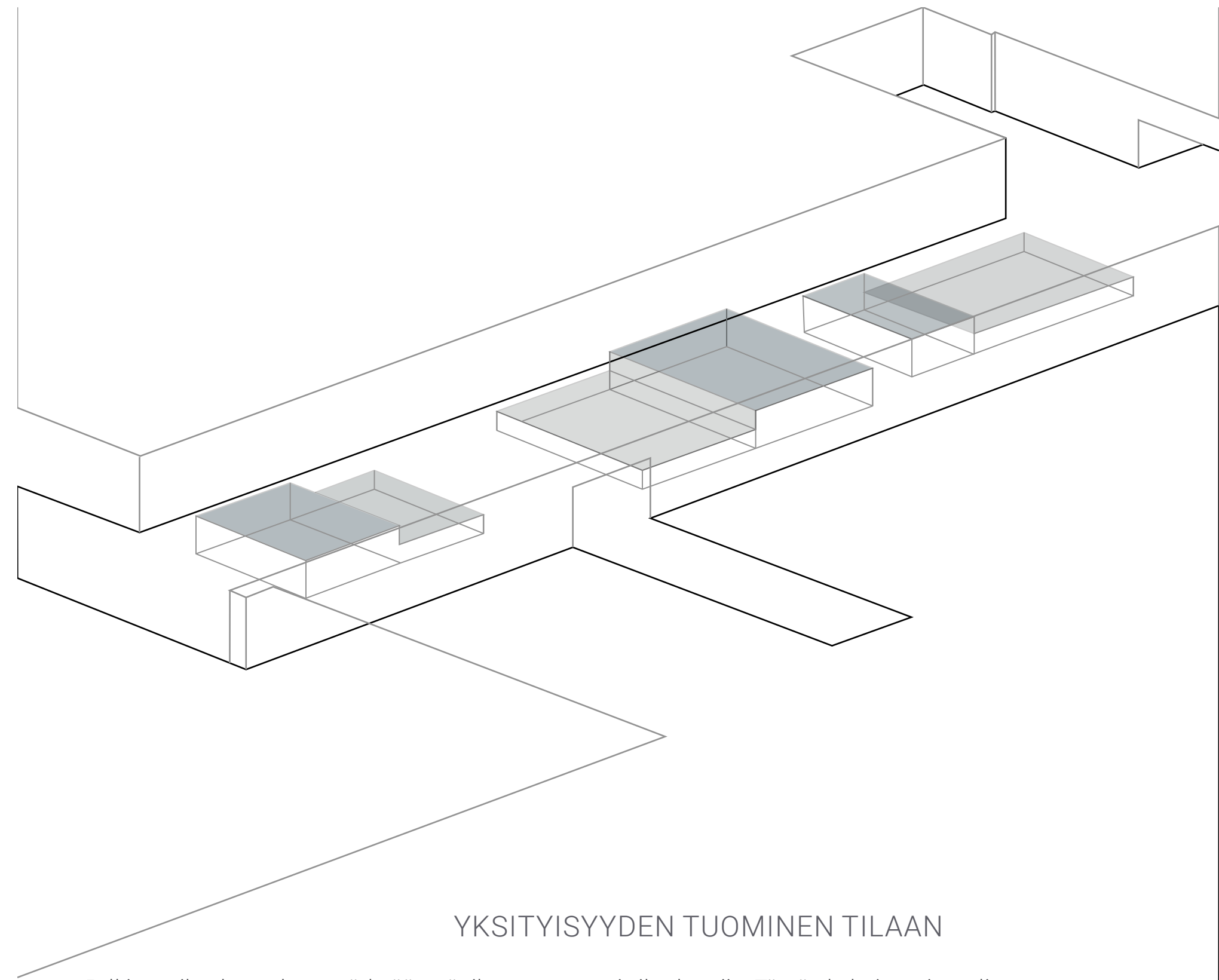
YKSITYISYYS JA PIDEMPI PYSYMINEN

LYHYT PYSÄHTÄMINEN JA KOHTAAMINEN

SIIRTYMINEN JA KOHTAAMINEN



Luonnoksia ohjaavien pintojen asettelusta toisiinsa nähden.



YKSITYISYYDEN TUOMINEN TILAAN

Julkisen tilan kannalta on tärkeää että tilasta ei tehdä liian yksityistä. Sivun keskeiseltä kulkureitiltä sijoittaminen on ehkäpä tärkein keino yksityisempään kokemukseen mentäessä

Muita keinoja tilan yksityisyyteen on tilan pituuden rikkominen visuaalisesti. Katse ohjautuu tilaa rikkovaan, estävään seinäkkeeseen

tai viherkasviin. Tämän kaltaiset visuaaliset selkänojat vaikuttavat myös tilaa käyttävän kokemukseen yksityisyydestä.

Siirtymisen ohjaaminen tilassa viihtyvän ohi lisää turvallisuuden tunnetta ja parantaa tunnelmaa. Käyttäjät, joilla on eri tarpeet, eivät näin kohtaa toisiaan.

7.3 VISUAALINEN KONSEPTI

Visuaaliseen konseptointiin käytetään hyväksi moodboardia. Kohdetta ympäröivältä alueelta löytyy paljon erilaisia mielenkiintoisia visuaalisia elementtejä ja tekstuureja.

Espoonlahden aluetta määrittelee sen geometriset, valkoisenharmaat pienkerrostalot ja Espoon Rantaraitin luonto. Länsimetron esitteessä (Espoon Kaupunki 2020d) mainitaan, miten kaupunkikeskuksille on tärkeää tehdä houkuttelevia ja omaleimaisia alueita. Konseptin määrittely edistää myös kauppakeskusten omaa brändäystä.

Suunnitelman visuaalisen konseptin perustukseksi otetaan Espoonlahden luonto. Orgaaninen muodonanto ja veistoksellisuus sisätiloissa poikkeavat muusta, väliaikaisesta ympäristöstä ja herättävät mielenkiintoa.

Visuaalisessa konseptissa korostuu luonnon muodon toistamisen yhdistäminen kauppakeskuskalustukseen ja myös tyhjyys, negatiivinen tila, otetaan huomioon.

MOODBOARD



Kuva 52.



Kuva 53.



Kuva 54.



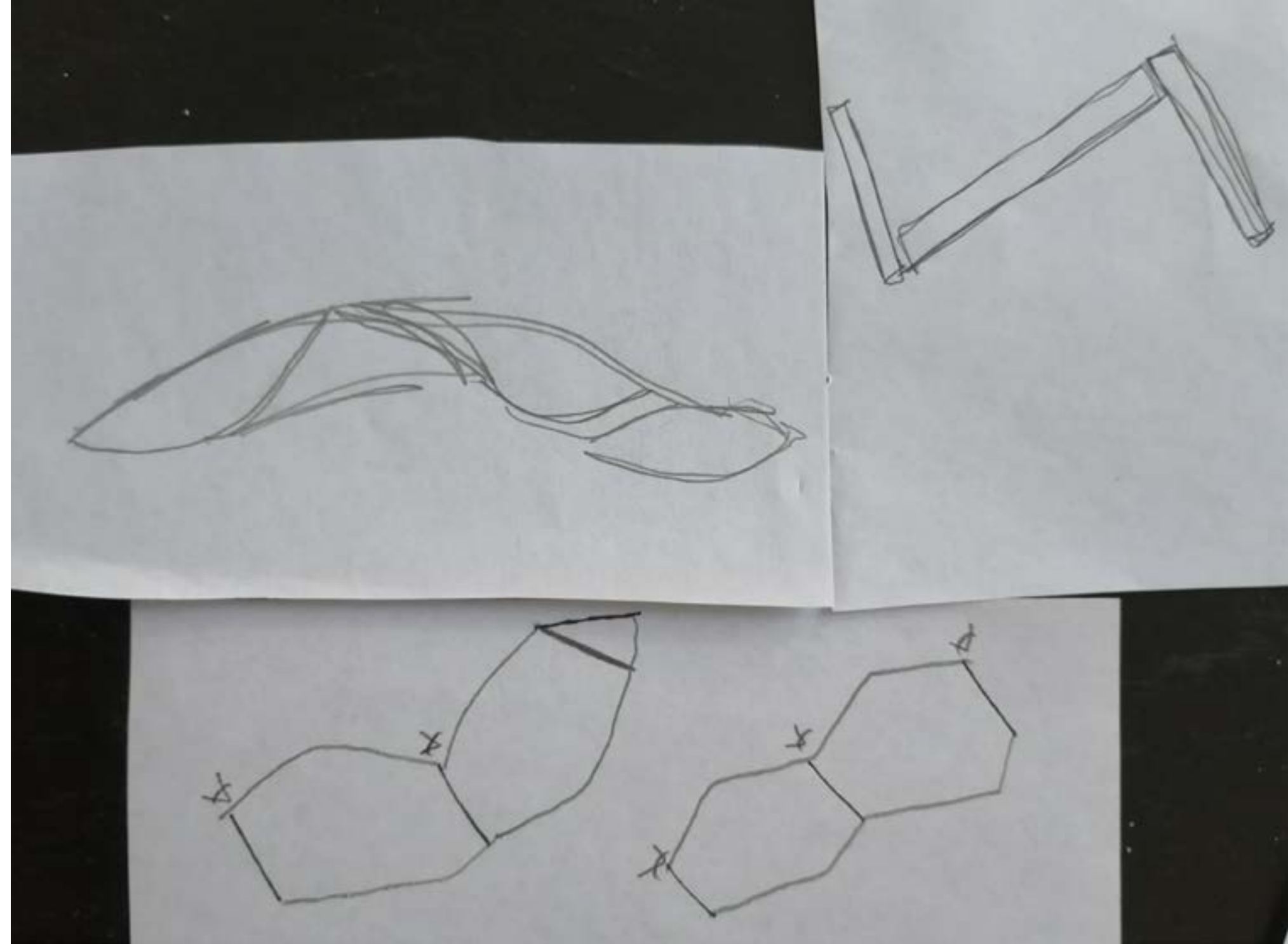
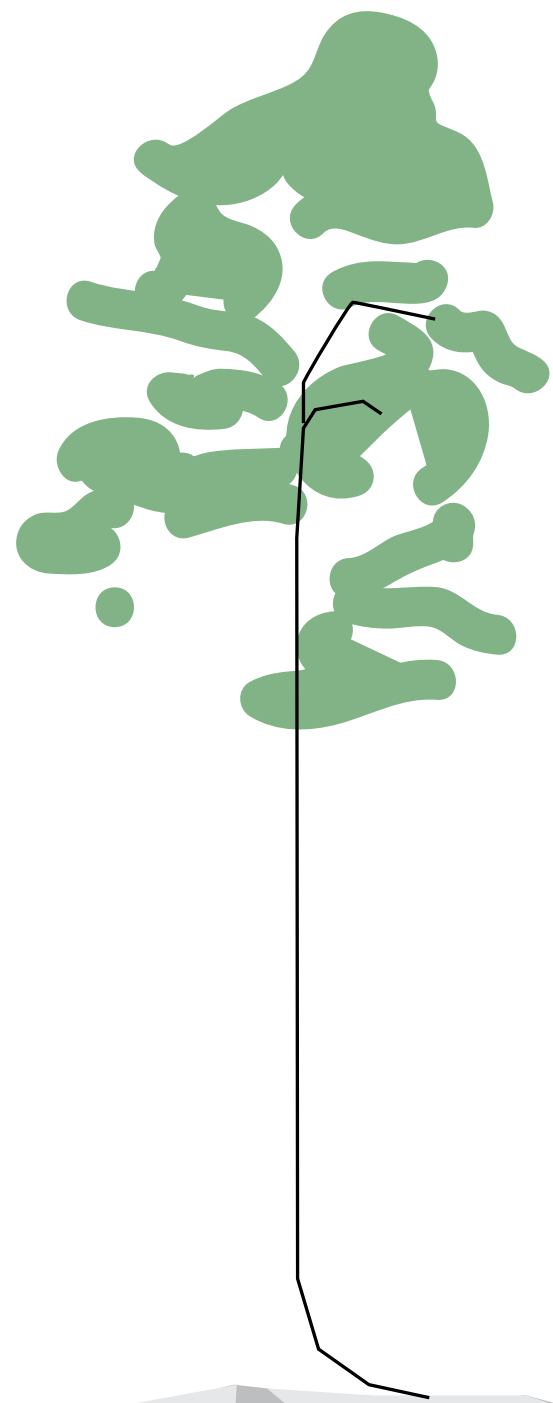
Kuva 55.



Kuva 56.



Kuva 57.



MUOTOJEN LUONNOSTELU

Muodonannossa lähdettiin liikkeelle pelkistämisestä ja muotokielen keskeistämisestä.

Muotojen kehittäminen tapahtui kaksiulotteisen luonnostelun ja massoittelemalla.

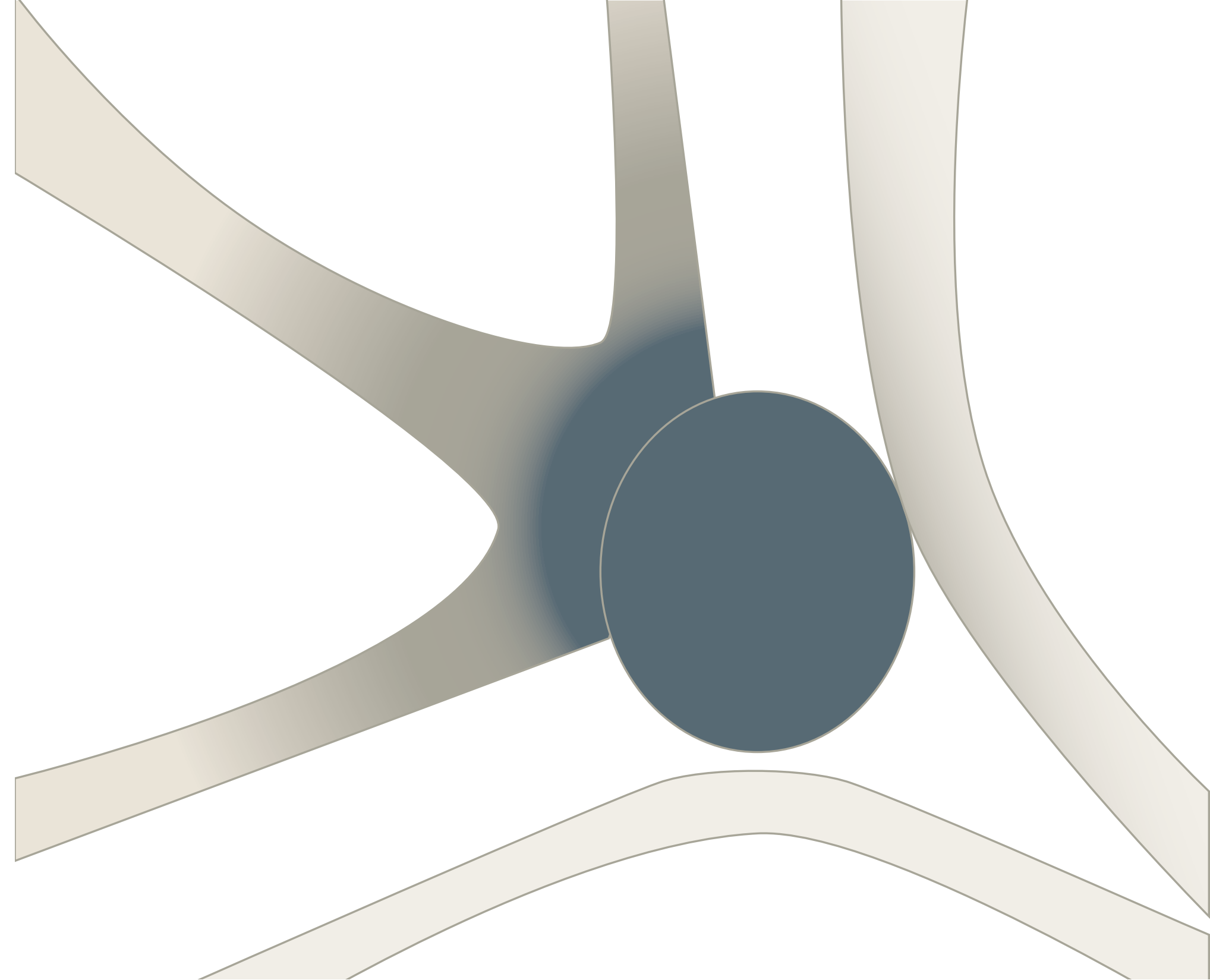
7.4 TILAKONSEPTI

Tilakonseptissa yhdistyvät monen käyttäjän palvelupolut. Hyvin toimiva tila antaa eri tilan käyttäjien tehdä tilan toiminnot toisistaan häiriintymättä.

Tilassa yhdistyvät käyttäjien palvelupolut aiheuttamatta toisilleen turhaa vaivaa. Palvelupolku-kaavion avulla määritellään pääasiallisten toimintojen toteutuminen.

Tilan käyttäjä voi joko siirtyä tilan ohi, käyttää sitä hetkellisesti tai pysyä ja sen jälkeen poistua tilasta.

Konseptia tukevat pyöreä ja orgaaninen muoto kalusteissa ja niiden sijoittelussa.



PALVELUPOLUT

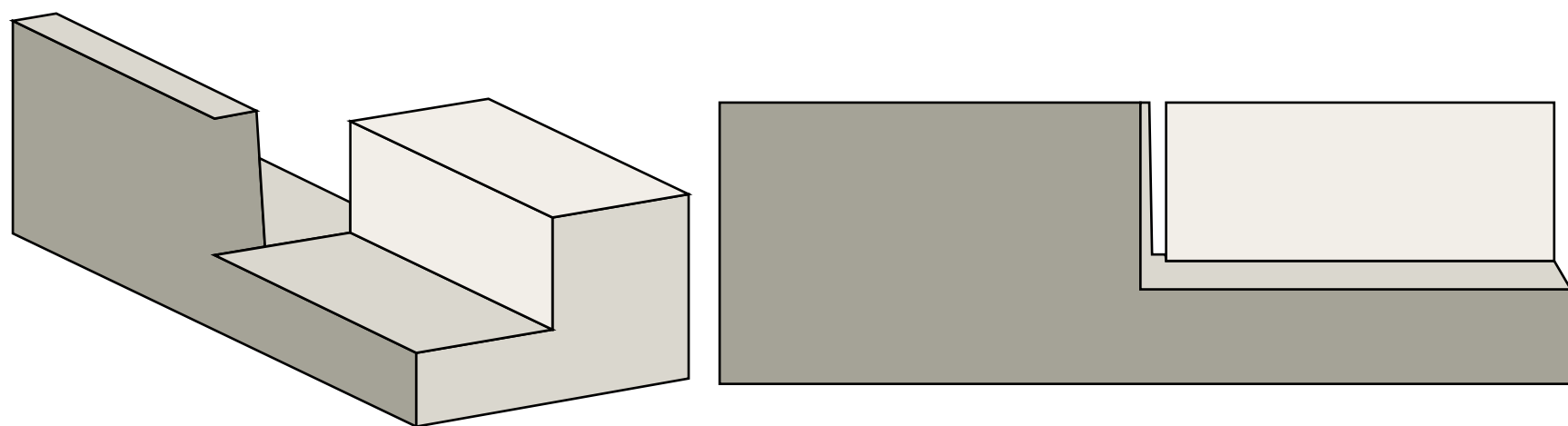
Oheisessa kaaviossa esitellään kolme erilaista palvelupolkua, joissa jokaisessa keskeisen kalusteen käyttö perustuu erilaiseen liikkumiseen tilassa.

SIIRTYMINEN

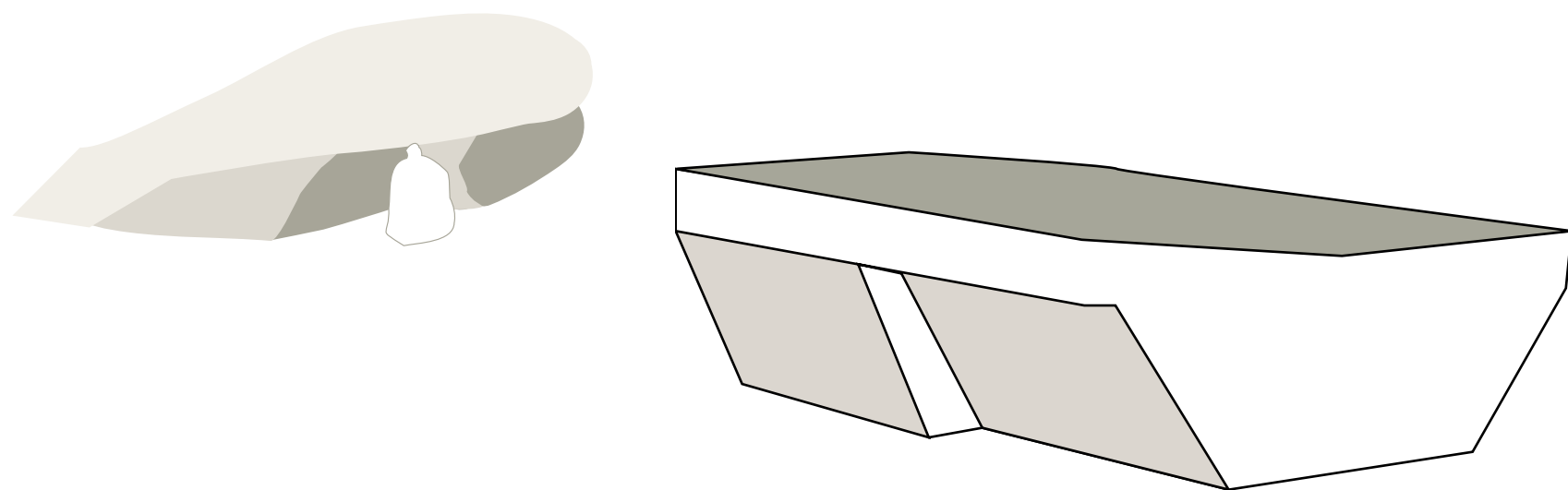
LÄHESTYMINEN

PYSYMINEN

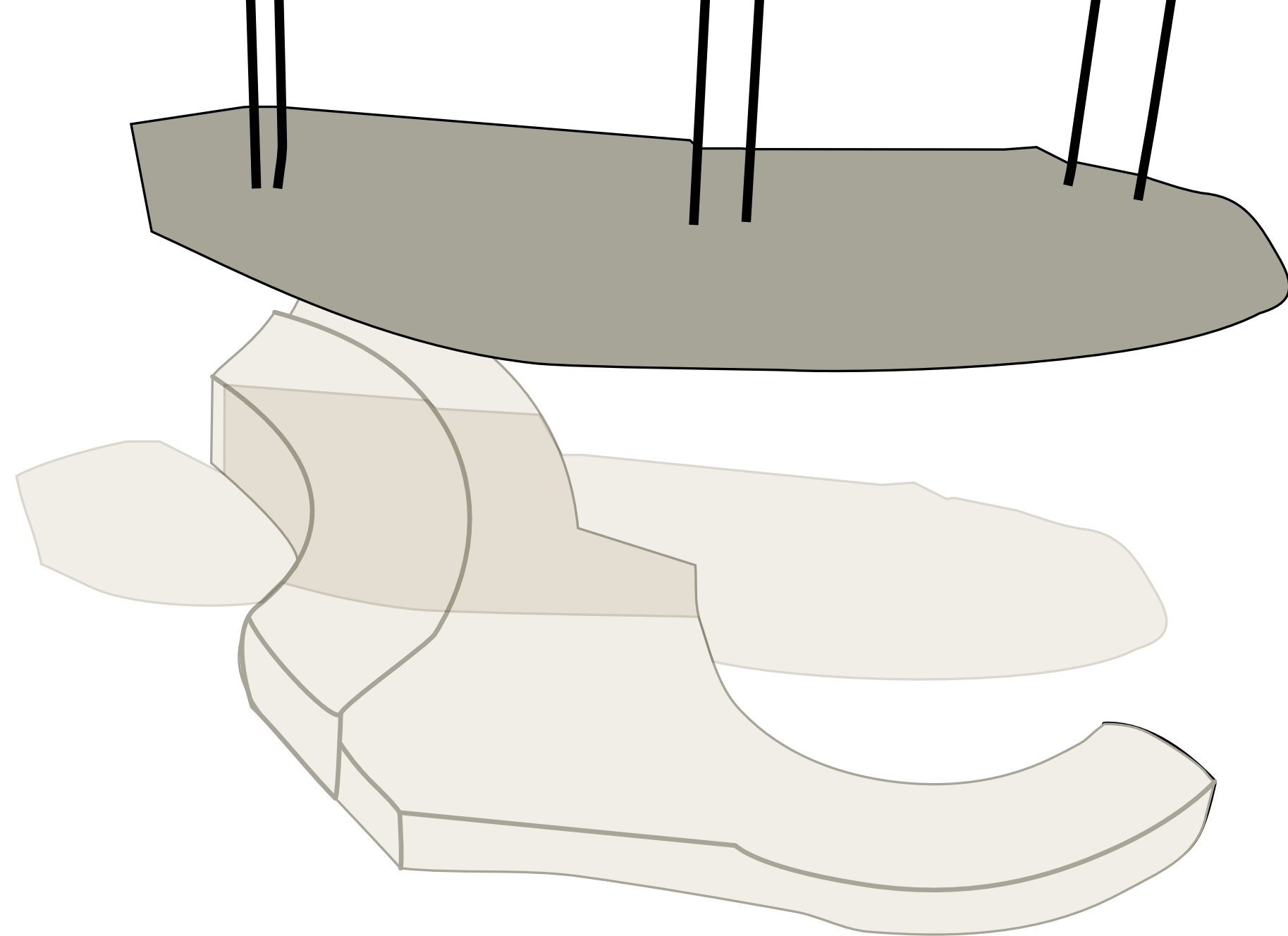
POISTUMINEN



Tilakonseptin yhtenä osana on ohjaava kaluste joka vähentää näkymistä kun sitä lähestyy. Ohjaavaan kalusteeseen voidaan lisätä erilaisia toimintoja, kuten suurempia istutusastioita tai esimerkiksi latauspistokkeita.



Toisena osana toimisi avoin, lyhyttä pysähtymistä tukeva istuin. Istuimeen voidaankin lisätä kalliomaisia, orgaanisia muotoja jotka tukevat visuaalista kokonaisuutta. Tilan toimintoihin liittyen kaluste mahdollistaa lyhyen pysähtymisen ja väliaikaisen säilytyksen.



Istuinalueiden ylle sijoitettu alaslaskettu katto johon sijoitettavat lämminsävyiset valaisimet tuovat tilaan eroavan tunnelman.

Kokonaisuutena konsepti tukee rakennuksen sisäistä siirtymistä. Selkeän aluejaon lisäksi kokonaisuus tarjoaa avoimia istumisen ratkaisuja sekä pidempiaikaista, suojaisampaa, tilaa vetäytymiselle hallimaisessa tilassa.



7.5 VALAISTUS

Kohdetilan yleisvalaistus kulkuväylillä on riittävä ja värilämpötilaltaan kylmä, tilan keskiö jää kuitenkin hämäräksi valaisimien sijoittelun johdosta.

Pidemmän pysähdyksen istuinalueiden päälle asennetaan lämminsävyiset kohdevalaisimet luomaan tunnelmallisuutta.

Elämyksellisyyttä ja brändäystä voidaan toteuttaa tilassa epäsuoralla värillisellä valaistuksella.

7.6 JATKOKÄYTTÖ

On oleellista kohteen tilan kannalta myös miettiä jatkokäyttömahdollisuuksia tilakonseptin osille. Erityisesti väistötilat ovat monesti erikokoisia keskenään. Tämän takia konseptin pilkkominen erilaisiin hyödynnettäviin osiin tukee kiertotalousajattelua.

Materiaalivalintojen kautta tuetaan myös erilaisia jatkokäyttötapoja. Esimerkiksi säänkestävät pinnoitteet ja viimeistelyt mahdollistavat käytön ulkotiloissa. Erityisesti muunneltavat ja lisättävät osat tukevat jatkokäyttöä.

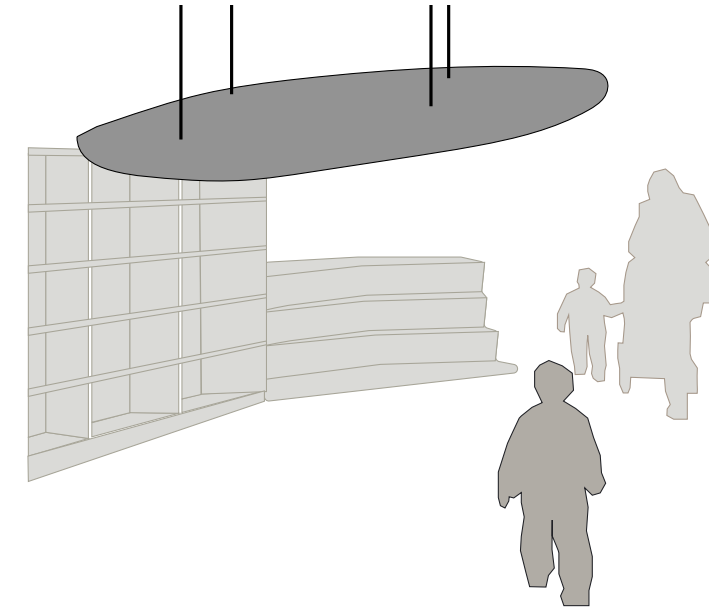
Suunnitellun jatkokäytön kautta vältetään kalusteen joutumiselta jätteeksi. Lajittelematon jäte on usein kierrättämiskelvotonta. Tämän takia yhtenäiset materiaalivalinnat tukevat kierrätettävyyttä mikäli kaluste ei päädy sellaisenaan jatkokäyttöön.



Kuva 59. "Kierrätyskelvottomasta muovista" valmistettu Gomi Speaker (2020.)

VEISTOKSELLINEN ALAKATTO

Veistoksellisen muodon ja valaisinkiskojen muunneltavuuden kautta alakattoa voidaan käyttää myös muissa tiloissa



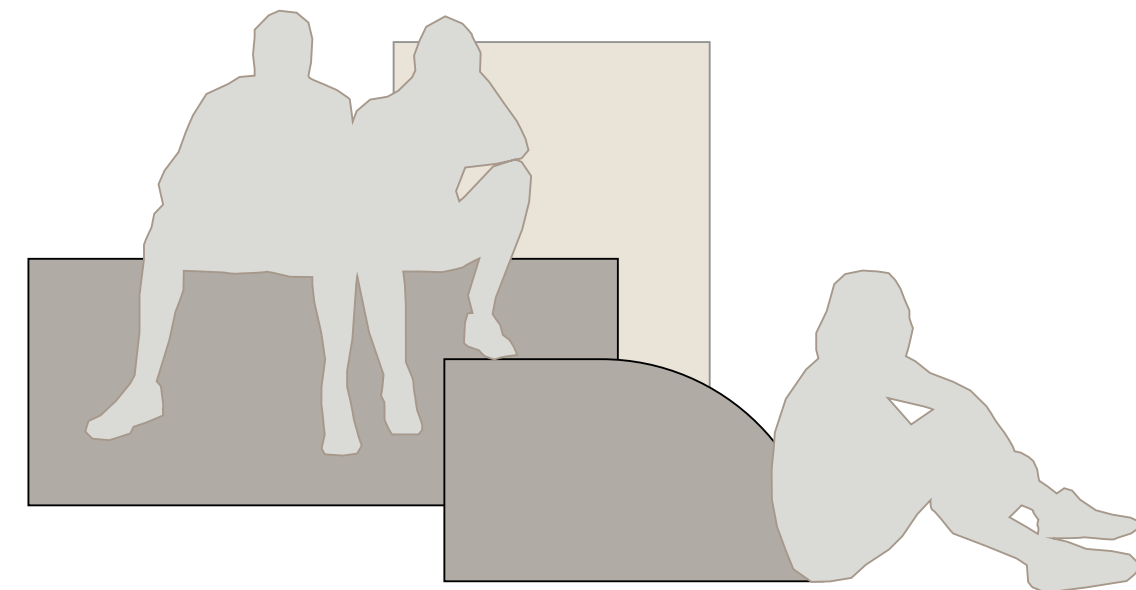
ISTUTUSKALUSTE

Ohjaava kaluste voidaan muuntaa esimerkiksi istutuskalusteeksi kaupunkiviljelyyn.



LEPOKALUSTE

Avoin istuin toimii muotonsa puolesta lepokalusteena myös ulkotilassa.



8. SUUNNITELMA

8.1 VÄRIT JA MATERIAALIT

Kohdetila on sellaisenaan hyvin vaalea ja kylmä. Oksainen puu, valkoiset seinät, lasipinnat ja harmaa lattia nostavat sitä vasten asetetut tummat ja värikkäät sävyt esiin. Vaaleassa tilassa sitä tummemmat värit sopivatkin hyvin ohjaamiseen. Kirkkaat värit ovat hyviä brändäyksen työkaluina, mutta tilassa ne olisivat liian räikeitä.

Suunnitelmaan valittiin moodboardin perusteella luonnonläheinen värimaailma jonka sävyjä on murrettu hieman kohdetilan kylmään tunnelmaan ja kaupallista värimaailmaa tukemaan.

KOHTEEN VÄRIT



VÄRIMAAILMA



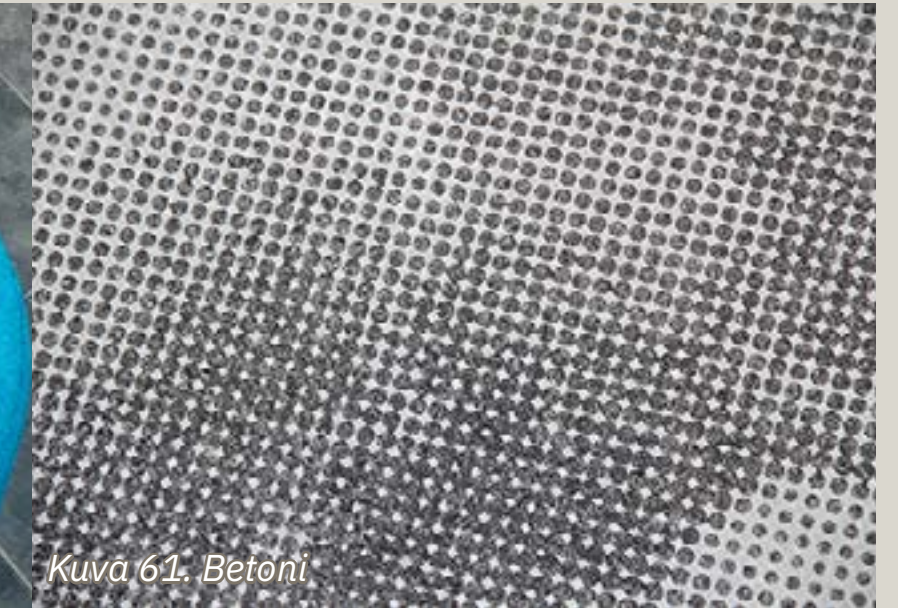
MATERIAALIMAHDOLLISUUKSIA

Konseptia voidaan lähteä toteuttamaan useampien materiaalien kautta. Materiaalivalinnoissa korostuvat kotimaisuus ja kierrätettävyys. Konseptin osat, modulit, rakennetaan mahdollisimman paljon yhdestä materiaalista tai irroitettavista osista mahdollistaen helpomman kierrätyksen ja jatkokäytön.

Elämyksellisyyttä tuovat uniikit ja tilassa katseen kiinnittävät pinnat ja tekstuurit. Kohteen materiaalit ja värit ovat hyvin tasaiset ja levymäiset pinnat. Materiaaleilla tuodaan tilaan uusia, mielenkiintoisia tekstuureja osana tilakokonaisuutta.



Kuva 60. Tekstiiliverhoilu



Kuva 61. Betoni



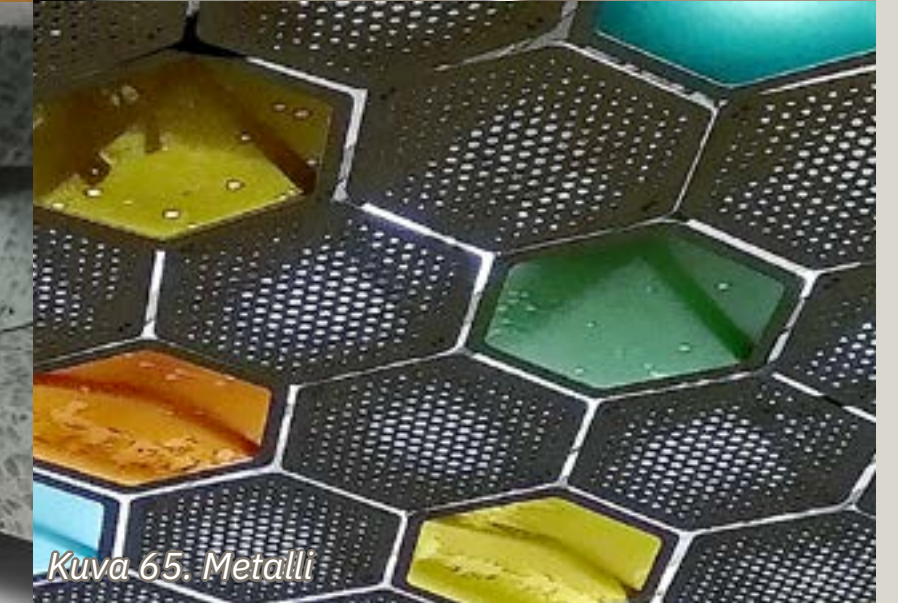
Kuva 62. Puu



Kuva 63. Levy ja upotettu valaistus



Kuva 64. Kierrätysmuovi



Kuva 65. Metalli

8.2 KALLIOPENKKI

PERIAATE

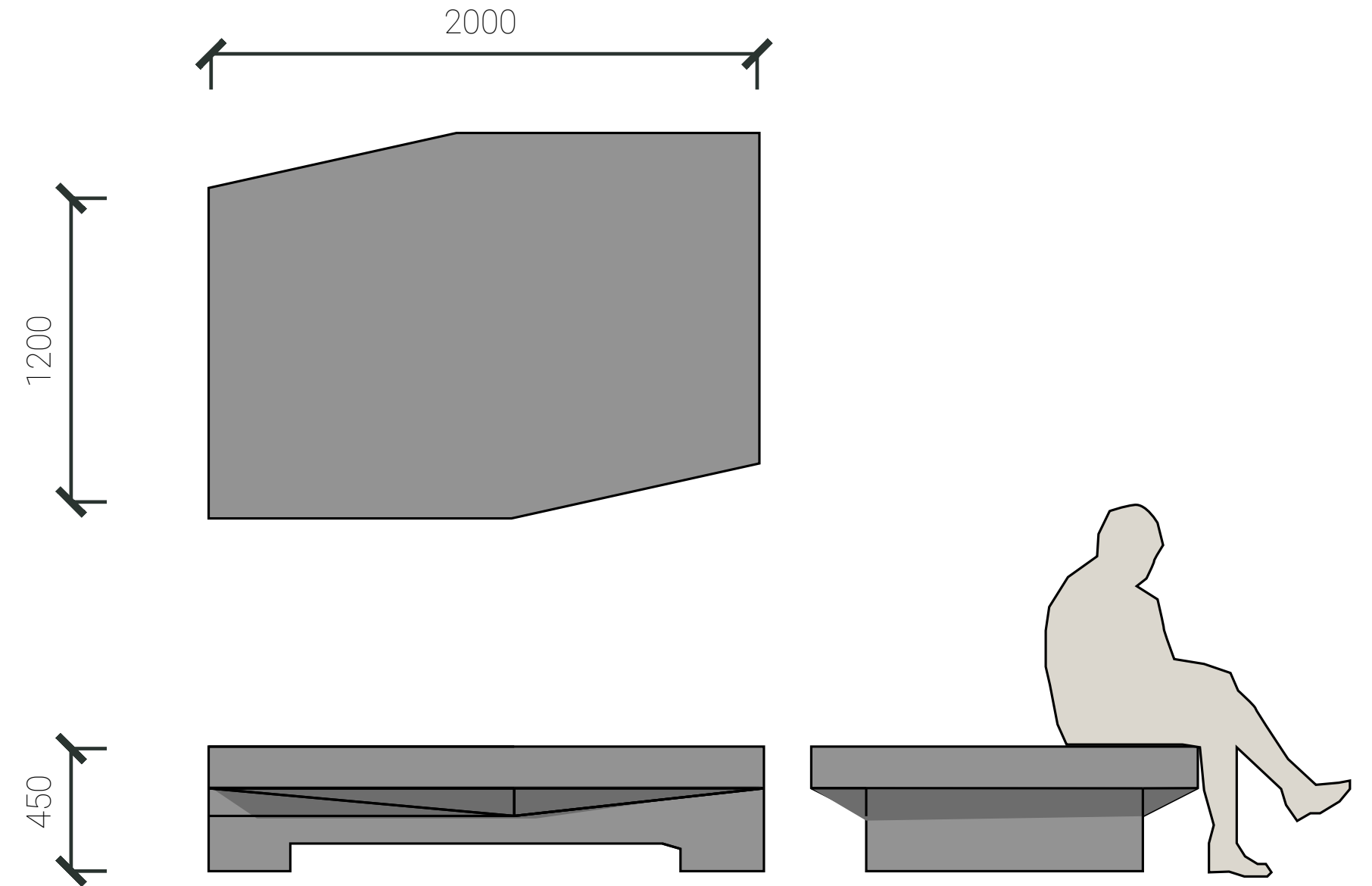
Keskeiselle paikalle sijoittuvaan istumeeseen on haettu tunnelmaa kallion muodoista.

Kalustetta voidaan jatkaa monistamalla sitä sivuille tai päätyyn. Moduleista voidaan koota erilaisia penkkiryhmiä, erityisesti käytävien vierelle nopeaan levähdykseen.

Alapuolella sijaitsee lovi mahdollistaen helpomman siirtämisen.

TOIMINTO JA MATERIAALIT

Penkin muotokieltä tukee materiaalivalintana betoni. Jykevä ja raskas materiaali saa pintaansa mielenkiintoisen kuvion printtitekniikalla. Betonissa on myös potentiaalia tukea ilmastoystävällistä tulevaisuutta uusien tekniikoiden avulla. Hiilisyöppö- ja rakennusjätebetoni toimitetaan ilmastoystävällisinä materiaaleina.



8.3 JAKAVA ISTUIN

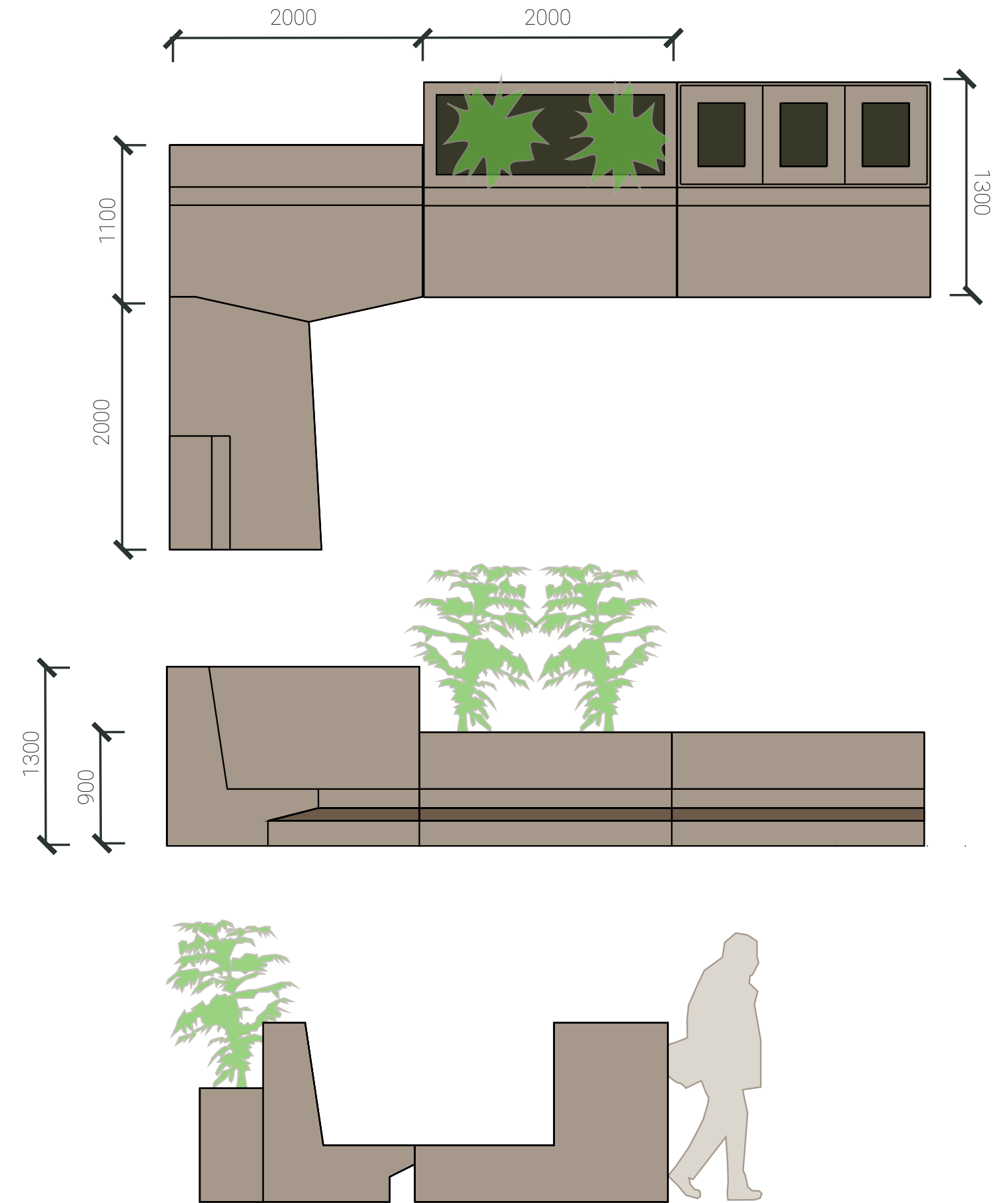
Tilaan tuodaan suojaisuutta korkeammalla, istumiskalusteella. Selkänojana toimiva seinäke tarjoaa suojaisuutta ja mahdollistaa mukavamman levähdyshetken. Kalusteen kulma on avonainen joten se toimii avoimessa tilassa ilman, että se rajaisi huonemaisen tilan sen keskelle.

Kehikkomaiseen rakenteeseen, johon kuuluvat istuin ja seinäke yhdessä, voidaan muunnella myös erilaisia toimintoja. Istumisen tueksi tukevat mahdolliset latauspistokkeet ja penkin alle mahtuvat kantamukset. Seinäkkeeseen nojaamisen lisäksi voidaan tuoda tilaa rajaavat viherkasvit tai käytännöllinen roska-astia.

TOIMINTO JA MATERIAALIT

Pienemmästä ja suuremmasta modulistista voidaan yhdistää suoria ja vinoja alueita sekä kulmia. Seinäkkeen avulla saadaan tila tilassa-kokemus jonka väliin jäävät kauppakeskuksen asiakkaiden tilat. Erilaisten avoimen tilan yritysten toiminnot voidaan sijoittaa toiselle puolelle jolloin ne eivät ole käyttäjien tiellä.

Materiaaliksi sopii puu, josta rakennetun kehikon ympärille osat kootaan. Tumma viimeistely saa aikaan jyvän ja lämpimän tunnelman kylmään ja avoimeen tilaan.

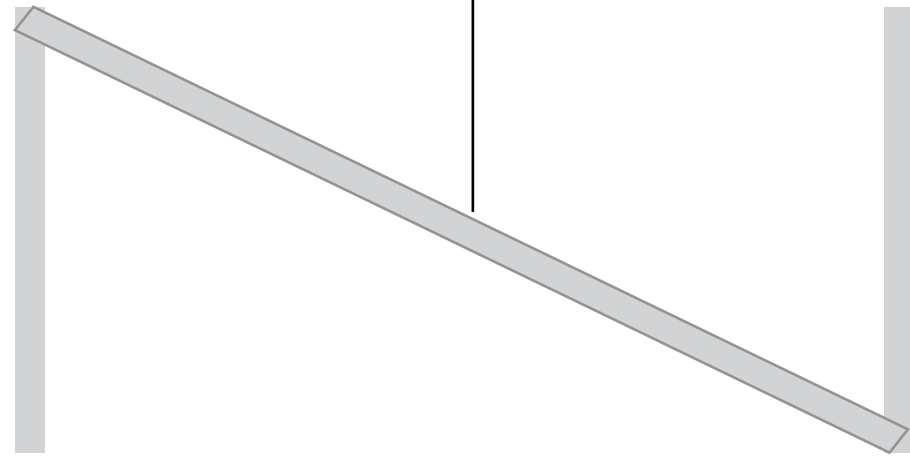


8.4 TUNNELMALLINEN ALAKATTO

VALAISINELEMENTIN KONSEPTTI

Kiinnitys

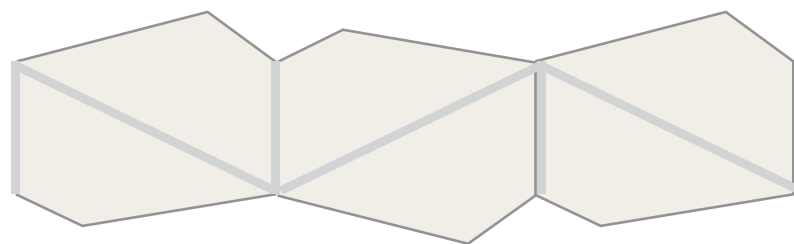
Valaisinkisko



Moduli



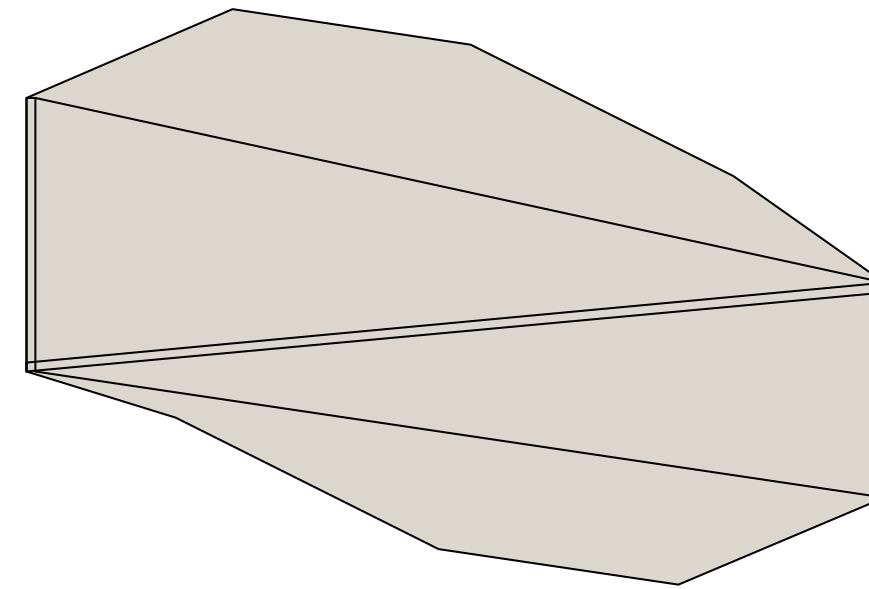
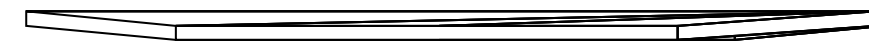
Muoto



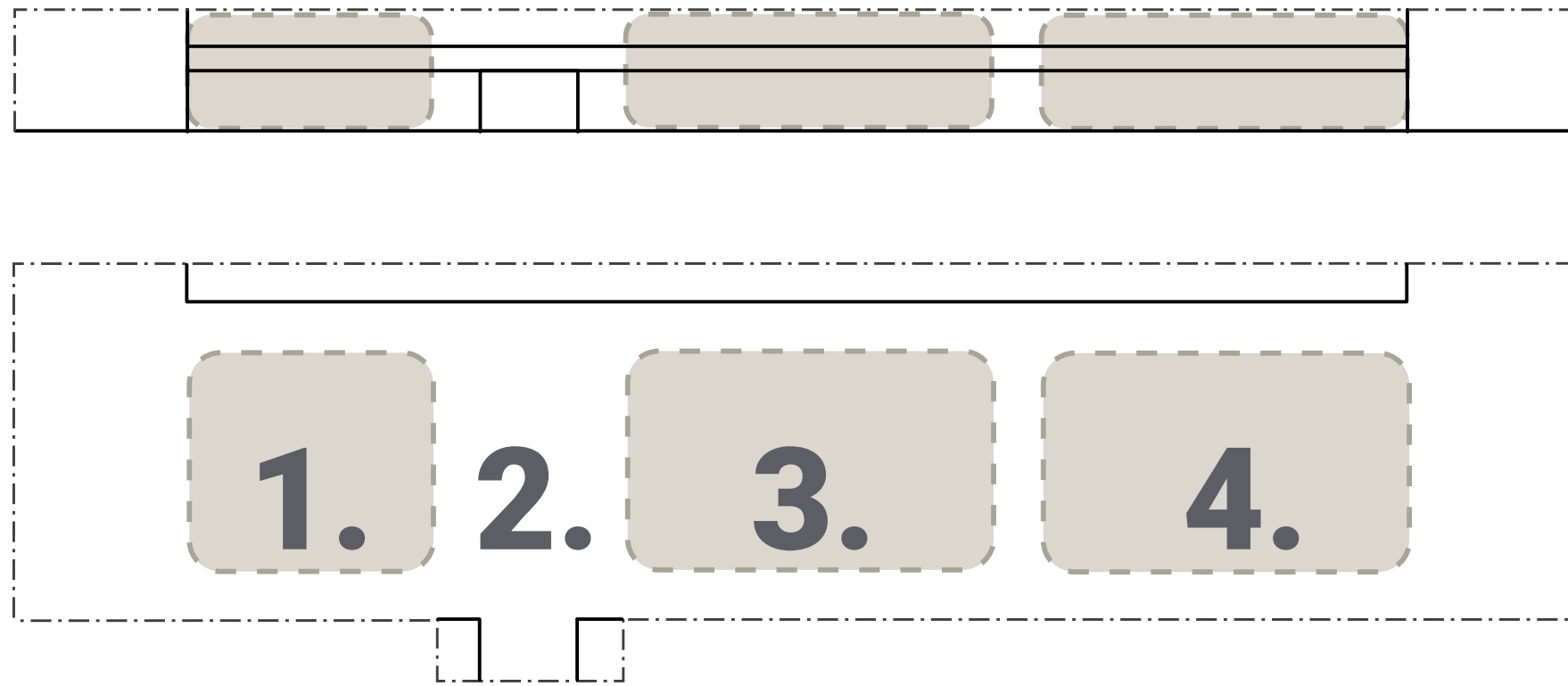
TARKEMPI KUVA JA PERIAATE

Lyhyen pysähtymisen istuinkalusteen ylle sijoitettuun modulaariseen alaslaskettuun kattoon sijoitetaan valaisinkiskoja, jotka mahdollistavat tilakonseptia tukevien kohde- ja sisustusvalaistuksen asennuksen. Valaistus on näin helposti muunneltavissa ja säädettävissä tilan käyttäjien tarpeiden mukaan.

Vihreän sävyisenä alumiiniverkosta rakentuvat alakattolehvästöt tuovat suojaisuutta ja tunnelmaa.



8.5 POHJAT



1. LEVÄHDYSALUE

2. KÄYTÄVÄ

3. TILA TILASSA

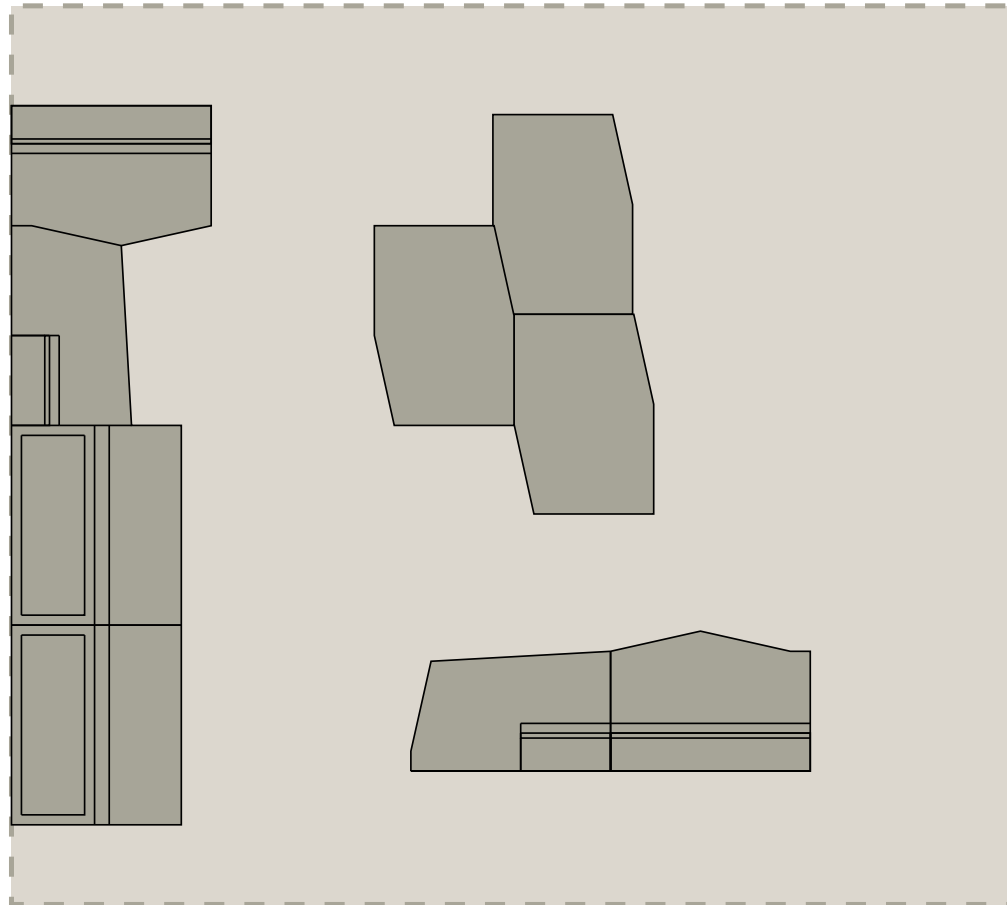
4. KAHVILAN SEINÄ

Tilasuunnitelmassa esitellään myös mahdollisia pohjatarkaisuja tilaan. Pohjakuvissa on käytetty erillisiä moduleita, joiden avulla tilaan on tuotu pienempiä alueita parantamaan kauppakeskuksen tilakokemusta.

Nämä pohjat ovat kuitenkin vain yksi tapa jakaa tila. Muunneltavuuden avulla tilassa voisi olla myös erilaisia kaupallisia toimijoita joiden omat alueet voidaan rajata suunnitelman moduleilla.

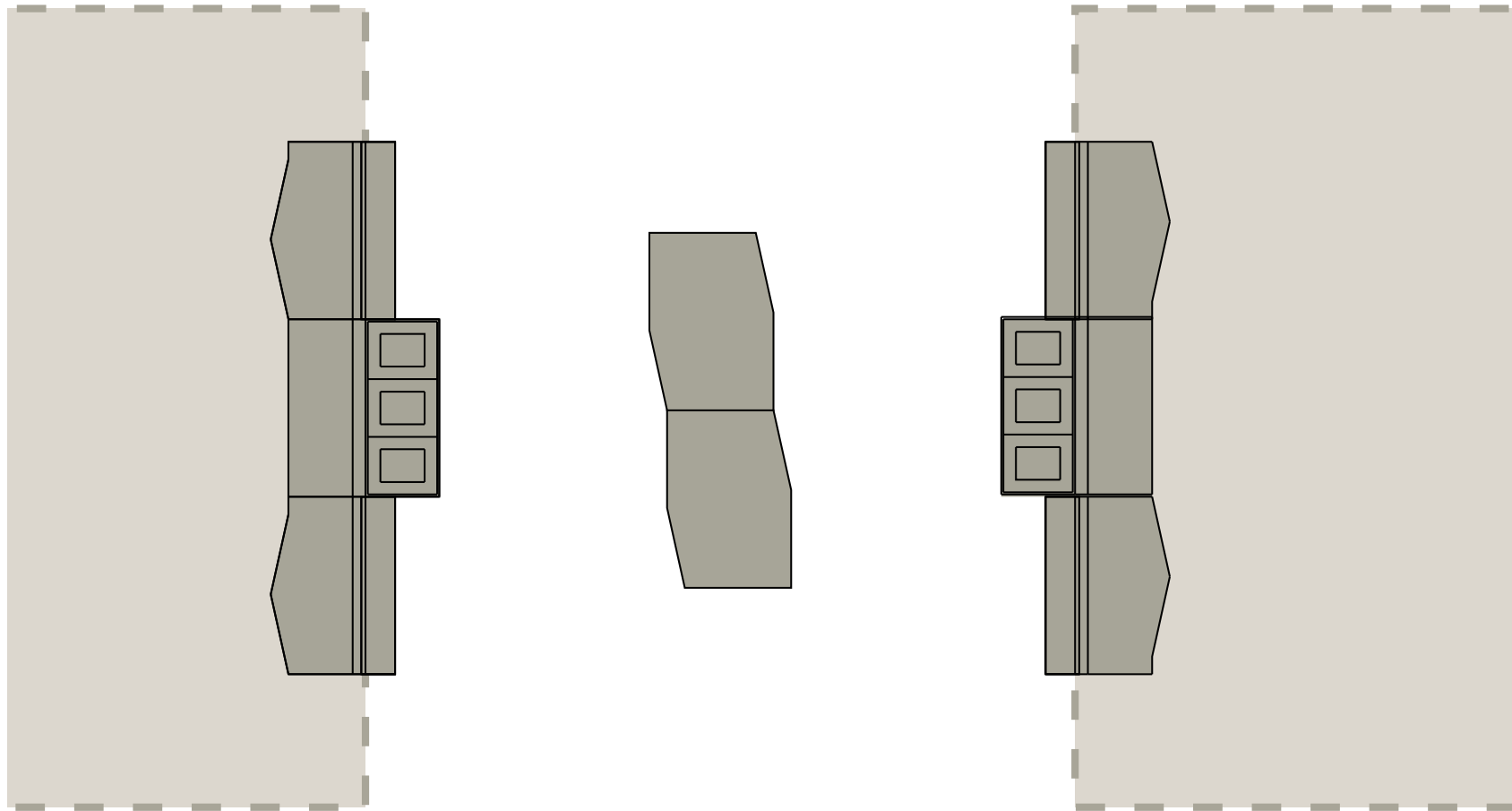
1. LEVÄHDYSALUE

Pienelle levähdysalueelle on tuotu suojaavat penkit, avoin kulma ja keskelle yhdistetty istuinalue.



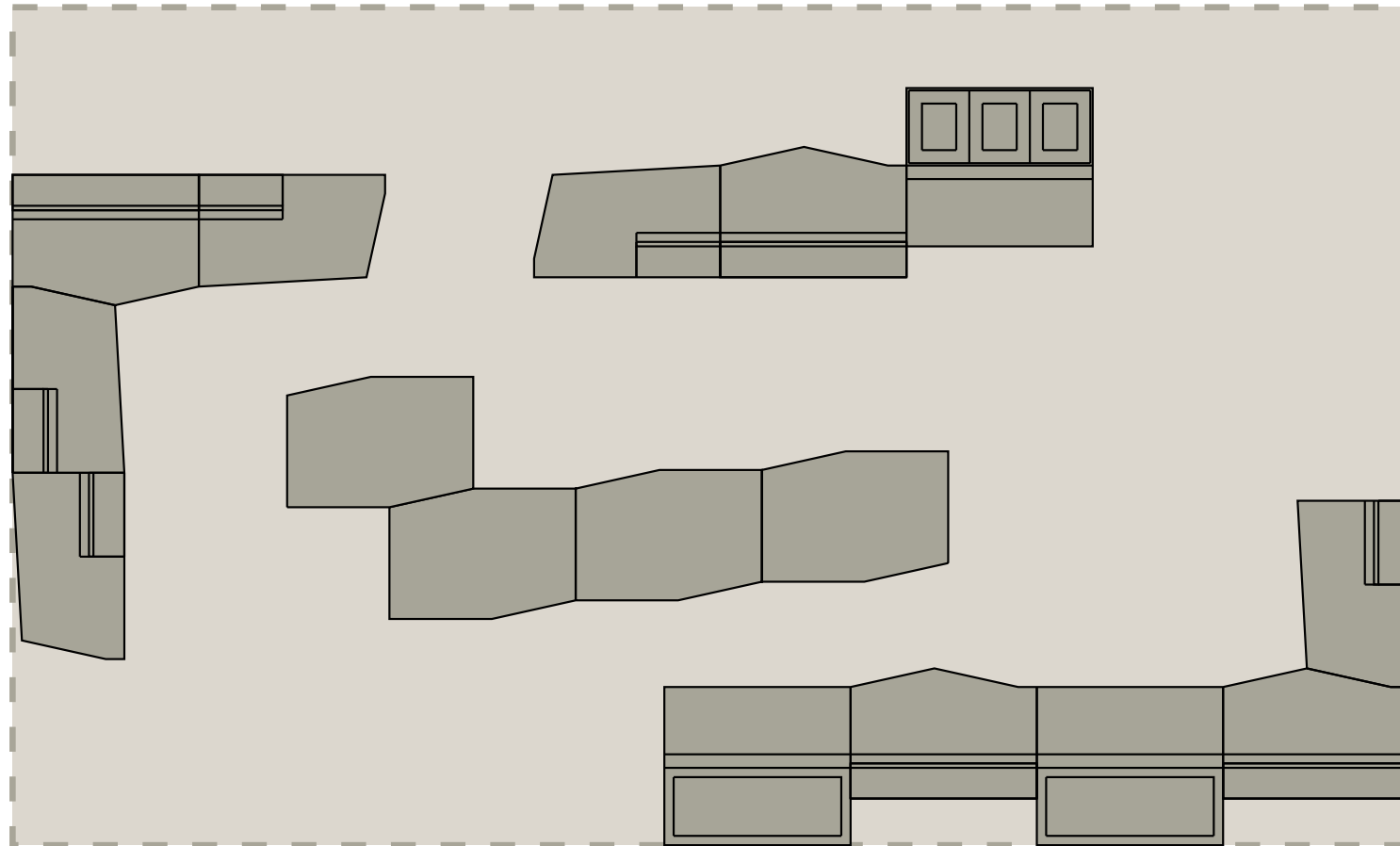
2. KÄYTÄVÄ

Avoim käytävä on rajattu sivuilta korkeilla penkeillä.
Keskellä sijaitsevat avoimet penkit nopeaan
levähtämiseen. Käytävälle päin on sijoitettu
kalusteeseen upotettu roska-astiat.



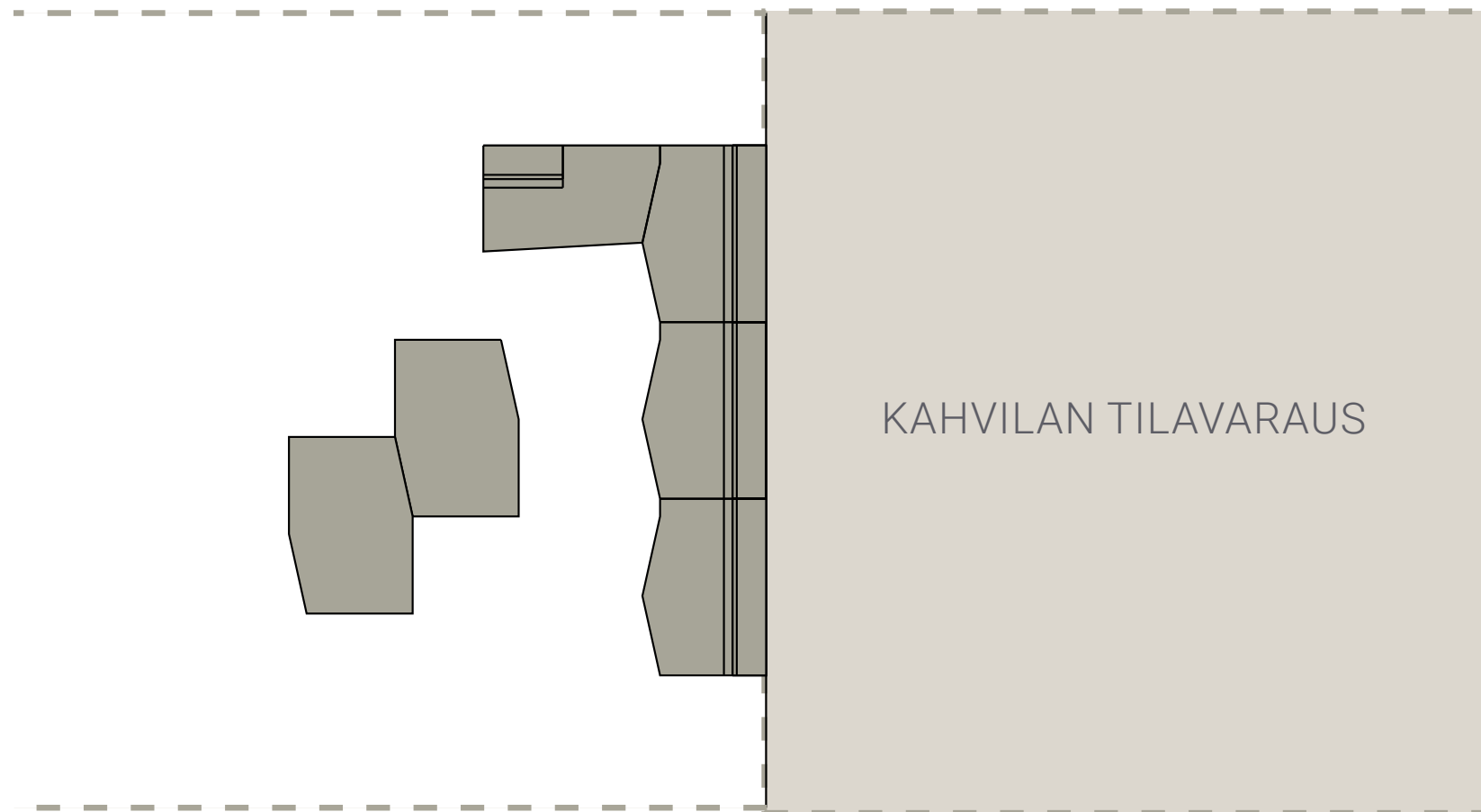
3. TILA TILASSA

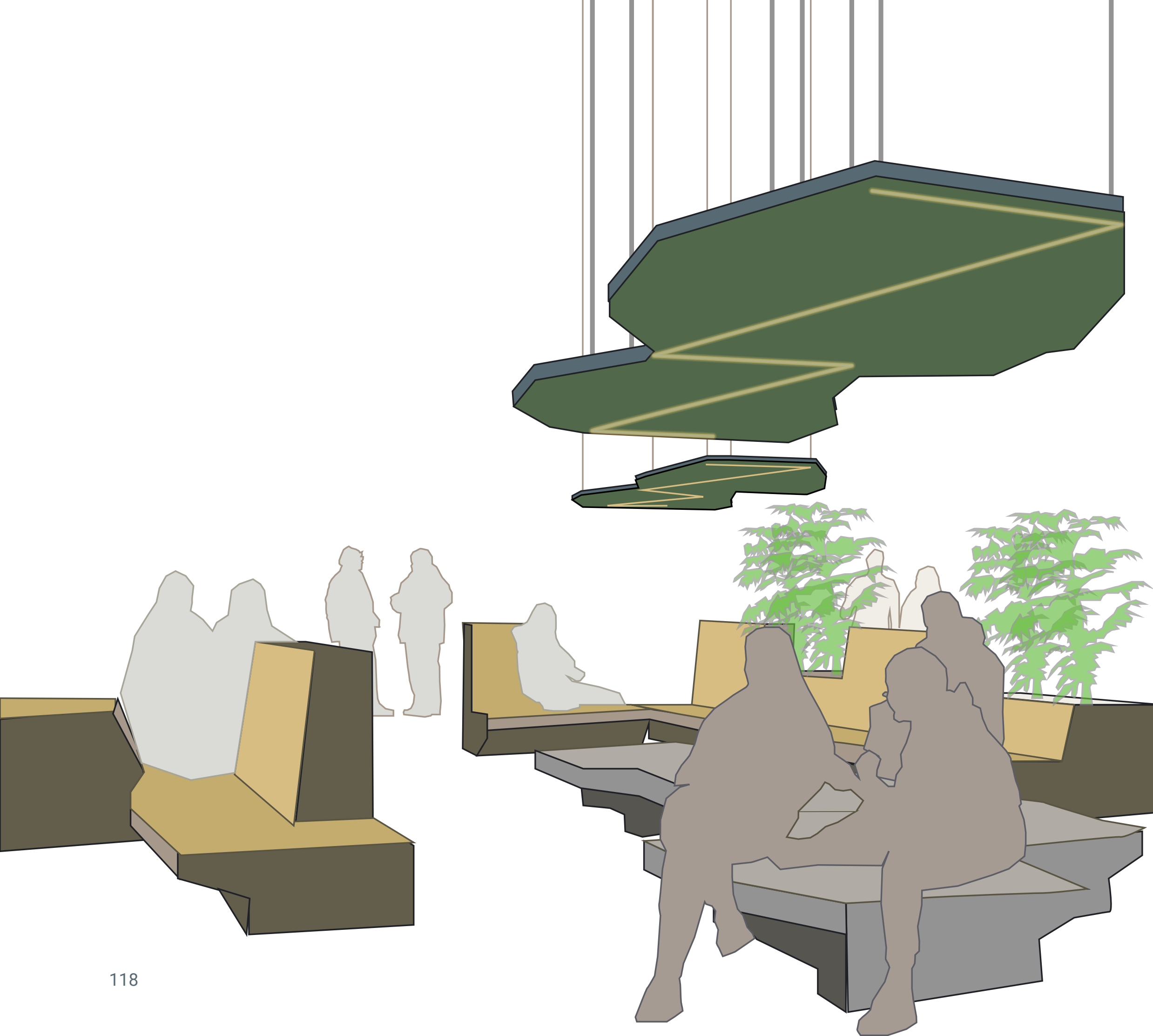
Suuremmissa tiloissa on hyödynnetty eri moduulien muotoja ja jatkettavuutta tehden siitä monipuolisen levähtämistilan.



4. KAHVILAN SEINÄ

Seinäkkeen avulla voidaan tehdä tila kahvilan viereen, jolloin yrityksen toiminnot saadaan piilotettua käytävältä istuinkalusteen taakse.





LEVÄHDYSALUE

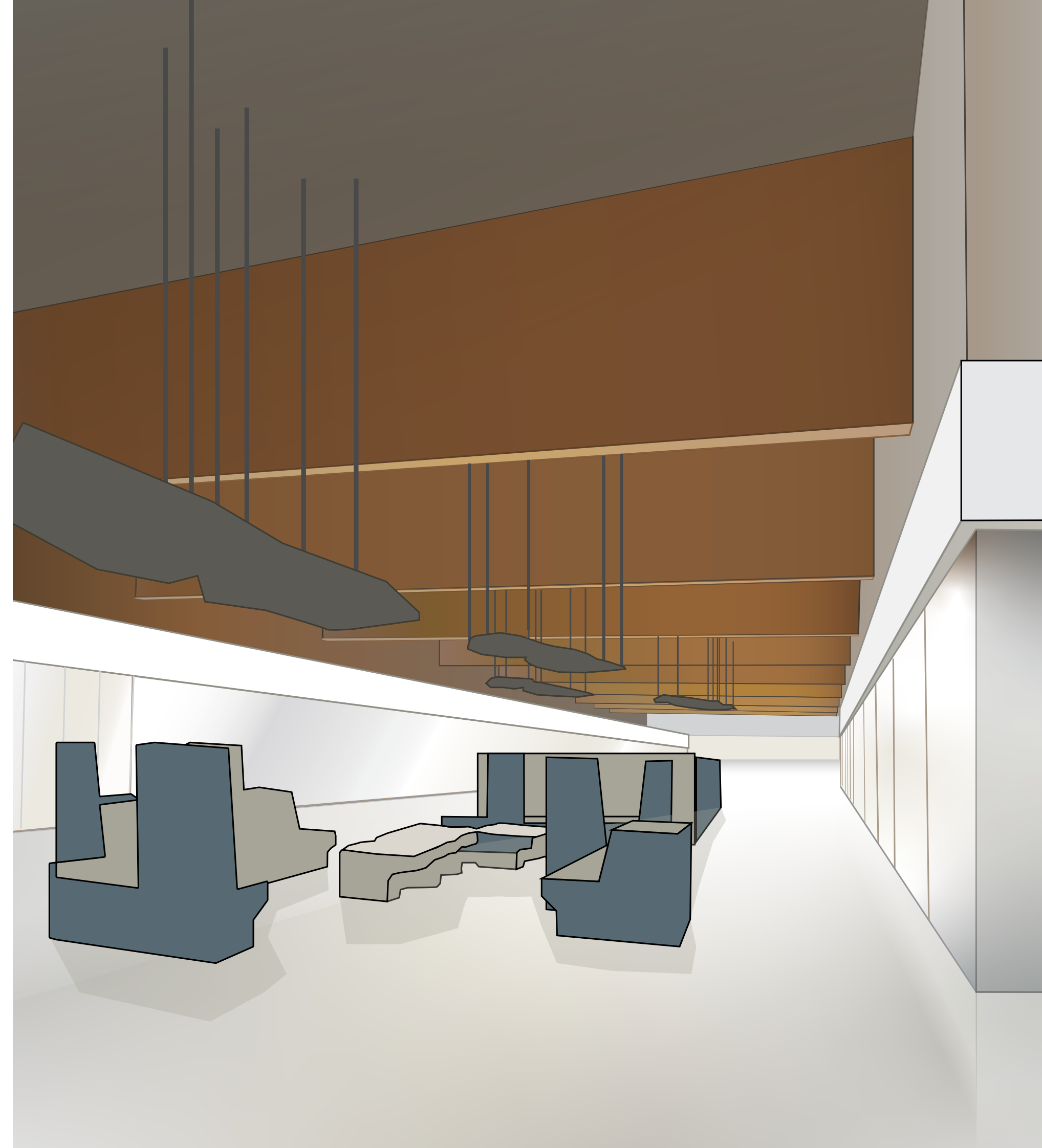
Havainnekuvasta nähdään kalusteiden kautta mahdollistuva lämmin tunnelma ja avoin tila.

9. ARVIOINTI

Opinnäytetyön lähtökohtana oli etenkin etsiä tiloista niiden visuaalisista konsepteista riippumattomia keinoja ohjata ihmisen käyttäytymistä tilassa. Havainnoinnin on kehittynyt ja ollut mielenkiintoista kiertää uusin silmin suomalaisia julkisia tiloja. valokuvaamisen kautta sain uutta touchia tilan rajaamiseen ja tajaamiseen liittyviin elementteihin. Tietoperustan ja havainnoinnin yhdistäminen on ollutkin opinnäytetyön antoisin osuus. Erilaisten tilaa ohjaavien elementtien havainnollistaminen on antanut itselleni paljon pohdittavaa.

Suunnitelmassa olen ylpeä idean toteuttamisen mahdollisuuksien havainnollistamisesta sekä oman taiteellisen näkemyksen tuomisesta suunniteltavaan tilaan. Huomasin, että tärkeä tila tulee arvokkaammaksi kun sitä lähtee havainnoimaan ja kehittämään.

Lopullisen suunnitelman konsepti jäikin hyvin abstraktiksi. Sellaisenaan konsepti ei yletä tavoitteissa asetettuun toivottuun tasoon.



10. LÄHTEET

PAINETUT LÄHTEET

- Gruen, V. 1964. *The heart of our cities*. New York: Simon and Schuster.
- Gehl, J. 2011. *Life Between Buildings*. 6. painos. Washington DC: Island Press.
- Auvinen, A. & Äijö, K. 2019. *Julkinen Yksityinen Julkinen*. Arkkitehti 1/2019.
- Kling, J. 2018. *Kaupunkiaktivismi*. Arkkitehti 1/2018.
- Dovey, K. 2010. *Becoming places*. New York: Routledge.

ELEKTRONISET LÄHTEET

- Citycon Oyj 2018. *Kaupakeskusteko 2018 -palkinto pop-up kaupakeskus Pikkulaivalle* [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.citycon.com/fi/uutishuone/kaupakeskusteko-2018-palkinto-pop-up-kaupakeskus-pikkulaivalle>
- Citycon Oyj. 2020a. *Lippulaiva – Espoon vastuullineen keskus*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.citycon.com/fi/vastuullisuus/lippulaiva-espoonlahden-vastuullinen-keskus>
- Citycon Oyj. 2020b. *Lippulaivan laajennus*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <http://hanke.lippulaiva.fi/>
- Citycon Oyj. 2020c. *Kehityshankkeet* [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.citycon.com/fi/kaupakeskukset/kehityshankkeet>
- Dufva, M. 2020. *Megatrendit 2020*. Sitra [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2020/>
- Espoon Kaupunki 2019a. *Kestävä Espoo-kehitysohjelma*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.espo.fi/kestavakehitysohjelma>
- Espoon Kaupunki 2020a. *Kehittyvä Espoo*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: https://www.espo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Kehittyva__Espoo
- Espoon Kaupunki 2020b. *Espoon kaupunki. Kaupunki palveluna*. Esite. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: https://www.espo.fi/materiaalit/espoon_kaupunki/verkkolehti/kaupunki-palveluna-esite
- Espoon Kaupunki 2020c. *Espoonlahti*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.espo.fi/espoonlahti>
- Espoon Kaupunki 2020d. *Länsimetron kehityskäytävä 2017. Esite* [viitattu 30.3.2020]
- Espoon Kaupunki 2020e. *Espoonlahden keskusta parannetaan*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: https://www.espo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kaupunginosat/Espoonlahti/Espoonlahden_kestava_parannetaan
- Espoon Kaupunki 2020f. *PPP-hanke*. [viitattu 05.04.2020] Saatavissa: https://www.espo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Rakentaminen/Kaupunki_suunnittelee_rakentaa_ja_yllapitaa/PPPPhanke
- Järvinen, L., Sinervo R., Laita S. & Määttä/Deloitte M., 2020. *Kriittinen siirto: Suomen kiertotalouden tiekartta 2.0*. Sitra [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.sitra.fi/hankkeet/kriittinen-siirto-kiertotalouden-tiekartta-2/>
- Lampputieto 2020. *Lamppujen ominaisuuksia*. [viitattu 05.04.2020] Saatavissa: <https://lampputieto.fi/lampun-valinta/lamppujen-ominaisuuksia/>
- Kuusisto, A. & Kuusisto, J. 2015. *Käyttäjälähtöinen palvelukehitys kuntasektorilla – mahdollisuuksia ja pullonkauloja*. Teoksessa Jyrämä A. & Mattelmäki M. (toim.) *Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin*. TAIDE+MUOTOILU+ARKKITEHTUURI 1/2015. Aalto ARTS Books. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-6060-6>

- Mäenpää, P., Faehnle, M. & Schulman, H. 2017. *Kaupunkiaktivismi, jakamistalous ja neljäs sektori*. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J., Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere University Press. [viitattu 05.04.2020] Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/102475>
- Neuvonen, R. 2017. *Kenelle kaupunkitila kuuluu?* Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J., Schulman, H. (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere University Press. [viitattu 05.04.2020] Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/102475>
- NSCS Nordic 2020. *NCSC Finland Awards winners 2018*. Blogi. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://ncscnordic.org/blog/ncsc-finland-awards-winners-2018/#bestinnovation>
- Sitra 2020. *Kunta mahdollistaa tärkeät siirrot kiertotaloudessa*. Sitra [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/kunta-mahdollistaa-tarkeat-siirrot-kiertotaloudessa/>
- Salmenperä, H., Sahimaa, O., Koutonen, H. 2018. *Kierrätyksen keinot, taloudelliset vaikutukset sekä toteutettavuus*. Ympäristöministeriön raportteja 17/2018. Ympäristöministeriö. [viitattu 23.4.2020] Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160915>
- Suomen Kauppakeskusyhdistys ry 2019. *Kaupakeskusbarometri 2019*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://kti.fi/kauppakeskusbarometri-2019-kauppakeskusliiketoiminnan-toimintaympariston-haasteet-kasvattavat-keskusten-valisia-eroja/>
- Suomen Kauppakeskusyhdistys ry 2020. *Toimiala ja markkinat*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.kauppakeskusyhdistys.fi/toimiala-ja-markkinat.html>
- Suomen Ympäristökeskus SYKE 2013. *Materiaalitehokkuus*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Resurssitehokkuus/Materiaalitehokkuus
- Valaistustieto 2020. *Älykäs valaistus*. [viitattu 23.4.2020] Saatavissa: <https://valaistustieto.fi/energiatehokas-valaistus/>
- Ympäristöministeriö 2009. *Selvitys seudullisista kaupan hankkeista 2008*. Ympäristöministeriön raportteja 2/2009. Ympäristöministeriö. [viitattu 30.1.2020] Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10138/41491>
- Ympäristöministeriö 2017a. *Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030 – Kohti ilmastoviisasta arkea*. Ympäristöministeriön raportteja 21/2017. Ympäristöministeriö. [viitattu 23.2.2020] Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80703>
- Ympäristöministeriö 2017b. *Vihreä julkinen rakentaminen - Hankintaopas*. Ympäristöministeriöopas. Ympäristöministeriö. [viitattu 4.5.2020] Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80653>
- Ympäristöministeriö 2020. *Kestävä Kaupunki -hanke*. [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.kestavakaupunki.fi/>

MUUT LÄHTEET

Leivo, K. 2018. *Espoonlahti paisuu jopa 1 000 ihmisellä vuodessa – mylläys jatkuu vielä vuosia*. toim. Korkman, S. Länsiväylä [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.lansivayla.fi/artikkeli/618689-espoo-lahti-paisuu-jopa-1-000-ihmisella-vuodessa-myllays-jatkuu-viela-vuosia>

Nurmi, K. 2017. *Vuosia 25, kauppakeskus puretaan vanhentuneena – “Käyttökä jäi liian lyhyeksi”*. Länsiväylä [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://www.lansivayla.fi/artikkeli/556692-vuosia-25-kauppakeskus-puretaan-vanhentuneena-kayttoika-jai-liian-lyhyeksi>

Koskinen, A. 2016. *Väliaikainen kauppakeskus väistötiloiksi Espoonlahteen*. Yle [viitattu 30.3.2020] Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8628671>

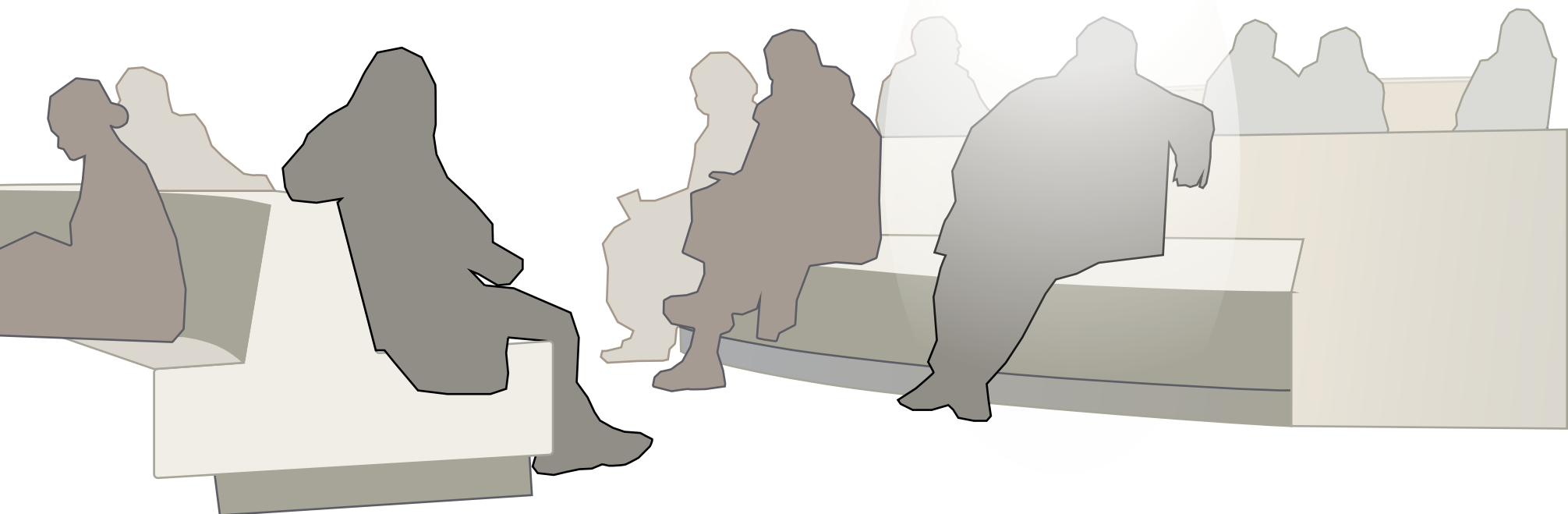
Mäkelä, J. 2019. *Voiko Tapiolan Ainoa pärjätä kauppakeskusten kilpailussa? Laajennus aukeaa torstaina, sekavat kulkureitit poistuvat*. toim. Rantavaara, M. Helsingin Sanomat (viitattu 24.4.2020) Saatavissa: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006282640.html>

Ilmastolaki 609/2015.

RT 09-11137 Rakennustieto Oy 2014. Ihmisen mitat ja ulottuminen. Ohjekortti.

RT 103141 Rakennustieto Oy 2019. Esteetön liikkumis- ja toimimisympäristö. Ohjekortti.

SIT 63-610044 Rakennustieto Oy 2007. Tilan valaistus. Ohjetiedosto.



KUVALÄHTEET

Kuvalähteet joita ei mainita ovat tekijän.

Kuva 5. Make With Espoo-logo, Espoon Kaupunki 2020.

Kuva 6. Fagerström, P. 2018. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://espoo.emmi.fi/l/r9LZphBLK222>

Kuva 7. Flickr/TeroH67, 2015. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://flic.kr/p/GU11js>

Kuva 8. Mikola, I. 2019. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://flic.kr/p/2hXrc87>

Kuva 9. Citycon Oyj 2020. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://www.citycon.com/fi/uutishuone/kuvapankki>

Kuva 10. Rosenström, H. 2019. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://flic.kr/p/2hdRA1G>

Kuva 11. NSCS Nordic 2020. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://ncscnordic.org/blog/ncsc-finland-awards-winners-2018/>

Kuva 13. HKP Arkkitehdit 2020. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <http://www.hkp.fi/?project=matinkylan-metrokeskus>

Kuva 16. Hernandez, I. 2011. Sellon kirjasto [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://flic.kr/p/9Lt8mr>

Kuva 17. Pikkulaivan kirjasto 2019. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://www.facebook.com/pg/KirjastoPikkulaiva/>

Kuva 21. Uusheimo, T. 2020. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <http://ala.fi/fi/work/helsinki-central-library/>

Kuva 22. Lainea, J. 2020. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://www.dsign.fi/success-stories-projects/kauppakeskus-ainoa>

Kuva 27. LAB Ammattikorkeakoulu, 2020. [viitattu 14.5.2020]. Saatavissa: <https://lab.fi/fi/info/kampukset/lahden-kampus>

Kuva 28. Ketola, J. 2019. [viitattu 23.4.2020]. Saatavissa: <https://www.stinfo.fi/tiedote/suomen-upein-bussiterminaali-ja-merituulentie-avataan-tapiolassa?publisherId=3385&releaseId=69852085>

Kuva 29. Immonen, M. 2017. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://www.epressi.com/tiedotteet/kauppa/tapiolan-ainoa-laajenee-kampin-kokoluokkaan.html>

Kuva 32. Lainea, J. 2020. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://www.dsign.fi/success-stories-projects/kauppakeskus-ainoa>

Kuva 35. Espoon Kaupunki 2020. [viitattu 23.3.2020]. Saatavissa: https://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Organisaatio_ja_yhteystiedot/Yhteystiedot/Asiointipalvelut/Palvelutorit/Yhteystiedot_ja_aukioloajat/Ison_Omenan_palvelutori

Kuva 36. Lähipalvelukeskus Hertsi 2018. [viitattu 23.4.2020]. Saatavissa: <https://www.epressi.com/tiedotteet/rakentaminen/herttoniemen-palvelut-keskittyvat-lahipalvelukeskus-hertsiin.html>

Kuva 37. Immonen, M. 2017. [viitattu 28.2.2020]. Saatavissa: <https://www.epressi.com/tiedotteet/kauppa/tapiolan-ainoa-laajenee-kampin-kokoluokkaan.html>

Kuva 43. Judin, J. 2017. [viitattu 14.5.2020]. Saatavissa: <https://retkipaikka.fi/uimarantoja-kahviloita-ja-nahtavyyksia-merimaisemissa-espoo-rantaraitti-on-kesan-hurmaavimpia-pyorailyreitteja/>

Kuva 59. Gomi 2020. [viitattu 5.5.2020]. Saatavissa: <https://www.gomi.design/work/gomispeakers>

Kuva 61. Betoniteollisuus ry 2020. [viitattu 23.4.2020]. Saatavissa: <https://betoni.com/arkkitehtisuunnittelu/arkkitehtisuunnittelu/betonipinnat/>

Kuva 64. Durat 2020. [viitattu 5.5.2020]. Saatavissa: <https://www.durat.com>